

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta mezinárodních vztahů

Hlavní specializace: Mezinárodní politika a diplomacie

Vztahy Kolumbie a USA: od Plánu Kolumbie do současnosti

Diplomantka: Veronika Kurzová

Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Karel Krátký, CSc.

Praha 2010

Prohlášení:

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma

„Vztahy Kolumbie a USA: od Plánu Kolumbie do současnosti“

jsem vypracovala samostatně. Použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Praze dne 28. dubna 2010

Podpis

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala doc. PhDr. Karlovi Krátkému, CSc. za cenné rady, připomínky a odborné vedení diplomové práce.

Dále bych chtěla poděkovat svým rodičům a prarodičům za vytrvalou podporu.

Obsah

Obsah	4
Seznam zkratek	6
Seznam Map	7
Seznam grafů	7
Seznam tabulek	8
Úvod.....	9
1 USA a Kolumbie historie vývoje vztahů	12
1.1 Koloniální období.....	12
1.2 Imperiální rozvoj.....	15
1.3 Panamský průplav	16
1.4 Vzájemné vztahy 1918 - 1945.....	19
2 Kolumbie, Kuba a vztahy k USA	21
2.1 Studená válka	21
2.2 Vnitropolitická situace v Kolumbii.....	27
2.3 Kolumbie, Kuba a komunismus.....	32
3 Kolumbie a Plán Kolumbie.....	35
3.1 Všeobecná, sociální a ekonomická charakteristika	35
3.2 Politické uspořádání	37
3.3 Vztahy se sousedními státy	38
4 Plán Kolumbie	42
4.1 Situace v Kolumbii roku 1999	42
4.2 Plán prezidenta Pastrany	44
4.3 Plán Kolumbie.....	46
4.4 Podpora USA a proces přidělování finančních prostředků	48
4.5 Prezident Uribe a jeho politika.....	51

4.6	Srovnání Plánu Kolumbie a Politiky demokratické bezpečnosti	53
5	Kolumbie a drogy – vztahy k USA.....	55
5.1	Obecná charakteristika drog.....	55
5.2	Mezinárodní problém	56
5.3	Vývoj války proti drogám v USA	57
5.4	Zrod obchodu s drogami v Kolumbii	60
5.5	Certifikace	62
5.6	Výsledky drogové politiky v rámci Plánu Kolumbie.....	63
6	Vztahy a bezpečnost	71
6.1	Bezpečnostní situace	71
6.2	Aktéři konfliktu	71
6.2.1	FARC	71
6.2.2	ELN.....	72
6.2.3	AUC	73
6.3	Vývoj bezpečnostní situace od konce 90. let	74
6.4	Válka proti terorismu	80
6.5	Pomoc USA.....	84
	Závěr	89
	Použitá literatura	92
	Tištěné publikace	92
	Publikace dostupné on-line	93
	Přílohy.....	102
	Seznam příloh	102

Seznam zkratek

AUC – Spojené sebeobránné síly Kolumbie (Autodefensas Unidas de Colombia)

CIA – Ústřední zpravodajská služba (Central Intelligence Agency)

CIP – Centrum pro mezinárodní politiku (Center for International Policy)

ECLA – Ekonomická komise pro Latinskou Ameriku (Economic Commission for Latin America)

ELN – Hnutí národního osvobození (Ejército de Liberación Nacional)

EU – Evropská unie

FARC – Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia)

FARC-EP - Revoluční ozbrojené síly Kolumbie – Lidová armáda (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Ejército del Pueblo)

IMF – Mezinárodní měnový fond (International Monetary Fund)

IRA - Irská republikánská armáda (Irish Republican Army)

LAFTA – Latinskoamerické sdružení volného obchodu (Latin American Free Trade Association)

M-19 – Hnutí 19. Dubna (Movimiento 19 de Abril)

OAS – Organizace amerických států

OSN – Organizace spojených národů

PCC - Kolumbijská konzervativní strana (Partido Conservador Colombiano)

PDSD – Politika obrany a demokratické bezpečnosti (La Política de Defensa y Seguridad Democrática)

PLC - Kolumbijská liberální strana (Partido Liberal Colombiano)

PZI – přímé zahraniční investice

USSOUTHCOM - Jižní velitelství USA (United States Southern Command)

UNODC – Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (United Nations Office of Drugs and Crime)

UP – Vlastenecká unie (Unión Patriótica)

USAID - Americká agentura pro mezinárodní rozvoj (United States Agency for International Development)

Seznam Map

Mapa 1: Třináct Britských kolonií.....	12
Mapa 2: Španělské kolonie v Americe roku 1615	13
Mapa 3: Kolumbie	35
Mapa 4: Politická mapa Kolumbie	38
Mapa 5: Oblasti pěstování koky a přítomnosti FARC a ELN	75
Mapa 6: Despeje	77

Seznam grafů

Graf 1: Reálný růst HDP a inflace v Kolumbii (1990 – 2004).....	43
Graf 2: Alokace finančních prostředků poskytnutých Kolumbii od USA v mil. USD (2000- 2001)	50
Graf 3: Užívání nelegálních drog ve světovém měřítku v roce 2007	56
Graf 4: Počet zničených hektarů koky v letech 1999-2009	64
Graf 5: Plocha, na které se pěstuje koka v ha	65
Graf 6: Potenciální produkce kokainu v Kolumbii v tunách	67
Graf 7: Cena za gram kokainu v USA v letech 2006 - 2008	68
Graf 8: Čistota kokainu prodávaného v USA v procentech (2006 - 2008).....	69
Graf 9: Počet únosů dle organizace za ně zodpovědné (1998-2007).....	78
Graf 10: Počet vražd v Kolumbii v letech 1986 - 2004.....	79
Graf 11: Počet útoků spáchaných FARC, ELN, AUC v letech 1974 - 2004.....	79
Graf 12: Počet teroristických útoků v Kolumbii (2001 - 2009).....	83
Graf 13: Počet vražd spáchaných v Kolumbii (2001-2009)	84
Graf 14: Počet únosů v letech 2001 - 2009.....	84
Graf 15: Finanční pomoc z USA pro Kolumbii vyjádřeno v miliónech USD.....	86

Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled kolumbijských prezidentů od 1945 do 2010	29
Tabulka 2: Odhadovaná produkce kokainu v tunách v Kolumbii (1985 - 1988)	31
Tabulka 3: Počet zničených laboratoří.....	66
Tabulka 4: Potenciální produkce opia v tunách v Kolumbii	66
Tabulka 5: Zabavené drogy v tunách v letech 1999-2009.....	67
Tabulka 6: Počet lidí v milionech ve věku 12 let a starších, co užívali drogy v USA ...	67
Tabulka 7: Počet únosů v Kolumbii (1996 – 2004).....	78
Tabulka 8: Finanční pomoc poskytnutá USA v milionech USD.....	85
Tabulka 9: Zbraně a vojenské vybavení prodané z USA do Kolumbie (uvedeno v mil. USD).....	87

Úvod

Vztahy mezi Spojenými státy a Kolumbií jsou v současné době na velmi dobré úrovni. Jedná se o blízké spojence v boji proti drogám a ve válce proti terorismu. Spojené státy podporují Kolumbii v pokusech o eliminaci produkce drog v zemi a v pronásledování teroristických skupin. Kolumbie je zemí zmítanou již více než padesát let ozbrojeným konfliktem a nechvalně známou svou produkcí kokainu.

Téma vztahů mezi Spojenými státy a Kolumbií nebylo doposud v česky psané literatuře zpracováno. Jedná se o téma aktuální, na kterém se projevuje celosvětový fenomén drog a terorismu. Terorismus v Kolumbii má na rozdíl od islámského terorismu svůj původ především v sociální sféře.

Předmětem zkoumání této práce jsou vzájemné vztahy mezi Spojenými státy a Kolumbií se zaměřením na devadesátá léta a počátek 21. století. Cílem mé práce je zanalyzovat vliv Spojených států na situaci v Kolumbii. Jak se tento vliv projevuje, zhodnotím pomocí analýzy výsledků války proti drogám v Kolumbii a jejích dopadů na trh s drogami ve Spojených státech. Také posoudím výsledky války proti terorismu v Kolumbii a způsoby podpory v této válce ze strany USA. Ucelenějšího výkladu celého tématu dosáhnu zároveň výkladem vzájemných vztahů USA a Latinské Ameriky (Kolumbie) z historické perspektivy. Základem pro zhodnocení výsledků mé práce je beze sporu také všeobecná charakteristika Kolumbie. Dále mi bližší pohled na celý problém umožní podrobný popis *Plánu Kolumbie* jako vzorové společné iniciativy Spojených států a Kolumbie. Ve své práci se zaměřím především na bezpečnostní a drogový aspekt vzájemných vztahů. Nicméně jsem si vědoma toho, že sociální a ekonomický aspekt vztahů je podstatný.

Ve své práci začínám z historického pohledu genezí obou států, jak Kolumbie, tak USA. Věnuji se osamostatnění Spojených států a postupnému rozšiřování jejich teritoria napříč Severní Amerikou. Poté se zaměřuji na imperialistické období jejich vývoje a vyhlášení Monroeovy doktríny. Zabývám se emancipací Kolumbie od španělské nadvlády až po vznik samostatného kolumbijského státu, tak jak ho známe v dnešních hranicích. Důležitým momentem vzájemných vztahů mezi Kolumbií a Spojenými státy

je záležitost Panamského průplavu, jíž se také věnuji v první kapitole. Tuto kapitolu zakončuji zmínkou o panamerických konferencích.

V další části své práce se věnuji období studené války a zahraniční politice uplatňované Spojenými státy vůči Latinské Americe v tomto období. V druhé polovině 20. stolení vzniká Organizace amerických států (OAS) zahrnující postupně většinu samostatných států Latinské Ameriky. Spolupráce USA s Latinskou Amerikou se rozvíjí na platformě meziamerických konferencí. Klíčovým postojem Spojených států vůči Latinské Americe ze studené války je eliminace komunistických ideologií na západní polokouli. Samozřejmě zmiňuji i vývoj Kolumbie v období od 2. světové války, přičemž se samostatně věnuji vlivu komunistické ideologie v Kolumbii.

V následující kapitole se zabývám všeobecnou charakteristikou kolumbijského státu (tj. kolumbijským hospodářstvím, politickým uspořádáním a vztahy Kolumbie se sousedními státy). Tato část práce je důležitá pro získání základního přehledu o Kolumbii a k lepšímu porozumění zkoumaného tématu.

Dále se rozebírám *Plán Kolumbie* jako na příklad společné iniciativy Spojených států a Kolumbie. Analyzuji situaci, která vedla k jeho přijetí a jeho jednotlivé části. Poté pokračuji s výkladem Politiky demokratické bezpečnosti a nakonec srovnávám Plán Kolumbie s Politikou demokratické bezpečnosti.

Pak přikračuji k rozboru drogového problému, který považuji za problém celosvětový. Zabývám se výkladem vývoje postoje Spojených států k drogové problematice. Ze strany Kolumbie řeším genezi obchodu s drogami a drogové kartely. Nakonec se zabývám na výsledky společné války proti drogám a to jak v Kolumbii, tak ve Spojených státech.

V poslední kapitole se věnuji bezpečnostní situaci v Kolumbii a její eskalaci na konci devadesátých let 20. stolení a na prahu 21. stolení. Zahájením války proti terorismu ve Spojených státech roku 2001 poukazuji na spolupraci USA a Kolumbie v boji proti kolumbijským teroristickým skupinám. Na konci zhodnocuji výsledky války proti terorismu v Kolumbii a stávající bezpečnostní situaci.

Informace pro zpracování své diplomové práce čerpám převážně z amerických a kolumbijských zdrojů. Českých publikací věnujících se tomuto tématu je, jak již uvádím

výše, naprostý nedostatek. Většinu informací jsem získala z internetových stránek, neboť nejen, že je v České republice nedostatek publikací v češtině věnujících se kolumbijsko-americkým vztahům, ale je tu i nedostatek cizojazyčných tištěných zdrojů. Využívala jsem především oficiální internetové stránky vládních amerických i kolumbijských úřadů. Informace jsem čerpala samozřejmě také z rozličných vládních i nevládních organizací typu ECLAC, IMF, UNOCD nebo CIP. Samozřejmě jsem našla také hodně aktuálních informací z článků různých deníků (El País, Washington Post,...). Řadu základních informací jsem získala z materiálů v Americkém informačním centru v Praze.

1 USA a Kolumbie historie vývoje vztahů

1.1 Koloniální období

Od roku 1492, kdy objevil Kryštof Kolumbus Ameriku, se každá evropská mocnost snažila získat alespoň část amerického území pro sebe. Na dnešním území Spojených států amerických postupně vznikaly španělské, francouzské, britské a holandské kolonie. Roku 1775 se vzbouřilo 13 kolonií (viz. mapa 1) proti britské nadvládě a o rok později 4. června 1776 vyhlásily Deklaraci nezávislosti.

Mapa 1: Třináct Britských kolonií

Zdroj: Ambrose Video: *Original 13 British Colonies*, dostupné z:
<http://www.ambrosevideo.com/resources/documents/112.jpg>, [cit. 18. listopadu 2008]

Válka za nezávislost trvala 8 let a skončila roku 1783 podepsáním Pařížské mírové smlouvy, ve které Británie uznala nezávislost Spojených států. Jednalo se o převratnou událost - došlo poprvé k osamostatnění kolonie patřící jedné z evropských mocností, jež později posloužilo také jako inspirace válek za nezávislost v Latinské Americe.¹ Nicméně vzájemné spory mezi Velkou Británií a Spojenými státy o vliv v Severní

¹ OPATRŇÝ, J. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Nakladatelství Libri, 1998. ISBN 80-85983-42-7.s. 545

Americe nakonec vyvrcholily v další britsko-americkou válku, jež skončila roku 1814 podepsáním Gentského míru se zachováním status quo ante bellum.²

Objektem evropské kolonizace bylo nejen území dnešních Spojených států, ale území obou amerických kontinentů. Území celé Jižní Ameriky, kromě portugalské Brazílie, nizozemské, francouzské a britské Guyany, spadalo pod španělskou nadvládu (viz. mapa 2).

Mapa 2: Španělské kolonie v Americe roku 1615

Zdroj: Travel & History: *Map of Spanish America*, dostupné z: <http://www.u-s-history.com/pages/h1148.html>, [cit. 19. listopadu 2008]

V době napoleonských válek, kdy bylo Španělsko i Portugalsko oslabeno, využívají této skutečnosti jeho kolonie (inspirované myšlenkami Francouzské revoluce a úspěšným osamostatněním Spojených států) zahajují boj za nezávislost Latinské Ameriky. Tento boj končí roku 1824, kdy Španělé ztrácí poslední území v Jižní Americe v bitvě u

² OPATRŇÝ, J. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Nakladatelství Libri, 1998. ISBN 80-85983-42-7s. 635

Ayacucho (na území dnešního Peru).³ Koloniální vláda Španělska je svržena a na západní polokouli vzniká velké množství nových států mezi nimi 17. prosince 1819 i federální stát Velká Kolumbie.⁴ Španělé si ponechávají pouze své kolonie v Karibiku tj. Kubu a Puerto Rico.

USA vyjádřily plnou podporu nově vznikajícím státům na území Latinské Ameriky. Roku 1822 se Kongres Spojených států rozhodl uznat nezávislost povstalých kolonií. Následující rok (1823) pronáší prezident James Monroe sedmý výroční projev ke Kongresu. Obsah tohoto projevu je později označován jako tzv. Monroeova doktrína: „Americké kontinenty nesmí být v budoucnu posuzovány jako objekt pro kolonizaci jakoukoli evropskou mocností.(...) Jakýkoliv pokus o rozšíření evropského systému na kteroukoli část západní hemisféry budou Spojené státy považovat za ohrožení míru a bezpečnosti. Pokud by jakákoliv evropská mocnost chtěla získat kontrolu nad územími, jejichž samostatnost uznaly Spojené státy, pak toto chování budou USA považovat za akt nepřátelství vůči nim.“⁵ V této doktríně je zároveň vyjádřen závazek USA nevměšovat se do záležitostí na evropském kontinentu. Důvody Spojených států k takovému prohlášení spočívaly ve snaze potvrdit si své postavení jako významné mocnosti a zároveň jasně vymezit sféru svého vlivu. Monroeova doktrína, jež byla původně použita především k podpoře nezávislosti nově vzniklých států, se však postupně stala základem pro americké vměšování do záležitostí států Latinské Ameriky.

Během 19. století konsolidovaly USA a Kolumbie své území. Už v tomto období bylo zřetelné, že Spojené státy mají ambice stát se světovou velmocí na západní polokouli..

Od roku 1819 do 1830 byla Kolumbie součástí státního útvaru Velká Kolumbie (tvořené kromě Kolumbie ještě dnešní Venezuelou, Ekvádorem a Panamou). V roce 1830 se od Velké Kolumbie oddělily vlivem absence národní jednoty, značné ekonomické heterogenity a nespokojenosti obyvatel Venezuela s Ekvádorem. Nový státní útvar, jež tvořila už jen Kolumbie a Panama, byl pojmenován Nová Granada.

Během druhé poloviny 19. století probíhal v Nové Gradadě boj o moc mezi liberální a konzervativní stranou, proběhlo několik občanských válek a bylo přijato několik

³ OPATRŇ, J. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Nakladatelství Libri, 1998. ISBN 80-85983-42-7. s. 670

⁴ Tamtéž s. 272

⁵ Yale Law School: *Monroe Doctrine*, dostupné z http://avalon.law.yale.edu/19th_century/monroe.asp, [cit. 5.únor 2009]

různých ústav, jež prisuzovaly státnímu útvaru na území dnešní Kolumbie různá jména. Poslední ústava byla přijata v roce 1886 a označovala tento státní útvar jako Republiku Kolumbie (zahrnovala území dnešní Kolumbie a Panamy).⁶

Už od roku 1814 se USA snažily o další rozšíření svého teritoria (viz. příloha 1). Roku 1845 anektovaly Texas. O rok později 1846 propukla mexicko-americká válka, v níž ztratilo Mexiko ve prospěch USA téměř polovinu svého území (Nové Mexiko, Arizonu, Severní Kalifornii, Utah a Nevadu). Počátkem šedesátých let propukla vlivem odlišných postojů a společností v obou částech Spojených států občanská válka mezi státy Konfederace a Unie. Na Jihu stála včele společnosti aristokracie vlastníci velké plantáže, na kterých pracovali otroci. Dále byly Jižanské státy také přívrženci expanzionismu, jež by pro ně znamenal získání dalšího území a posílení vlivu. Zatímco Sever stál především na průmyslové výrobě, stavěl se za zrušení otrokářství, expansionismus by dle států Unie znamenal zbytečné konflikty s evropskými mocnostmi. Navíc byly státy Unie přívrženci volného přidělu půdy, což považovala státy Konfederace za ohrožování jejich postavení.⁷ Občanská válka končí roku 1865, státy Unie vítězí a otroctví je v celých USA zrušeno, což uvolnilo pracovní sílu zvláště pro průmyslový Sever. Toto sjednocení Spojených států umožní jejich nebývalý hospodářský rozmach a období po občanské válce je nazýváno „pozlacený věk“.⁸

1.2 Imperiální rozvoj

Koncem 19. století bylo zřejmé, že se Spojené státy stávají velmocí, která bude mít velký vliv nejen na dění na celé západní polokouli, ale i na celém světě. USA zasáhly do dění v Chile, Brazílii, Venezuele a na Havajských ostrovech. Spojené státy získaly také řadu ostrovů v Tichém oceáně (např. vítězstvím nad Španěly získaly Filipíny a Guam). USA se snažily zasahovat do dění v Asii, roku 1899 byla vyhlášena Hayova doktrína tj. požadavek politiky „otevřených dveří“ (stejných možností pro všechny zájemce o pronikání na čínský trh).⁹

⁶ OPATRŇÝ, J. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Nakladatelství Libri, 1998. ISBN 80-85983-42-7. s. 272

⁷ Tamtéž str. 653

⁸ OPATRŇÝ, J. – RAVAKOVÁ, S. *Stručná historie států – USA*. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-157-4. s. 125

⁹ Tamtéž. s. 144

Jedním z nástrojů uplatnění vlivu USA na západní hemisféře se staly tzv. panamerické konference. První panamerická konference se konala roku 1889 ve Washingtonu a jedním z jejích účastníků byla také Kolumbie. Původním záměrem Jamese Blaina (ministra zahraničí USA) bylo dosáhnout vytvoření panamerické unie, která měla Spojeným státům otevřít latinskoamerický trh a omezit hospodářské i politické možnosti evropských mocností na západní polokoli.¹⁰ Nicméně tato první konference však kromě vytvoření Mezinárodního výboru amerických republik nic významného nepřinesla.¹¹ Roku 1910 na čtvrté panamerické konferenci došlo v Buenos Aires k založení Panamerické unie. Avšak teprve o několik desítek let později (v roce 1948) vyústily snahy USA ve vznik Organizace amerických států a to právě v hlavním městě Kolumbijské republiky v Bogotě.

Dalšího upevnění svého vlivu v Latinské Americe dosáhly Spojené státy svou výhrou ve španělsko-americké válce roku 1898, ve které podpořily vznik samostatné Kuby. Přičemž se jim podařilo následným odkoupením Portorika docílit definitivního ukončení španělské přítomnosti v Latinské Americe. Tato podpora vzniku samostatné Kuby, však nebyla zadarmo, roku 1903 přinutily Spojené státy Kubu k přijetí Plattova dodatku, jež znamenal značné omezení kubánské suverenity.

Dalším příkladem uplatňování amerického imperialismu byla tzv. politika velkého klacku prezidenta Theodora Roosevelta spojovaná s jeho výrokem: „Mluvte mírně, ale noste velký klacek“¹² Základním východiskem této politiky bylo, že Spojené státy budou plnit roli policie v Americe a kontrolovat počínání tamějších držitelů moci.¹³ Jedním z případů uplatnění této politiky je americká výstavba panamského průplavu.

1.3 Panamský průplav

Již během 19. století se provincie Panama několikrát pokoušela vyhlásit svou nezávislost na Kolumbii, nicméně nakonec se rozhodla pro setrvání ve společném svazku s Kolumbií v rámci Nové Granady.

¹⁰ OPATRŇÝ, J. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Nakladatelství Libri, 1998. ISBN 80-85983-42-7.s. 567

¹¹ Tamtéž.s. 282

¹² HEIDEKING, J. *Američtí prezidenti*. Praha: Prostor, 1999. s. 310

¹³ Tamtéž

Ve čtyřicátých letech 19. století, poté co Spojené státy získávají na západním pobřeží území Kalifornie a Oregonu, se stává aktuálním problém cesty z východního pobřeží Spojených států do těchto území. Navíc v roce 1848 propuká v Kalifornii zlatá horečka a o snazší dopravu mezi oběma částmi Spojených států je stále větší zájem. Proto se USA rozhodly v roce 1846 vyjednat s Novou Granadou tzv. Mallarino-Bidlackovu smlouvu. „Tato smlouva obsahovala významné pasáže o přepravě po jakékoliv komunikaci, která by byla vybudována na Panamské šíji ke spojení mezi oběma oceány. Novogranadská vláda slibovala, že američtí občané budou mít na této cestě stejná práva jako občané novogranadští. USA na druhé straně garantovaly smluvnímu partnerovi suverenitu a vlastnictví území, na němž bude taková cesta vybudována.“¹⁴ Mallarino-Bidlackova smlouva zároveň umožnila USA vojensky intervenovat v případě panamských pokusů o získání samostatnosti či rolnických povstání apod. V roce 1850 zahájila americká společnost Panama Railroad Company stavbu první transkontinentální železnice v Americe, stavba byla dokončena v roce 1855. Další transkontinentální železnice procházela již přímo napříč územím Spojených států a byla dokončena roku 1869.¹⁵

Po stavbě železnice se začaly objevovat také požadavky na propojení Tichého a Atlantského oceánu nejen po pevnině, ale i vodní cestou. Významným zastáncem této myšlenky byl i Ferdinand Lesseps, francouzský občan, jež vedl výstavbu Suezského průplavu. Roku 1880 zahájila francouzská společnost Compagnie Universelle du Canal Interocéanique pod vedením F. Lessepse stavbu Panamského průplavu, v roce 1894 je však nucena vlivem neúspěšného vývoje stavby (špatným přírodním podmínkám, velkou úmrtností dělníků na tropické choroby) od tohoto projektu ustoupit. Roku 1902 schvaluje Senát USA nákup nedokončeného Panamského průplavu.¹⁶ Panamský průplav má pro Spojené státy velký strategický význam, usnadní jim cestu z východního na západní pobřeží Spojených států, dále také pronikání jejich zboží na asijské a latinskoamerické trhy a zároveň jim jistým způsobem umožní dohled nad světovou námořní přepravou, nemluvě o lepších podmínkách pro uplatnění svého vlivu na území Latinské Ameriky. V neposlední řadě umožnil nákup Panamského průplavu USA stát se světovou námořní velmocí s větší vlivem, než měla v té době Velká Británie.

¹⁴ OPATRŇÝ, J. *Stručná historie států – Panama*. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-216-3. s. 31

¹⁵ OPATRŇÝ, J. – RAVAKOVÁ, S. *Stručná historie států – USA*. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-157-4. s. 128

¹⁶ OPATRŇÝ, J. *Stručná historie států – Panama*. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-216-3. s. 43 - 55

V letech 1899 až 1902 probíhá v Kolumbii tzv. Tisícidenní válka, jedná se o konflikt mezi liberály a konzervativci o moc ve státě. Na nátlak Spojených států je však tento konflikt ukončen, aby mohlo dojít k jednání ve věci Panamského průplavu. Vítězí Konzervativní strana. Hned po podpisu příměří mezi znesvářenými stranami je zahájeno jednání o poskytnutí koncese na stavbu průplavu pro USA. Na základě těchto jednání byla roku 1903 podepsána Hay-Herránova smlouva. Tuto smlouvu v zápětí ratifikuje Senát Spojených států. V Kolumbii však její text vyvolává značné pochybnosti, zvláště pasáž zpochybňující suverenitu Kolumbie nad průplavovým pásmem tj. uplatňující princip exteriority. Hay-Herránova smlouva je odmítána kolumbijskou veřejností a averze vůči jejímu přijetí ještě vzroste poté, co se USA pokusí vyvinout nátlak na její ratifikaci.

Vlivem situace, jež panovala v Kolumbii a možného odmítnutí ratifikace Hay-Herránovy smlouvy začaly jednat Spojené státy se zástupci panamské provincie státu Kolumbie o podpoře Spojených států v případě vyhlášení nezávislosti Panamy. 3. Listopadu 1903 vypuklo v Panamě povstání a druhý den byla vyhlášena nezávislost Panamy na Kolumbii za plné podpory USA.¹⁷ O pár dní později dochází k uznání suverenity Panamy ze strany Spojených států a k podpisu Hay-Bunnau-Varrilovy smlouvy o udělení koncese na dokončení stavby Panamského průplavu. Hay-Bunnau-Varrilova smlouva zakotvuje vytvoření 16 100 metrů širokého exteritoriálního pásma na území Panamy určeného na stavbu průplavu a také právo Spojených států kdykoliv zasáhnout v Panamě ve věcech ochrany veřejného pořádku.¹⁸ USA dále mohly stavět v průplavovém pásmu základny a udržovat zde pozemní i námořní síly.¹⁹ Kolumbijská vláda proti těmto událostem protestuje a pokouší se vyjednávat o setrvání Panamy jako součásti Kolumbie. Vzájemná jednání však končí neúspěchem. Konflikt o Panamský průplav na dlouhou dobu vážně poškozuje vzájemné vztahy mezi USA a Kolumbií. Stavba Panamského průplavu je dokončena roku 1914. K uznání nezávislosti Panamy ze strany Kolumbie dochází teprve po první světové válce, kdy jí USA poskytnou 25 mil. USD jako kompenzaci za ztrátu panamského území.²⁰ Hlavním důvodem pro

¹⁷ OPATRŇÝ, J. *Stručná historie států – Panama*. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-216-3. s. 65

¹⁸ Tamtéž s. 72

¹⁹ Tamtéž s. 72

²⁰ Tamtéž s. 75

urovnání vzájemných vztahů byla pro USA nově objevená ložiska ropy na území Kolumbie a touha amerických ropných společností po získání koncesí na její těžbu.²¹

Poskytnutí finanční kompenzace Kolumbii je příkladem tzv. dolarové diplomacie. Dolarová diplomacie prezidenta Williama Tafta spočívala v posilování amerického vlivu prostřednictvím příchodu amerického kapitálu do jiných zemí např. Dominikánské republiky, Nikaraguy, apod. Tato politika však nakonec vedla k prohlubující se ztrátě důvěryhodnosti a prestiže Spojených států v Latinské Americe.²²

V roce 1913 se ujímá prezidentského úřadu Woodrow Wilson. W. Wilson se vymezuje proti dolarové diplomacii W. Tafta a proklamuje ve vztahu k Latinské Americe snahu o šíření demokratických hodnot. Tento dobrý úmysl však nakonec vyústí v další vlnu intervencí na území latinskoamerických států a je místními obyvateli vnímán velmi negativně.

Mezitím jsou Spojené státy nuceny zasáhnout roku 1917 do první světové války. Mocnosti Dohody nakonec s pomocí USA vítězí. Sám prezident Wilson stojí osobně u zrodu Versailleské mírové smlouvy a Společnosti národů. Nicméně USA se projektu Společnosti národů nakonec neúčastní a místo toho se soustředí na svou tradiční sféru vlivu - západní hemisféru a Dálný Východ. Zahraniční politika USA se řídí politikou izolacionismu až do vstupu USA do 2. světové války.

1.4 Vzájemné vztahy 1918 - 1945

Po první světové válce se poněkud modifikuje vztah Spojených států k Latinské Americe. USA ještě více upevňují jak po politické tak po ekonomické stránce své pozice v Latinské Americe na úkor evropských mocností vyčerpaných válkou.

Roku 1933 se stává prezidentem USA Franklin Delano Roosevelt. Tento prezident přichází se zcela novou koncepcí zahraniční politiky tzv. politikou dobrého sousedství. Politika dobrého sousedství je založena na snaze USA být dobrým sousedem ostatním národům a respektovat jejich práva. Dobré sousedství je reakcí na neustále rostoucí antiamerikanismus v latinskoamerických zemích způsobený neustálým

²¹ Connell-Smith, G. *The United States and Latin America*. London: Heinemann Educational Books, 1974. ISBN 435 32212 5. s. 156

²² Heideking, J. *Američtí prezidenti*. Praha: Prostor, 1999. s. 324

intervencionismem USA do jejich vnitřních záležitostí. Principy politiky dobrého sousedství také potvrzuje Deklarace podepsaná roku 1933 na panamerické konferenci v Montevideu: „Žádný stát nemá právo zasahovat do vnitřních či vnějších záležitostí ostatních států.“²³ Což v podstatě znamená odmítnutí jakékoli ozbrojené intervence na území Latinské Ameriky.

Na následujících panamerických konferencích v Buenos Aires (1936) a v Limě (1938) pokračuje pozitivní vývoj vztahů mezi USA a státy Střední a Jižní Ameriky, dochází k přijetí Deklarace solidarity Amerik a Deklarace amerických principů (1938, Lima).²⁴ Signatáři těchto deklarací potvrzují vzájemnou solidaritu v obraně proti jakékoliv mezinárodní intervenci a vyhlašují zásady další spolupráce.

Krátce nato však propuká druhá světová válka a pozornost Spojených států se obrací k řešení válečných záležitostí. Napadením Pearl Harbor Japonskem roku 1941 definitivně končí americký izolacionismus.

Během druhé světové války se ještě více prohlubuje závislost ekonomik latinskoamerických států na USA. Spojené státy poskytují latinskoamerickým státům pomoc na ekonomický rozvoj výměnou za snížení cel a provedení změn, jež usnadňují směnu – tyto opatření zároveň umožní ještě větší pronikání USA do ekonomik.²⁵ USA se tím také snaží zajistit si dodávky strategicky důležitých surovin z Latinské Ameriky. Mimo jiné se pokouší především o eliminaci vazeb Latinské Ameriky se státy Osy. Na konci druhé světové války jsou ekonomiky latinskoamerických států doslova životně závislé na USA. Po 2. světové válce pochází téměř veškerá ropa proudící do USA z Latinské Ameriky.²⁶

²³ Yale Law School: *Convention on Rights and Duties of States*, dostupné z: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/intam03.asp, [cit. 5.duben 2009]

²⁴ Department of State: *Peace and War: United States Foreign Policy, 1931-1941*, dostupné z: <http://www.ibiblio.org/hyperwar/Dip/PaW/PaW-8.html>, [cit. 7.duben 2009]

²⁵ Connell-Smith, G. *The United States and Latin America*. London: Heinemann Educational Books, 1974. ISBN 435 32212 5. s. 176

²⁶ Bethell, L. – Roxborough, I. *Origins of the Cold War*. 2.vyd. New York: Routledge, 2005. s. 312

2 Kolumbie, Kuba a vztahy k USA

2.1 Studená válka

Po skončení druhé světové války dochází ke změně světového uspořádání. Zostřující se rozpory mezi USA a Sovětským svazem vedou k rozdělení světa na západní a východní blok. Spojené státy začínají uplatňovat novou politickou koncepci tzv. Trumannovu doktrínu spočívající v celosvětové obraně demokracie prostřednictvím politiky zadržování. „Věřím, že politikou Spojených států musí být podpora svobodných národů, jež odolávají pokusům o podmanění ozbrojenými menšinami a tlakům z vnějšku,“ (úryvek z Trumannova projevu ke Kongresu).²⁷

Roku 1945 se koná Meziamerická konference v Mexico City, jejímž hlavním tématem je poválečné uspořádání meziamerických vztahů. Latinskoamerické státy zde požadují pomoc od USA v sociálních a ekonomických věcech. V tomto ohledu se pro ně však konference v Mexico City stává velkým zklamáním. Ze strany Spojených států dostanou pouze rady o snížení cel, zvýhodnění soukromého kapitálu a vytvoření lepších podmínek pro soukromé investice.²⁸ V podstatě se jedná o opatření, jež by usnadnily ještě větší pronikání USA do ekonomik států Latinské Ameriky. Dalším významným momentem této konference je také schválení tzv. Chapultepecké deklarace pojednávající o kolektivní bezpečnosti. Tento koncept (kolektivní bezpečnosti) je pak dále rozpracován v Paktu z Ria roku 1947.

V Rio de Janeiro probíhá roku 1947 další konference, dochází zde k podepsání Meziamerické smlouvy o vzájemné pomoci, která je první obranou smlouvou USA na mnohostranném základě. Obsahem této smlouvy je společná obrana vůči útokům na základě principů Charty OSN, konzultativní postupy a sankce v této oblasti („Vysoké smluvní strany souhlasí s tím, že jakýkoliv ozbrojený útok jakéhokoli státu proti jakémukoli americkému státu bude považován za útok proti všem americkým státům

²⁷ American Rhetoric: *The Trumann Doctrine*, dostupné z: <http://www.americanrhetoric.com/speeches/harrystrumantrumandoctrine.html>, [cit. 7.březen 2010]

²⁸ Connell-Smith, G. *The United States and Latin America*. London: Heinemann Educational Books, 1974. ISBN 435 32212 5. s. 190

(...).²⁹ Tato smlouva je později také považována za komplement Charty Organizace amerických států (OAS).

Organizace amerických států je založena podpisem Charty OAS roku 1948 v kolumbijské Bogotě. Hlavními cíly OAS jsou (dle I. kapitoly čl. 2 Charty): posílení míru a bezpečnosti, podpora a konsolidace demokracie, mírové urovnávání sporů mezi členy OAS, provádění společných akcí proti agresi, hledání řešení politických, právních a ekonomických problémů, podpora ekonomického, sociálního a kulturního rozvoje, odstranění chudoby a omezení konvenčních zbraní.³⁰ Charta OAS v VIII. kapitole dále uvádí orgány OAS: Valné shromáždění, Setkání ministrů zahraničních věcí, Stálou radu – výkonný orgán, jehož členem je jeden delegát z každého členského státu, Sekretariát a odborné komise. Sídlem OAS se stává Washington.

V době 9. Meziamerické konference (ustavující OAS) probíhají v Bogotě občanské nepokoje (Bogotazo). Vedoucí americké delegace je označuje jako komunistické spiknutí a snaží se ovlivnit vyznění jednání v jednoznačně antikomunistickém duchu. To se mu nakonec z části podaří a je zde přijata kromě Charty OAS také Rezoluce na udržení a obranu demokracie v Americe (The Preservation and Defence of Democracy in America), jež označuje komunismus a jakoukoli totalitární doktrínu za neslučitelnou s ideály americké demokracie.³¹ Jedná se o první protikomunisticky zaměřenou deklaraci schválenou latinskoamerickými státy.

Politika zadržování komunismu pokračuje i během padesátých let. Rada bezpečnosti OSN schvaluje na podnět USA ozbrojenou akci proti Severní Koreji. Rada OAS vyjadřuje v této akci svou plnou podporu avšak jedinou zemí, jež posílá do oblasti své vojáky, je pouze Kolumbie.³² Dalším krokem v boji proti komunismu je roku 1951 schválení Zákona o obraně (Mutual Security Act) Kongresem USA. Na jeho základě jsou pak podepsány Dohody o vzájemné obraně (Mutual Defence Assistance Agreements) s jednotlivými státy. Roku 1952 takováhle smlouva podepsána s Kolumbií.

²⁹ Organization of American States: *Inter-American Treaty of Reciprocal Assistance*, dostupné z: <http://www.oas.org/juridico/english/treaties/b-29.html>. [cit. 2. březen 2010]

³⁰ Organization of American States: *Charter of The Organization of American States*, dostupné z: http://www.oas.org/dil/treaties_A-41_Charter_of_the_Organization_of_American_States.htm#ch1, [cit. 2. březen 2010]

³¹ Connell-Smith, G. *The United States and Latin America*. London: Heinemann Educational Books, 1974. ISBN 435 32212 5. s. 205

³² Tamtéž s. 206

Během Trumannova volebního období se začíná stále více projevovat rozdílnost zájmů latinskoamerických států a USA. Latinskoamerické země očekávají pomoc Spojených států v jejich poválečném ekonomickém a sociálním rozvoji, stejně jako tomu bylo za 2. světové války. Požadují vytvoření ekonomického programu na bázi Marshallova plánu pro Latinskou Ameriku. Zatímco USA kladou důraz na společnou obranu proti komunismu a politickou stabilitu v západní hemisféře. Prezident Truman zcela odmítá jakkoli podporovat ekonomiky latinskoamerických států, „USA vždy uplatňovaly jedinou politiku ve vztahu k západní hemisféře – Monroeovu doktrínu.“³³ Globálně představovala počátkem studené války Latinská Amerika pro USA malý význam. Pozornost Washingtonu se soustředila především na Evropu a Dálný Východ. V letech 1945-1950 proudily do celé Latinské Ameriky méně než 2% z celkové zahraniční pomoci poskytované USA.³⁴

Roku 1953 se novým prezidentem USA stává Dwight Eisenhower. Jako důkaz svého zájmu o Latinskou Ameriku posílá nový prezident svého bratra dr. Milтона Eisenhowera na oficiální cestu po zemích Jižní Ameriky. Dr. Milton Eisenhower má za cíl zjistit skutečnou situaci v zemích Jižní Ameriky a navrhnout, jakou politiku mají Spojené státy uplatňovat, aby došlo ke zlepšení vzájemných vztahů. Na programu jeho cesty je i Kolumbie, kde dr. Eisenhower děkuje za podporu, jež Kolumbijci poskytují USA ve válce v Koreji.³⁵ Ve zprávě ze své cesty předložené prezidentovi dochází M. Eisenhower k závěru, že „ekonomická spolupráce je bez pochyby hlavním předpokladem ke zlepšení vztahů mezi USA a státy Jižní Ameriky.“³⁶ Nicméně navzdory těmto doporučením se prezident Eisenhower rozhoduje uplatňovat vůči Latinské Americe podobnou politiku jako jeho předchůdce. Ve svém projevu ke Kongresu USA prezident Eisenhower ve vztahu k Latinské Americe prohlásil: „Vojenská spolupráce musí nadále pokračovat. Technická pomoc musí být zachována. Ekonomická pomoc může být omezena.“³⁷

³³ Connell-Smith, G. *The United States and Latin America*. London: Heinemann Educational Books, 1974. ISBN 435 32212 5. s. 199

³⁴ Bethell, L. – Roxborough, I. *Origins of the Cold War*. 2.vyd. New York: Routledge, 2005. s. 314

³⁵ *The Americas: Milton's Progress*. Time, 1953, dostupné z: <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,822833,00.html>, [cit. 5.březen 2010]

³⁶ Connell-Smith, G. *The United States and Latin America*. London: Heinemann Educational Books, 1974. ISBN 435 32212 5. s. 209

³⁷ Tamtéž

Lhostejnost Spojených států k ekonomickým a sociálním problémům latinskoamerických států a podpora vojenských diktatur vedou k rostoucímu antiamerikanismu a nacionalismu. Roku 1958 jede viceprezident Richard Nixon na oficiální návštěvy napříč Latinskou Amerikou, jeho cestu provází protiamerické demonstrace. Nejhorší je to v Peru a Venezuele. S menší intenzitou probíhá antiamerická demonstrace i v Kolumbii. Tyto demonstrace velmi překvapují vládu Spojených států. Je zřejmé, že je nutno od základů změnit jejich politiku vůči Latinské Americe. USA se obávaly toho, že v Latinské Americe by díky špatné ekonomické situaci a rostoucí nespokojenosti místního obyvatelstva mohlo dojít k vítězství levice na kontinentu. Je sestavena Komise pro studium a formulaci nových opatření pro ekonomickou spolupráci (krátce Komise 21). Z rozhodnutí Komise 21 je založena Meziamerická rozvojová banka (Inter-american Development Bank).³⁸ Komise 21 na svém posledním setkání v Bogotě přijímá tzv. Dohodu z Bogoty, ve které Spojené státy přislubují poskytnout 500 mil. dolarů pro Latinskou Ameriku.³⁹ Po téměř 15 letech lhostejnosti USA k ekonomické situaci států západní hemisféry dochází konečně k obratu ve vzájemných vztazích. Spojené státy projevují stále větší ochotu k ekonomické spolupráci. Prezident Kennedy myšlenku ekonomické spolupráce ještě dále rozvíjí a Latinská Amerika konečně dostává svůj Marshallův plán – Spojenectví pro pokrok.

Program Spojenectví pro pokrok představil prezident Kennedy v březnu 1961 na shromáždění latinskoamerických titulářů v Bílém domě. Spojenectví tvořilo součást nové koncepce zahraniční politiky Kennedyho vlády, nazvané Nové hranice a vyjadřující nutnost upustit od starých dogmat zahraniční politiky USA.⁴⁰ Jednalo se o ambiciózní plán jak ekonomického, tak i sociálního rozvoje Latinské Ameriky. Dle projevu prezidenta Kennedyho bylo jeho účelem: „Uspokojit základní potřeby všech Američanů na domov, půdu, zdraví a vzdělání.“⁴¹ Spojenectví zdůrazňovalo distanci Spojených států od všech vojenských diktatur v Latinské Americe a naopak vyjadřovalo jejich ochotu ke spolupráci s občanskými vládami.⁴² Tento program byl rozpracován ve

³⁸ Connell-Smith, G. *The United States and Latin America*. London: Heinemann Educational Books, 1974. ISBN 435 32212 5. s. 225

³⁹ Tamtéž s. 232

⁴⁰ Krátký, K. *Program Spojenectví pro pokrok*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1965. s. 5

⁴¹ McPherson, A. *Intimate Ties, Bitter Struggles*. Washington D.C.: Potomac Books, Inc, 2006. ISBN 1-57488-876-5. s. 151

⁴² Nálevka, V. *Světová politika ve 20.století (II.)*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan ml., 2000. ISBN 80-902261-6-7. s. 109

spolupráci s odborníky z OSN především z ECLA (Ekonomické komise pro Latinskou Ameriku). Na jeho základě měl být poskytován kapitál a pomoc na rozvoj států Latinské Ameriky. Mělo na něj být během 10 let vyčleněno 20 mld. USD.⁴³ Přičemž pro Kolumbii byla během prvních dvou let programu přidělena částka 14 mil. USD vojenské pomoci a 203 mil. USD ekonomické pomoci.⁴⁴ Spojenectví však nepřineslo očekávané výsledky a nakonec vyvolalo ještě větší odpor proti USA. Spojené státy měly totiž hlavní slovo v alokaci finančních prostředků a ovlivňovaly jejich rozdělování směrem k nákupu výrobků ze Spojených států. Vlády států Latinské Ameriky také nebyly zcela bez viny. Dle průzkumu OSN se dostalo z každých 100 USD pomoci pouze 2 USD k chudým lidem, zbytek skončil v kapsách developerů, úředníků a politiků.⁴⁵ Po atentátu na Kennedyho bylo Spojenectví odsouzeno k zániku.

Koncem padesátých let dochází k významné události, jež bude na dlouhou dobu ovlivňovat vztahy mezi Spojenými státy a Latinskou Amerikou tj. probíhá kubánská revoluce a k moci se dostává Fidel Castro. F. Castro se snaží vymanit z vlivu Spojených států. Znárodňuje americké firmy a navazuje styky se sovětským blokem. Takovéto jednání je jasným porušením Monroeovy doktríny, jež nemohou Spojené státy strpět, proto podporují pokus o svržení Castrova režimu. Invaze na Kubu však končí neúspěchem a navíc diskredituje Spojené státy v očích mnoha latinskoamerických zemí. Kubánská otázka také zhoršuje vztahy mezi USA a SSSR. Napětí mezi nimi vrcholí ve chvíli, kdy se SSSR s Kubou dohodnou na rozmístění raket středního doletu na kubánském území. Kubánská krize je však naštěstí vyřešena dohodou mezi SSSR a USA: SSSR stáhl své rakety z Kuby. USA se zavázaly, že Kubu nikdy nenapadnou a navíc stáhly své rakety středního doletu z Turecka.

V záležitosti Kuby dochází opět ke střetu zájmů mezi USA a latinskoamerickými státy. Pro USA znamená již samotná existence komunistického režimu na západní hemisféře ohrožení míru a bezpečnosti. Zatímco z pohledu většiny států Latinské Ameriky Kuba bezpečnost západní hemisféry neohrožuje, neboť přímo ani nepřímo neprovádí agresi proti jinému latinskoamerickému státu. Řada států v Latinské Americe dokonce

⁴³ Krátký, K. *Program Spojenectví pro pokrok*. 1.vyd. Praha. Nakladatelství politické literatury, 1965.s. 35

⁴⁴ Krátký, K. *Program Spojenectví pro pokrok*. 1.vyd. Praha. Nakladatelství politické literatury, 1965.s. 112, 114, 116

⁴⁵ McPherson, A. *Intimate Ties, Bitter Struggles. The United States and Latin America Since 1945*. Washington D.C.: Potomac Books, Inc, 2006. ISBN 1-57488-876-5. s. 52

s režimem Castra sympatizuje. Přesto se roku 1962 na Setkání ministrů zahraničních věcí OAS podaří USA prosadit vyloučení současné kubánské vlády z OAS.⁴⁶ Kolumbie v této záležitosti podporuje USA a volí pro vyloučení Kuby.

Po atentátu na prezidenta Kennedyho se prezidentem Spojených států stává Lyndon Johnson. Prezident Johnson se pokouší obnovit Spojenectví a podporovat vytvoření jednotného trhu na území Latinské Ameriky. Tato snaha však ztroskotá na strachu latinskoamerických států z ještě většího ovládnutí svých ekonomik firmami z USA.

V polovině šedesátých let začíná válka ve Vietnamu a pozornost Spojených států se obrací tímto směrem. Navíc poté, co se prezidentem Spojených států stává Richard Nixon, ztrácí Latinská Amerika v očích USA opět na významu, jak tomu bylo během prezidentského období Harryho Trumana. Přesně jak prohlásil poradce prezidenta Nixona v otázkách národní bezpečnosti, Henry Kissinger: „Osa světové historie začíná v Moskvě, pokračuje do Bonnu, přechází do Spojených států a pak dál do Tokya. Co se děje na jihu není důležité.“⁴⁷ I navzdory tomuto tvrzení marginalizujícímu Latinskou Ameriku tam posílá prezident Richard Nixon Nelsona Rockefellera. Jeho návštěvy provází opět protiamerické nepokoje. Vlády Chile, Peru a Venezuely ho dokonce odmítají přijmout.⁴⁸ Protiamerické nepokoje probíhají opět i v Kolumbii, kde je proti nim tvrdě zakročeno (zhruba 100 lidí je zraněno).⁴⁹ Asi nejpřekvapivějším závěrem Rockefellerovi zprávy z jeho cest je, že USA by měly nechat Latinskou Ameriku takovou jaká je: „Víme, že my ve Spojených státech nemůžeme určovat vnitřní politickou strukturu jiných národů... Musíme jednat realisticky s vládami meziamerického systému, s takovými jaké jsou.“⁵⁰ Během jeho mandátu však dochází ještě k jedné skutečnosti, která bude mít později značný vliv na vztahy mezi Spojenými státy a Kolumbií. Nixon jako první používá a zavádí termín „válka proti drogám“, založený na jeho premise - „boj proti nelegálním drogám je funkčním a morálním

⁴⁶ Connell-Smith, G. *The United States and Latin America*. London: Heinemann Educational Books, 1974. ISBN 435 32212 5. s. 225

⁴⁷ McPherson, A. *Intimate Ties, Bitter Struggles. The United States and Latin America Since 1945*. Washington D.C.: Potomac Books, Inc, 2006. ISBN 1-57488-876-5. s. 74

⁴⁸ Connell-Smith, G. *The United States and Latin America*. London: Heinemann Educational Books, 1974. ISBN 435 32212 5. s. 253

⁴⁹ Kofas, J. *The Sword of Damocles: U.S. Financial Hegemony in Colombia and Chile, 1950-1970*. USA: Praeger Publishers, 2002. s. 84

⁵⁰ McPherson, A. *Intimate Ties, Bitter Struggles. The United States and Latin America Since 1945*. Washington D.C.: Potomac Books, Inc, 2006. ISBN 1-57488-876-5. s. 75

ekvivalentem války.⁵¹ Prezident Richard Nixon považuje tuto válku za jednu ze svých priorit.

Nástupci prezidenta Nixona Gerald Ford a James Carter již nepovažovali válku proti drogám za svou hlavní prioritu. Prezident Carter kladl důraz ve své zahraniční politice na uplatňování lidských práv. Odmítal nadále podporovat diktátory v Latinské Americe, tak jako to dělal jeho předchůdce. Zastavil finanční podporu vládám, jež porušovali lidská práva (např. Argentině).⁵²

Nástup Ronalda Reagana do prezidentského úřadu znamenal návrat tvrdé linie do zahraniční politiky USA. Spojené státy začaly opět podporovat proamerické diktátory a intervenovat proti levicovým silám v regionu. Během jeho mandátu provedly USA invazi do Grenady, podporovaly povstalce v Nikaraguy a vládu Napoleona Duarte v Salvadoru. Prakticky se snažily o vojenskou kontrolu nad oblastí Střední Ameriky. Politiku Spojených států v tomto období dobře definuje výrok mexického spisovatele Carlose Fuentes, jež označuje USA za zemi Jekylla a Hyda, „neboť působí jako demokracie uvnitř hranic, ale zároveň se chovají jako impérium navenek“.⁵³

2.2 Vnitropolitická situace v Kolumbii

Situace v Kolumbii se po druhé světové válce komplikuje. Při 9. Meziamerické konferenci, jež se koná v kolumbijském hlavním městě Bogotá, probíhá povstání nazývané Bogotazo. USA ho označují jako komunistické spiknutí. S oficiálním názorem delegace Spojených států však zcela nesouhlasím, v případě Bogotaza se rozhodně nejednalo o komunistické spiknutí. Zůstává sice faktem, že v době konání Bogotaza byl v Kolumbii přítomen Fidel Castro (což později odhalila i CIA)⁵⁴ a dokonce byl přítelem Glorie Gaitán – dcery politika Jorgeho Eliécera Gaitána, jehož vražda byla impulsem pro Bogotazo. Naopak se přikláním k názoru tehdejšího velvyslance Spojených států v Bogotá Willarda L. Beaulac: „Reakce Kolumbijců na zavraždění Gaitána byla masivní a spontánní. Jednalo se o revoluci způsobenou

⁵¹ Carpenter, T.G.: *Bad Neighbor Policy: Washington's Futile War of Drugs in Latin America*. USA: Palgrave MacMillan, 2003. s. 12

⁵² McPherson, A. *Intimate Ties, Bitter Struggles. The United States and Latin America Since 1945*. Washington D.C.: Potomac Books, Inc, 2006. ISBN 1-57488-876-5. s. 80

⁵³ Tamtéž s. 99

⁵⁴ Directorate of Intelligence: *Foreign and Domestic Influences on the Colombian Communist Party, 1957 – August 1966*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov>, [cit. 25. únor 2010] s. 19

zklamanými očekávání, že Kolumbijci do tohoto politika vkládali. Masy obyvatel měly tento rok oprávněné důvody si stěžovat a to nejen kvůli podmínkám, ve kterých žily ale také proti privilegovaným vrstvám, že kontrolovaly ekonomiku státu.⁵⁵

Bogotazo začalo atentátem na prezidentského kandidáta Jorgeho Eliécera Gaitána a postupně vyústilo až do tzv. období La Violencia (Násilí). Občanské nepokoje a srážky příznivců konzervativců a liberálů trvají téměř 10 let (1948 – 1957) a je zabito 200 000 lidí.⁵⁶ La Violencia je důležitým mezníkem v kolumbijské historii, vrcholí zde nespokojenost venkovského obyvatelstva s pozemkovou situací v Kolumbii a jejich sociálními podmínkami. Právě v tomto období lze zároveň spatřovat počátky partyzánských hnutí, z nichž později vznikají FARC, ELN a také polovojských jednotek AUC. Období La Violencia je také příčinou odchodu části kolumbijských rolníků do oblastí Amazonie, kde hledají útočiště před násilnostmi a nakonec v 70. letech nalézají svou obživu v pěstování koky. La Violencia končí v prosinci roku 1957, kdy dochází k uzavření dohody mezi Liberální a Konzervativní stranou o rozdělení výkonné a zákonodárné moci ve státě a střídání členů Liberálů a Konzervativců v prezidentském křesle.⁵⁷ Tato dohoda se označuje jako Národní fronta (Frente Nacional), období Národní fronty trvá až do roku 1974.⁵⁸

Zatímco se vnitropolitická situace v Kolumbii v padesátých letech zhoršuje, dochází na mezinárodní úrovni naopak k výraznému zlepšení tj. k upevňování vazeb mezi USA a Kolumbií. USA a Kolumbie uzavírají roku 1952 Dohodu o vzájemné vojenské pomoci. Kolumbie je jediným státem v Latinské Americe, žež vysílá své vojáky do války v Koreji, aby podpořily Spojené státy.⁵⁹ Díky tomu získává finanční podporu od USA.⁶⁰ USA se zase věnují výcviku kolumbijských vojáků (ti získávají v Koreji zkušenosti z boje), poskytování zbraní kolumbijským ozbrojeným složkám a vyslání poradců do Kolumbie.

⁵⁵ Connell-Smith, G. *The United States and Latin America*. London: Heinemann Educational Books, 1974. ISBN 435 32212 5. s. 204

⁵⁶ Krieger, J. (ed.) *The Oxford companion to politics of the world*. New York: Oxford University Press, 1993. ISBN 0195059344 s. 154

⁵⁷ Opatrný, J. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Nakladatelství Libri, 1998. ISBN 80-85983-42-7.s. 273

⁵⁸ Mora, M. (ed.) *Los Actores sociales y políticos en los procesos de transformación en América Latina*. Buenos Aires: CIEDLO, 1997. ISBN 950-9431-60-5. s. 131

⁵⁹ Connell-Smith, G. *The United States and Latin America*. London: Heinemann Educational Books, 1974. ISBN 435 32212 5. s. 206

⁶⁰ Stokes, D. *America's Other War: terrorizing Colombia*. New York: Zed Books Ltd, 2005. ISBN 1 84277 547 2. s. 69

Tabulka 1: Přehled kolumbijských prezidentů od 1945 do 2010

Volební období	Jméno	Politická strana
1945-1946	Alberto Lleras Camargo	Liberální strana
1946-1950	Mariano Ospina Pérez	Konzervativní strana
1950-1951	Laureano Gómez	Konzervativní strana
1951-1953	Roberto Urdaneta Arbelaez	Konzervativní strana
1953-1957	Gustavo Rojas Pinilla	Vojenská diktatura
1958-1962	Alberto Lleras Camargo	Liberální strana
1962-1966	Guillermo León Valencia	Konzervativní strana
1966-1970	Carlos Lleras Restrepo	Liberální strana
1970-1974	Misael Pastraña Borrero	Konzervativní strana
1974-1978	Alfonso López Michelsen	Liberální strana
1978-1982	J.C. Turbay Ayala	Liberální strana
1982-1986	Belisario Bentacur Cuartas	Konzervativní strana
1986-1990	Virgilio Barco Vargas	Liberální strana
1990-1994	César Gaviria Trujillo	Liberální strana
1994-1998	Ernesto Samper Pizano	Liberální strana
1998-2002	Andrés Pastrana Arango	Konzervativní strana
2002-2010	Álvaro Uribe Vélez	Nezávislý

Zdroj: Opatrný, J. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Nakladatelství Libri, 1998. ISBN 80-85983-42-7. s. 275

Zájem USA o situaci v Kolumbii vychází z obav z vítězství Komunistické strany v konfliktu. Přítomnost Komunistické strany v Kolumbii ohrožuje zájmy Spojených států. Kolumbie sousedí bezprostředně s Panamou resp. je blízko Panamskému průplavu, jež má pro USA velký strategický význam. Dále by také vítězství Komunistické strany v Kolumbii ohrozilo investice Spojených států v regionu.

Roku 1974 končí dohoda o rozdělení moci ve státě mezi konzervativci a liberály tj. Národní fronta. Prvním zvoleným prezidentem se stává Alfonso López Michelsen (viz. tabulka 1). Začíná období nazývané Desmonte (rozklad = postupný rozklad bipartijního systému a jeho důsledků vzniknuvších během období Národní fronty tj. klientelismu, apatie občanů k politické situaci v zemi, nízké účasti ve volbách apod.).⁶¹ Během mandátu prezidenta Lópeze došlo ke zhoršení vzájemných vztahů mezi USA a Kolumbií. Prezident López byl prvním kolumbijským prezidentem, který odmítl přijmout finanční pomoc od Americké agentury pro mezinárodní rozvoj (United States Agency for International Development = USAID), neboť dle jeho názoru právě

⁶¹ Mora, M. (ed.) *Los Actores sociales y políticos en los procesos de transformación en América Latina*. Buenos Aires: CIEDLO, 1997. ISBN 950-9431-60-5. s. 131

americká ekonomická pomoc zapříčinila nezdravou závislost kolumbijské ekonomiky na ekonomice USA.⁶² Za jeho volebního období také Kolumbie opět navázala diplomatické styky s Kubou a dokonce uznala novou komunistickou vládu v Angole. Následovníkem prezidenta Lópeze se stal J.C. Turbay Ayala. Prezident Turbay se snažil pokračovat v nezávislé zahraniční politice stejně jako López, nicméně po podpoře M-19 ze strany Kuby a po pokusu Nikaragui nárokovat si ostrovy v Karibiku patřící Kolumbii se opět přiklání k USA. Ve věci Falklandských ostrovů hlasuje v rámci OAS se Spojenými státy a navíc podepisuje extradiční smlouvu s USA. Prosazuje tvrdý kurs vůči guerillám.

Roku 1982 byl kolumbijským prezidentem zvolen Belisario Betancur Cuartas. Prezident Betancur na rozdíl od svého předchůdce (prezidenta Turbaya prosazujícího tvrdý kurs na vztahu ke guerillám) zdůrazňuje nový (mírnější) přístup ke guerillám a zahajuje s nimi mírové vyjednávání. 1984 se prezidentu Betancurovi dokonce podaří uzavřít s guerillami příměří. Zároveň dochází k zpřístupnění politické scény. FARC zakládají politickou stranu nazývanou Vlastenecká unie (Unión Patriótica - UP).⁶³ Členové Vlastenecké unie jsou však již od jejího vzniku pronásledováni, mučeni a vražděni skupinami, jež byly proti změně společnosti a účasti Vlastenecké unie na politické scéně. V zahraničně-politických otázkách se snaží prezident Betancur o větší samostatnost (nejen o koordinovanou politiku s USA jako jeho předchůdce). Roku 1983 se Kolumbie stala členem Hnutí nezúčastněných. Dále se také v rámci skupiny Contadora snažila o smírné řešení konfliktů ve Střední Americe. Navzdory extradiční smlouvě mezi USA a Kolumbií odmítal prezident Betancur žádosti Spojených států o extradice.⁶⁴ I přes odmítání spolupráce v boji proti drogám formou extradice se Spojenými státy provádí Betancurova vláda stíhání vůdců drogových kartelů. Především ministr spravedlnosti, Rodrigo Lara Bonilla klade důraz na boj proti obchodu s drogami a hlavně pronikání korupce do politiky a profesionálního sportu. Roku 1984 je na ministra Laru spáchán atentát. Zavraždění vrcholného politika je impulsem pro prezidenta k bližší spolupráci se Spojenými státy v boji proti drogám. Kolumbie

⁶² Country Studies: *Relations with the United States*, dostupné z: <http://countrystudies.us/colombia/98.htm>, [cit. 1. duben 2010]

⁶³ Stokes, D. *America's Other War: terrorizing Colombia*. New York: Zed Books Ltd, 2005. ISBN 1 84277 547 2. s.75

⁶⁴ Bulmer-Thomas, V. – Dunkerley, J. *The United States and Latin America: The New Agenda*. Cambridge: Harvard University Press, 1999. ISBN 0674925963. s. 161

zahajuje extradici kolumbijců do USA. Roku 1984 jsou také zahájeny vzdušné postřiky polí s marihuanou s finanční podporou USA.⁶⁵

Dalším kolumbijským prezidentem byl Virgilio Barco Vargas. Během jeho vlády i nadále pokračoval společný boj USA a Kolumbie proti obchodu s drogami. Kolumbie dokonce nainstalovala s podporou Spojených států radarový systém, aby mohla lépe vysledovat letadla s dodávkami drog.⁶⁶ Nicméně nebylo dosaženo očekávaných výsledků (viz. tabulka 2). Navíc na konci jeho mandátu roku 1989 byl spáchán atentát na nového prezidentského kandidátu Luise Carlose Galána prosazujícího tvrdý kurs proti drogovým kartelům.

Tabulka 2: Odhadovaná produkce kokainu v tunách v Kolumbii (1985 - 1988)

	1985	1986	1987	1988
Kokain	24,8	24 – 27,2	36 - 46	38 – 50,6

Zdroj: GAO: *Drug Control*. březen 1988. Dostupné z: <http://archive.gao.gov/d34t11/135305.pdf>, [cit. 2. ledna 2010]

Od roku 1990 stojí v čele kolumbijského státu César Gaviria Trujillo. Během jeho funkčního období je schválena nová ústava, jež posiluje postavení parlamentu, reformuje soudní systém, rozšiřuje listinu práv a svobod a zavádí nové instituce (např. úřad viceprezidenta).⁶⁷ Zároveň dochází k posílení vojenských aktivit uskupení FARC a ELN, jež získávají v tomto období značné prostředky z obchodu s drogami a únosů (viz. graf 9).

K významnému obratu ve vzájemných vztazích mezi USA a Kolumbií dochází roku 1994. V tomto roce se prezidentem Kolumbie stává Ernesto Samper Pizano, krátce po jeho zvolení se objevilo obvinění, že na jeho volební kampaň přispěl drogový kartel Cali. Obvinění se nakonec ukázalo jako pravdivé, ale jelikož zbavit prezidenta jeho úřadu může v Kolumbii pouze Kongres a většinu v Kongresu tvořili Samperovi příznivci, prezident v úřadu zůstal. Toto obvinění však velmi poškodilo vztahy s USA. Politika Spojených států vůči Kolumbii byla založena na pomoci státu vypořádat se

⁶⁵ Bulmer-Thomas, V. – Dunkerley, J. *The United States and Latin America: The New Agenda*. Cambridge: Harvard University Press, 1999. ISBN 0674925963. s. 162

⁶⁶ Tamtéž s. 162

⁶⁷ Němec, J. *Politické systémy Latinské Ameriky*. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2006. ISBN 80 245 1107-X. s. 163

s drogovým problémem, proto nemohly USA podporovat stát, jehož prezident byl obviněn ze vřelých vztahů s drogovým kartelem. Navíc se v době také stále více objevovaly zprávy, že kolumbijská armáda porušuje lidská práva.

2.3 Kolumbie, Kuba a komunismus

Boj proti rozšíření komunismu na západní hemisféře během studené války je důležitým momentem vztahů mezi USA a Kolumbií. Koncem padesátých let je navíc na západní hemisféře konkrétně na Kubě ustaven komunistický režim, který pak nadále podporuje mnoho levicových hnutí ve světě a samozřejmě i v Kolumbii.

Roku 1930 vzniká založena Komunistická strana Kolumbie (Partido Comunista de Colombia = PCC). Komunistická strana získává od svého založení větší prestiž (roku 1935 hlasuje ve volbách pro Komunistickou stranu 2 500 lidí a roku 1943 je to už 27 000 lidí).⁶⁸ Po druhé světové válce však opět ztrácí na vlivu a v letech 1954-1957 během vlády Gustava Rojas Pinilly je dokonce postavena mimo zákon. Zlom pro komunistickou ideologii v Latinské Americe přináší vítězná revoluce Fidela Castra na Kubě. Mnoho komunistických hnutí se radikalizuje a za jediný způsob cesty k moci považuje ozbrojený boj. Kuba podporuje partyzánské skupiny v Latinské Americe a Kolumbie není výjimkou.

Fidel Castro spatřuje v Kolumbii velký revoluční potenciál.⁶⁹ Kuba navazuje vztahy s Komunistickou stranou v Kolumbii, poskytuje jí finanční pomoc a provádí v zemi komunistickou propagandu.⁷⁰ Toto je kolumbijskou vládou považováno za vměšování do kolumbijských vnitřních záležitostí a roku 1960 přerušuje Kolumbie s Kubou diplomatické styky. Silná protikubánská orientace kolumbijské vlády je mimo jiné také patrná v hlasování proti vstupu Kuby do LAFTA Latinskoamerické sdružení volného obchodu (Latin American Free Trade Association) a v podpoře „vyloučení“ Kuby z OAS.

⁶⁸ Directorate of Intelligence: *A Survey of Communism in Latin America*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov>, [cit. 25. únor 2010], s. F-2

⁶⁹ Directorate of Intelligence: *Instability in Latin America*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov>, [cit. 25. únor 2010], s. F-2

⁷⁰ Directorate of Intelligence: *A Survey of Communism in Latin America*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov>, [cit. 25. únor 2010], s. F-7

Z inspirace úspěšnou kubánskou revolucí vzniká roku 1964 v Kolumbii i Hnutí národního osvobození (Ejército de Liberación Nacional = ELN). ELN se dostává značné podpory ze strany Kuby, Kuba poskytuje ELN finanční pomoc ve výši cca 25 000 USD.⁷¹ Na jejím území probíhá také výcvik jednotek Hnutí. ELN provádí od svého vzniku různé útoky na města, přepadá policejní stanice a vojenské oddíly. Nicméně nedosahuje žádných větších úspěchů a navíc vojenské a policejní oddíly jsou ve svém boji proti ní stále efektivnější. Proto roku 1969 Kuba svou podporu pro ELN stahuje.⁷²

Počátkem osmdesátých let se Fidel Castro zaměřuje na další kolumbijskou guerillu Hnutí 19. Dubna (Movimiento 19 de Abril = M-19).⁷³ M-19 vzniká na protest proti manipulaci s volebními výsledky prezidentských voleb, jež probíhaly 19.4. 1970.⁷⁴ (V těchto volbách zvítězil díky četným podvodům kandidát konzervativní strany Misael Pastrana Borrero nad Rojasem Pinillou). Jednou z největších akcí M-19 byl útok na velvyslanectví Dominikánské republiky v Bogotě v době slavnostní recepce, kde M-19 zadržuje 80 rukojmí včetně amerického velvyslance.⁷⁵ Po této akci spatřuje Fidel Castro v M-19 velký potenciál a začíná provádět výcvik jejích jednotek. Roku 1981 provedou jednotky M-19 předtím vycvičené v Kubě velkou ofenzívu na kolumbijské území na pobřeží Tichého oceánu. Kolumbijským ozbrojeným silám se naštěstí podaří tento útok potlačit (25 útočníků je zabito a 800 uvězněno).⁷⁶ Kolumbijská reakce na podporu tohoto útoku Kubou na sebe však dlouho nenechá čekat a Kolumbie opět přerušuje diplomatické styky s Kubou. Další důkazy propojení Kuby a M-19 a navíc dokonce i napojení Kuby na obchod s drogami v Kolumbii jsou získány při zadržení kolumbijského obchodníka s drogami Jaime Guillot Lary, který se přiznává k dovážení zbraní z USA do Kolumbie pro M-19 financovaného z Kuby.⁷⁷ V roce 1985 provádí M-19 další rozsáhlý útok tentokrát na justiční palác v Bogotě. Od roku 1985 se M-19 s podporou Fidela Castra snaží sjednotit všechny levicové guerilly v Kolumbii. V roce

⁷¹ Directorate of Intelligence: *Banditry and Insurgency in Colombia*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov/search.asp>, [cit. 25. únor 2010], s. 5

⁷² Directorate of Intelligence: *Weekly summary – The Latin American Guerrilla Today*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov>, [cit. 25. únor 2010], s. 2

⁷³ Directorate of Intelligence: *Terrorism review – Terrorism in Colombia and Prospects for Peace*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov>, [cit. 25. únor 2010], s. 21

⁷⁴ Němec, J. *Politické systémy Latinské Ameriky*. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1107-X. s. 162

⁷⁵ Directorate of Intelligence: *Terrorism review – Terrorism in Colombia and Prospects for Peace*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov>, [cit. 25. únor 2010], s. 21

⁷⁶ Directorate of Intelligence: *Terrorism review – Terrorism in Colombia and Prospects for Peace*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov>, [cit. 25. únor 2010], s. 21

⁷⁷ Directorate of Intelligence: *Terrorism review – Terrorism in Colombia and Prospects for Peace*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov>, [cit. 25. únor 2010], s. 24

1987 dosahují úspěchu a ELN, M-19, FARC a některé menší uskupení se sjednocují do jedné skupiny, je založeno tzv. Spojenectví guerill Simona Bolívara.⁷⁸ Spojenectví koordinuje některé společné akce, ale jednotlivé guerilly provádí stále i své samostatné akce. Spojenectví se rozpadá na přelomu osmdesátých a devadesátých let, kdy se Hnutí M-19 legalizuje.

⁷⁸ Directorate of Intelligence: Terrorism review for 8 September 1988, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov>, [cit. 25. únor 2010], s. 9

3 Kolumbie a Plán Kolumbie

Vzhledem k lepšímu pochopení souvislostí a zkoumaného tématu je nezbytné uvést určité základní charakteristiky Kolumbijského státu, z nichž budeme dále vycházet při bližší analýze cíle práce.

3.1 Všeobecná, sociální a ekonomická charakteristika

Kolumbie je jedním ze států nacházejících se na území Jižní Ameriky. Severní pobřeží státu omývá Karibské moře a západní pobřeží Tichý oceán. Státním územím prochází horský pás And. Do jižní části státu zasahuje oblast Amazonie. Celková rozloha státu je 1,139 mil. km², což představuje zhruba čtrnáctinásobek území ČR.⁷⁹

Mapa 3: Kolumbie

Zdroj: Media Maps: Colombia. <http://media.maps.com/magellan/Images/colombiarah.gif>

⁷⁹ Central Intelligence Agency: *The World Factbook: Colombia*, dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/co.html>, [cit. 2. březen 2010]

V Kolumbii žije 43 mil. obyvatel, z nich velký podíl cca 42,8% žije v chudobě a 12% dokonce v extrémní chudobě.⁸⁰ Také rozdělení příjmů je velice nerovnoměrné, což značí vysoká hodnota Giniho koeficientu 0,584.⁸¹ Na deset procent nejbohatších obyvatel připadá téměř 50% celkového národního příjmu.⁸² V Kolumbii panuje velká chudoba a nerovnost. Téměř zde dochází k absenci tzv. střední třídy.

Z ekonomického hlediska se jedná o tzv. zemi se středním příjmem. Kolumbie dosáhla roku 2008 4 989 USD HDP na obyvatele (měreno v běžných cenách).⁸³ Kolumbie má jako většina rozvojových zemí moderní strukturu HDP a přechodnou strukturu z hlediska alokace pracovní síly v jednotlivých sektorech. Ve struktuře HDP převažují služby a generují 52,8% HDP, na druhém místě je průmysl s 38,2% a pak následuje zemědělský sektor s 9,1%.⁸⁴ Přechodná struktura je charakteristická největším podílem pracovní síly ve službách a nejmenším v průmyslu, u Kolumbie se jedná o 58,8% pracovní síly ve službách, na druhém je zemědělství s 22,4% a nejmenší podíl pracovní síly pracuje v průmyslu tj, 18,8%.⁸⁵ Co se týče zahraničního obchodu tak dlouhodobě převažuje deficit běžného účtu, ale z hlediska obchodní bilance dochází rok od roku ke kolísání deficitu a přebytku (např. v roce 2008 byla obchodní bilance v přebytku a roku 2009 zase naopak v deficitu).⁸⁶ Hlavní exportní komodity jsou: ropa, káva, uhlí, nikl, smaragdy, oděvy, banány a řezané květiny. Většina kolumbijského exportu směřuje do USA 38%, na druhém místě je Venezuela a pak Ekvádor.⁸⁷ Kolumbie dováží především průmyslové vybavení, dopravní prostředky, spotřební zboží, chemikálie, papírnické

⁸⁰ Economic Commission for Latin America and the Caribbean: *Social Panorama of Latin America 2009*, dostupné z: <http://www.eclac.org/publicaciones/xml/0/37840/PSI2009-Sintesis-Lanzamiento.pdf>, [cit. 3. březen 2010] s. 11

⁸¹ Economic Commission for Latin America and the Caribbean: *Statistical Yearbook for Latin America and the Caribbean, 2009*, dostupné z: http://www.eclac.org/publicaciones/xml/9/38409/LCG2430b_1.pdf, [cit. 3. březen 2010] s. 70

⁸² Tamtéž s. 67

⁸³ International Monetary Fund: *Report for Selected Countries and Subjects*, dostupné z: <http://www.imf.org/external/>, [cit. 2. březen 2010]

⁸⁴ Central Intelligence Agency: *The World Factbook: Colombia*, dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/co.html>, [cit. 2. březen 2010]

⁸⁵ Tamtéž

⁸⁶ International Monetary Fund: *Colombia 2008 Article IV Consultation*, dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2009/cr0923.pdf>, [cit. 3. březen 2010] s. 32

⁸⁷ Central Intelligence Agency: *The World Factbook: Colombia*, dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/co.html>, [cit. 2. březen 2010]

zboží, paliva a elektřinu. Největší podíl na dovozu do Kolumbie mají USA 29,2%, na druhém místě je Čína, pak Mexiko a Brazílie.⁸⁸

Kolumbijská ekonomika od roku 1999, kdy došlo k velkému propadu, úspěšně roste. Roku 2007 dosáhl růst HDP 7,5%, nicméně pak došlo vlivem světové recese opět k dalšímu propadu ekonomiky.⁸⁹ Úspěšný růst kolumbijské ekonomiky značí i velký příliv přímých zahraničních investic (10 mld. USD za rok 2008).⁹⁰ Inflace měřená indexem spotřebitelských cen za rok 2009 dosáhla 4,5% a nezaměstnanost dle odhadů ECLAC dosáhla 13%.^{91 92}

3.2 Politické uspořádání

Kolumbie je prezidentskou republikou a unitárním státem. Současné ústavní uspořádání je určeno ústavou schválenou roku 1991. Výkonnou moc ve státě vykonává prezident a vláda. Prezident je spolu s viceprezidentem volen na 4 roky v přímých volbách, jež probíhají vždy v květnu. Prezident může být díky změně ústavy prosazené roku 2004 prezidentem Álvaro Uribe Vélezem zvolen dvakrát. Prezident je zároveň předsedou vlády. Zákonodárným orgánem v Kolumbii je Kongres, jež se skládá ze Senátu a Sněmovny reprezentantů. Volební období obou komor jsou 4 roky. Volby do Kongresu se konají před prezidentskými volbami ten a samý rok. Při volbách do Kongresu se používá systém poměrného zastoupení. Senát má 102 senátorů a Sněmovna reprezentantů má 161 poslanců a její poslanci jsou voleni dle volebních obvodů. Volební období členů Kongresu začíná 20. července po volbách.⁹³

Mezi nejvýznamnější kolumbijské politické strany patří Kolumbijská liberální strana (Partido Liberal Colombiano = PLC) a Kolumbijská konzervativní strana (Partido

⁸⁸ Central Intelligence Agency: *The World Factbook: Colombia*, dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/co.html>, [cit. 2. březen 2010]

⁸⁹ International Monetary Fund: *Report for Selected Countries and Subjects*, dostupné z: <http://www.imf.org/external/>, [cit. 2. březen 2010]

⁹⁰ Central Intelligence Agency: *The World Factbook: Colombia*, dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/co.html>, [cit. 2. březen 2010]

⁹¹ International Monetary Fund: *Report for Selected Countries and Subjects*, dostupné z: <http://www.imf.org/external/>, [cit. 2. březen 2010]

⁹² Economic Commission for Latin America and the Caribbean: *Statistical Yearbook for Latin America and the Caribbean, 2009* dostupné z: http://www.eclac.org/publicaciones/xml/9/38409/LCG2430b_1.pdf, [cit. 3. březen 2010] s. 46

⁹³ Němec, J. *Politické systémy Latinské Ameriky*. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1107-X. s. 169

Conservador Colombiano = PCC). PLC bychom mohli označit v rámci politického spektra jako středo-levicovou stranu. Ve svém politickém programu klade důraz na regionální autonomii, činnost odborů a je zastáncem politického řešení ozbrojeného konfliktu.⁹⁴ Od roku 2006 má PLC 38 křesel ve Sněmovně reprezentantů a 17 v Senátu.⁹⁵ Kolumbijská konzervativní strana podporuje pokračování mírového procesu, národní jednotu, katolickou církev, zvýšení bezpečnosti a větší ochranu vlastnických práv.⁹⁶ V posledních volbách (roku 2006) získala PCC 29 křesel ve Sněmovně a 18 v Senátu.⁹⁷ Jejich kandidátem na prezidentské křeslo v nadcházejících volbách je Noemí Sanín, bývalá vyslankyně Kolumbie ve Velké Británii.

3.3 Vztahy se sousedními státy

Kolumbie má hranice s Panamou, Venezuelou, Brazílií, Peru a Ekvádorem (viz. Mapa 4).

Mapa 4: Politická mapa Kolumbie

Zdroj:

Maps.com:

Colombia.

http://www.geo.mtu.edu/~jaherric/Documents/map_colombia.gif

⁹⁴ Němec, J. *Politické systémy Latinské Ameriky*. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1107-X. s. 178

⁹⁵ Tamtéž

⁹⁶ Tamtéž s. 179

⁹⁷ Tamtéž

Kolumbie má se sousedními státy relativně dobré vztahy (s výjimkou Venezuely a Ekvádoru). Jejich hlavním problémem je probíhající vnitřní konflikt v Kolumbii a jeho přelévání přes kolumbijské hranice na území sousedících států. Kolumbijské guerilly a polovojenské jednotky často unikají před pronásledováním kolumbijské armády do sousedních států. Někdy se stane, že i přesto kolumbijské jednotky v jejich pronásledování pokračují a překračují státní hranice a své pravomoci. Útlak kolumbijských guerill vede často kolumbijské rolníky k útěku do sousedních států.

Kolumbie s Panamou mají společnou historii v rámci stejného státního svazku. K oddělení Panamy od Kolumbie dochází teprve roku 1903 (viz. kapitola 1.3 Panamský průplav). Kolumbie proti této secesi Panamy protestuje a samostatný Panamský stát uznává až po první světové válce. Vzájemné vztahy však nejsou ani v současné době příliš dobré. Kolumbijští osadníci a guerilly se přesouvají na panamskou část hranice. Navíc viní Kolumbie Panamu z podpory kolumbijských guerillových hnutí.⁹⁸

Vztahy Kolumbie s Venezuelou jsou poměrně napjaté. Prezident Uribe je nejbližším spojencem USA v Latinské Americe, zatímco Hugo Chávez je levicový prezident s úzkými vazbami na Kubu a odpůrce zahraniční politiky USA. Prezident Chávez je považován za příznivce FARC. V lednu 2008 žádal prezident Chávez EU, aby byly FARC uznány za válčící stranu (v současné době jsou považovány za teroristickou skupinu). Nicméně s touto žádostí neuspěl.⁹⁹ V červnu 2008 se však zdá, že prezident Chávez mění svůj názor a žádá FARC, aby zastavily boje a propustili všechny rukojmí.¹⁰⁰ Vztahy mezi Kolumbií a Venezuelou se vyhrocují v polovině roku 2009, kdy je oznámen úmysl vlády Kolumbie a USA uzavřít obranou dohodu. Navíc takřka ve stejné době oznamuje Kolumbie, že protitankové zbraně zabavené FARC pochází z Venezuely.¹⁰¹ V říjnu 2009 uzavírají USA a Kolumbie Dohodu o obranné spolupráci (Defense Cooperation Agreement). Chávez prohlásil: „Nemylte se pane Obamo a nezkoušejte provést agresi proti Venezuele prostřednictvím Kolumbie. Uděláme, co

⁹⁸ Country Data: Panama: *Bilateral Relations with Other Nations*, dostupné z: <http://www.country-data.com/cgi-bin/query/r-10038.html>, [cit. 6. duben 2010]

⁹⁹ Hrabálek, M. *Andean Community of Nations: the member states in the 21st century*. Brno: Centre for the Study of Democracy and Culture, 2009. ISBN 978-80-7325-7. s. 75

¹⁰⁰ Tamtéž s. 76

¹⁰¹ CNN: *Chavez criticizes Colombia over weapons claims*, dostupné z: <http://edition.cnn.com/2009/WORLD/americas/08/05/venezuela.chavez/index.html>, [cit. 19. březen]

bude nutné abychom tomu zabránili. Venezuela nebude nikdy znovu kolonií.“¹⁰² Vzájemné vztahy mezi Kolumbií a Venezuelou jsou vyhrocené. Venezuela rozmístila u hranic své vojáky a vyhodila do povětří několik mostů spojujících vzájemné hranice.

Vzájemné vztahy mezi Kolumbií a Brazílií jsou na velice dobré úrovni. Oba státy podepsaly počátkem roku 2009 dohodu, v níž jsou kolumbijské armádní a policejní jednotky oprávněny při pronásledování guerill překročit kolumbijsko-brazilskou hranici a pokračovat v pronásledování až do vzdálenosti 30 mil od hranice a naopak (brazilské jednotky mají stejné právo na kolumbijském území).¹⁰³ Tato dohoda umožní Kolumbii důsledněji pronásledovat členy guerill, Brazílii usnadní obranu jejích hranic a její území již nebude útočištěm pro kolumbijské guerilly. Takováhle dohoda je zároveň i znakem velké vzájemné důvěry mezi oběma státy.

Vztahy mezi Kolumbií a Peru byly v letech 1932-1934 poznamenány kolumbijsko-peruánskou válkou o sporné území v oblasti Leticia na peruánsko-kolumbijských hranicích.¹⁰⁴ Roku 1932 obsadily peruánské jednotky Leticii, Kolumbie podala na toto jednání stížnost ke Společnosti národů. Nakonec byla roku 1934 za asistence Společnosti národů podepsána mezi oběma státy mírová smlouva. V současné době se vzájemné vztahy již opět stabilizovaly. V případě Peru je třeba uvést, že tento stát je druhým největším producentem kokainu hned po Kolumbii. Na počátku devadesátých let byl největším světovým producentem kokainu, během devadesátých let se vlivem efektu přelévání přesunula Kolumbie na první místo. Původně se koka převážela z Peru a Bolívie do Kolumbie ke zpracování na kokain. Ale po uskutečnění programu na přerušení tohoto spojení došly drogové kartely k závěru, že je pro ně výhodnější pěstovat koku přímo v Kolumbii rovnou u zpracovatelských laboratoří.

Vztahy mezi Kolumbií a Ekvádorem jsou napjaté od konce roku 2007, kdy kolumbijské helikoptér a letadla překročila hranice s Ekvádorem při pronásledování rebelů. Prezident Ekvádoru Rafael Correa prohlásil, že jeho země nebude tolerovat žádné další porušení

¹⁰² CNN: Colombia to appeal 'war threats' by Venezuela, dostupné z: <http://edition.cnn.com/2009/WORLD/americas/11/09/venezuela.colombia/>, [cit.]

¹⁰³ Offnews.info: Brazil, Colombia - A Deal Signals Strategic Cooperation, dostupné z: <http://www.offnews.info/verArticulo.php?contenidoID=13234>, [cit. 21.únor 2010]

¹⁰⁴ Opatrný, J. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Nakladatelství Libri, 1998. ISBN 80-85983-42-7. s. 640

své hranice.¹⁰⁵ Situace se dále vyhrotila v březnu 2008. Kolumbijská armáda provedla operaci Phoenix, při níž bylo zabito 25 členů FARC.¹⁰⁶ Nicméně celá akce se odehrála za hranicí Kolumbie cca 1,8 km uvnitř ekvádorského území. Ekvádor obvinil Kolumbii z narušení své suverenity a omluvu prezidenta Uribe označil za nedostatečnou. V této věci podpořil Ekvádor Hugo Chávez. Oba státy jak Venezuela, tak Ekvádor poslali své armádní oddíly na hranice s Kolumbií a přerušili s ní diplomatické styky. Kolumbie reagovala obviněním Venezuely a Ekvádoru z poskytování podpory FARC. Diplomatické styky byly nakonec opět obnoveny v červnu 2008.

¹⁰⁵ UNHCR: *The Ecuador-Colombia Border: Historical Links, Current Events and Future Possibilities*, dostupné z: <http://www.unhcr.org/refworld/country,,WRITENET,,COL,,486254022,0.html>, [cit. 11. březen 2010]

¹⁰⁶ Fox News: *Conflict Grows between Colombia, Venezuela and Ecuador*, dostupné z: <http://www.foxnews.com/story/0,2933,335073,00.html>, [cit. 11. březen 2010]

4 Plán Kolumbie

Okolnosti vzniku Plánu Kolumbie jsou klíčové k analýze chování USA vůči Kolumbii a naopak. Velký důraz by měl být také kladen na situaci, ve které se nacházela Kolumbie před schválením Plánu a jež vyžadovala nutnost komplexního řešení.

4.1 Situace v Kolumbii roku 1999

21. června 1998 vyhrává Andreas Pastrana volby a stává se kolumbijským prezidentem.¹⁰⁷ Jeho stát se v té době nachází ve velmi špatné situaci, v roce 1999 zde probíhá nejhorší ekonomická krize za posledních 30 let.¹⁰⁸

- Dochází k prudkému poklesu HDP (viz. graf 1).
- Inlace dosahuje 10,9% (měřeno indexem spotřebitelských cen) a nezaměstnanost téměř 20%.¹⁰⁹
- 54,9% obyvatel žije pod hranicí chudoby (tj. jejich příjem nestačí na zajištění základních potřeb).¹¹⁰
- 26,8% obyvatel žije v extrémní chudobě (tj. v případě, že by utratili veškerý svůj příjem za jídlo, nedosáhli by dostatečných nutričních hodnot postačujících na jejich obživu).¹¹¹

¹⁰⁷ International Foundation for Electoral System: *Election profile: Colombia*, dostupné z: <http://www.electionguide.org/results.php?ID=870>, [cit. 10.prosinec 2008]

¹⁰⁸ International Monetary Fund: *Colombia 2005 Article IV Consultation and Forth Review Under the Stand-by Arrangement*, dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05154.pdf>, [cit. 20.prosinec 2006] s.4

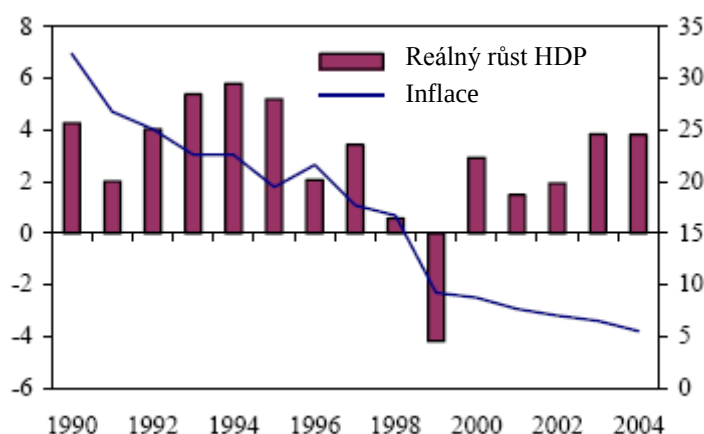
¹⁰⁹ International Monetary Fund: *Colombia 2002 Article IV Consultation and Request for Stand-by Arrangement – Staff Report*, dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2003/cr0319.pdf>, [cit. 17.listopadu 2006] s.23 a 26

¹¹⁰ Economic Commission for Latin America and the Caribbean: *Social Panorama of Latin America 2000-2001*, dostupné z: http://www.eclac.org/publicaciones/xml/1/7961/PSI2001_chap1.pdf, [cit. 28.listopad 2008] s.44-45

¹¹¹ Tamtéž

Ekonomická krize roku 1999 byla doprovázena zostřující se bezpečnostní situací v zemi. Díky nespokojenosti s vládou a se sociálními podmínkami svého života získávají guerilly stále více příznivců. Mají pod svou kontrolou značnou část státního území. Dochází často ke konfliktům mezi guerillami a kolumbijskou armádou, k únosům, masakrům a vraždám. V roce 1999 je v Kolumbii zavražděno 24 306 lidí, z toho 4% byli oběti masakrů.¹¹² Z obav o život opouští hodně lidí své obydlí na venkově a stěhují se do měst, nebo úplně opouští stát a zkouší hledat své štěstí v USA či dalších zemích. Státním aparát ztrácí kontrolu nad vlastním územím a selhává v naplnění základních práv a svobod svých občanů.

Graf 1: Reálný růst HDP a inflace v Kolumbii (1990 – 2004)

Zdroj: International Monetary Fund: *Colombia 2005 Article IV Consultation and Forth Review Under the Stand-by Arrangement*, dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05154.pdf>, [cit. 20.prosinec 2006]

Konflikt v Kolumbii měl a stále má řadu nepříznivých důsledků na národní hospodářství: zvýšené výdaje na zdravotní péči, armádu a policii. Další skryté náklady spočívají v odlivu lidského kapitálu ze země. Možnosti získat dodatečný kapitál z příjmů z cestovního ruchu jsou také omezené díky nepříznivé bezpečnostní situaci. Odvětví ropného průmyslu je ovlivňováno útoky ozbrojených skupin na ropovody.

¹¹² Vicepresidencia de la República: *Impacto de la Política de Seguridad Democrática: Sobre la confrontación armada, el narcotráfico y los derechos humanos*, dostupné z: http://www.derechoshumanos.gov.co/observatorio_de_DDHH/publicaciones/estu_tematicos/impacto_pol_segdemocratica.pdf, [cit. 1.prosinec 2008] s.175

4.2 Plán prezidenta Pastrany

Jak bylo řečeno již výše, Kolumbie se nacházela ve skutečně kritické situaci. Proto se prezident Pastrana rozhodl iniciovat vznik plánu, jež měl zemi vyvést z krize. Poprvé se o takovém plánu zmínil ještě jako prezidentský kandidát v jednom ze svých projevů, tehdy mluvil o jakési podobě Marshallova plánu pro Kolumbii.¹¹³

28. října 1998 (pár měsíců po svém zvolení) přijel prezident Pastrana na státní návštěvu do Spojených států. Zvolení Andrese Pastrany novým kolumbijským prezidentem umožnilo (po ochlazení vztahů mezi oběma státy v době prezidentského mandátu prezidenta Sampera obviněného ze spojení s drogovými kartely) začátek nové éry vztahů mezi Kolumbií a USA. Oba prezidenti podepsali dohodu zavazující je ke společné spolupráci v boji proti drogám. Prezident Clinton tehdy prohlásil: „Boj proti drogám je naší společnou zodpovědností. Musí nás spojovat, ne rozdělovat.“ „Společně můžeme dosáhnout mnohem víc“¹¹⁴, dodal Pastrana. Mimo jiné přislíbil Clinton také významné navýšení finanční pomoci na boj proti drogám na \$280 mil. USD.¹¹⁵ Navíc představil prezident Pastrana na univerzitě v Georgetownu svůj nový projekt tzv. Marshallův plán pro Kolumbii.¹¹⁶

Prezident Pastrana slíbil již v předvolebním boji Kolumbijcům mír. Tento slib se snažil naplnit, proto začal vyjednávat s guerillami. Také vypracoval konkrétní plán k dosažení míru a posílení státu. Tyto mírové snahy USA zpočátku také podporovaly, nicméně vyjednávání s guerillami se prodlužovalo a neuneslo žádné konkrétní výsledky. Navíc poté co FARC zabily v únoru 1999 v Kolumbii 3 občany USA a zahájily v červnu 1999 novou mohutnou ofenzívu. Tak se Spojené státy rozhodly upřednostnit vojenské řešení tohoto konfliktu. V srpnu 1999 přijeli do Kolumbie Thomas Pickering, náměstek ministerstva vnitra pro politické záležitosti (Undersecretary of State for Political Affairs) a Barry McCaffrey, ředitel Národního úřadu pro kontrolu drog (Office of National Drug Control Policy), aby se domluvili s prezidentem Pastranou na navýšení

¹¹³ Tickner, A.B. *Tensiones y Contradicciones en Los Objetivos de la Política Exterior Estadounidense en Colombia*. Revista Colombia International, dostupné z: <http://www.lablaa.org/blaavirtual/revistas/colinter/arlene.htm>, [cit. 3. říjen 2009]

¹¹⁴ The Miami Herald: *Colombia's Pastrana, Clinton sign anti-drug pact*, dostupné z: <http://www.latinamericanstudies.org/colombia/pact.htm>, [cit. 18. prosinec 2008]

¹¹⁵ Tamtéž

¹¹⁶ El Tiempo.com / Archivo: Pastrana Explicó Plan Marshall A Los Alumnos De La Universidad De Georgetown, dostupné z: <http://www.eltiempo.com/archivo/documento/MAM-812451>, [cit. 3. říjen 2009]

podpory Spojených států, pokud dojde k: „...vypracování komplexního plánu k posílení armády, zastavení propadu ekonomiky a obchodu s drogami.“¹¹⁷ Což vedlo k vyhotovení nového plánu kolumbijskou a americkou vládou společně – *Plánu Kolumbie*.

V září 1999 v New Yorku se opět setkali prezidenti Pastrana a Clinton. Prezident Pastrana na tomto setkání představil nový návrh plánu. Tento plán nazval "Plan para la Paz, la Prosperidad y el Fortalecimiento del Estado" (Plán k dosažení míru, prosperity a posílení státu) krátce "Plan Colombia" (Plán Kolumbie). Náklady na celý plán odhadoval na \$7,5 mld. USD. Předpokládal, že USA by mohly poskytnout \$1,35 mld. USD, \$4 mld. USD by financovala Kolumbie, \$750 mil. USD mezinárodní organizace a zbytek další státy a EU (Evropská Unie).¹¹⁸

Zajímavostí je, že již v květnu téhož roku se dostala na veřejnost první verze *Plánu Kolumbie* vypracovaná kolumbijskou prezidentskou kanceláří. Mezi plánem prezentovaným v září 1999 (vypracovaným na přání Washingtonu) a jeho předchozí verzí lze najít mnoho rozdílů.¹¹⁹

- Celkové vyznění programu je naprosto odlišné. První verze byla programem zaměřeným především na mírový proces a sociální a ekonomické programy.
- První verze má zcela odlišné hlavní části: Výrobní procesy, podporu lidského kapitálu a humanitární péči, infrastrukturu pro mír, rozvoj institucí a podporu sociálního kapitálu, podporu udržitelného rozvoje životního prostředí.
- Pozdější verze plánu klade důraz především na do detailů rozpracované vojenské a policejní programy.
- Část plánu týkající se v pozdější verzi protidrogové strategie je nejrozsáhlejší částí celého plánu (je popsána na 6 stránkách oproti ostatním, jež jsou cca na 3 stránky). Jsou zde podrobně vyjmenované cíle, aktéři a prostředky boje proti drogám.

¹¹⁷ Washington Post: *U.S. Ready to Boost Aid to Troubled Colombia*, dostupné z: <http://pqasb.pqarchiver.com/washingtonpost/access/44136343.html?dids=44136343:44136343&FMT=ABS&FMTS=ABS:FT&date=Aug+23%2C+1999&author=Douglas+Farah&pub=The+Washington+Post&edition=&startpage=A.01&desc=U.S.+Ready+to+Boost+Aid+to+Troubled+Colombia>, [cit. 2. Květen 2009]

¹¹⁸ El País: *El Plan Colombia*, dostupné z: http://www.elpais.com/articulo/internacional/COLOMBIA/PLAN_COLOMBIA/Plan/Colombia/ANDRE_S/PASTRANA/ARANGO/elpepiint/20000221elpepiint_23/Tes, [cit. 5.květen 2009]

¹¹⁹ Center for International Policy: *Plan Colombia*, dostupné z: <http://www.ciponline.org/colombia/plancolombia98.pdf>, [cit. 17.prosinec 2008]

4.3 Plán Kolumbie

Jak bylo zmíněno již na začátku této kapitoly: *Plán Kolumbie* byl dokumentem, jenž měl vyvést stát z hluboké krize, ve které se ocitl koncem 90. let. Kolumbii sužovala ekonomická deprese, chudoba, nezaměstnanost, neschopnost státu zajistit kontrolu vlastního území a dodržování základních práv a svobod.

Plán Kolumbie vznikl z iniciativy prezidenta Pastrany a v případě jeho úspěšnosti by mu mohl získat dlouhodobou popularitu mezi kolumbijci a důvěryhodnost v politických kruzích. Podpora plánu ze strany Spojených států měla být zárukou jeho naplnění.

Plán byl v podstatě jakýmsi návodem jak řešit problémy Kolumbie. Jeho uplatňování mělo trvat 6 let (2000-2006).¹²⁰ Plán byl rozdělen do pěti navzájem velmi úzce souvisejících součástí. Přičemž pouze naplnění všech částí plánu mohlo vést k jeho celkové úspěšnosti.

Plán Kolumbie měl 5 hlavních částí:¹²¹

- 1) Kolumbijskou ekonomiku
- 2) Kolumbijskou protidrogovou strategii – jako jediná obsahuje jasný kvantifikovatelný cíl tj. během 6 let omezit pěstování, výrobu a distribuci drog o 50%
- 3) Reformu právního sektoru
- 4) Plán pro demokratizaci a sociální rozvoj
- 5) Mírový proces

1) Kolumbijská ekonomika

Tato část plánu si klade za cíl bojovat s ekonomickou krizí. Její součástí je vytvoření nových pracovních míst, jež by zároveň znamenaly dodatečné daňové příjmy pro stát a tím by také zvýšily schopnost státu bojovat s obchodem s drogami. Dalším elementem této části plánu je také přilákání zahraničních investorů a usnadnění přístupu kolumbijského zboží na zahraniční trhy. Ekonomická část obsahuje také celkovou makroekonomickou a fiskální stabilizaci.

¹²⁰ Center for International Policy: *Plan Colombia*, dostupné z: <http://www.ciponline.org/colombia/plancoles.htm>, [cit. 17.prosinec 2008] s. 16

¹²¹ Tamtéž

2) Protidrogová strategie

Hlavním cílem protidrogové strategie je během 6 let omezit pěstování, výrobu a distribuci drog o 50%.¹²² Nástroji k dosažení tohoto cíle mají být: modernizace, restrukturalizace a profesionalizace armády a policie, jež by zároveň měli přispět k obnovení suverenity státu nad vlastním teritoriem a k ochraně práv občanů státu. Dalším nástrojem je kontrola vzdušného prostoru a přístavů, aby se zabránilo pohybu drog. Dále bude docházet k ničení zpracovatelské infrastruktury, laboratoří a polí s kokou.

Ačkoli je protidrogová strategie nejobsáhlejší a nejropracovanější částí plánu, na níž je kladen největší důraz, naplnění jejího cíle není možné bez současného splnění cílů ostatních částí plánu.

Plán Kolumbie považuje drogový problém za společnou záležitost všech spotřebitelů a producentů – „Protidrogová strategie nám umožní ve spolupráci se všemi národy, co vyrábějí a spotřebovávají drogy, bojovat proti obchodu s drogami a také nám umožní zabránit na národní úrovni přítoku finanční zdrojů směrem k povstaleckým skupinám a ozbrojeným organizacím, jež jsou původci násilí na území Kolumbie.“¹²³ Důkaz je také kladen především na zintenzivnění společných protidrogových operací Kolumbie a USA.

3) Reforma právního sektoru

Tato část plánu se věnuje budování spravedlivého, transparentního, dostupného a zároveň nezávislého právního systému, jež by opět obnovil důvěru v občanskou společnost. Programem tohoto oddílu plánu je najít, usvědčit a uvěznit pachatele trestných činů, aby došlo ke snížení zločinnosti. Dále je součástí zabránit praní peněz a tím omezit finanční prostředky, jimiž disponují obchodníci s drogami a další zločinci. Dalším elementem je také boj s korupcí, mělo by dojít ke zvýšení transparentnosti státních institucí.

4) Demokratizace a sociální rozvoj

¹²² Center for International Policy: *Plan Colombia*, dostupné z: <http://www.ciponline.org/colombia/plancoles.htm>, [cit. 17.prosinec 2008] s.14

¹²³ Center for International Policy: *Plan Colombia*, dostupné z: <http://www.ciponline.org/colombia/plancoles.htm>, [cit. 17.prosinec 2008] s. 7

Cílem této části plánu je omezení příčin a projevů násilí ve společnosti. Tento cíl apeluje na zodpovědnost lokálních vlád a místních občanů a na jejich zapojení do boje s drogami, ozbrojenými skupinami, korupcí a násilím.

Obsahem této části plánu je ochrana lidských práv. Součástí je také pomoc vysídlencům, jež opustily své domovy, aby unikly před násilím nebo z jiných důvodů. Patří sem i tzv. Národní plán alternativního rozvoje, jež nabízí podporu pro zemědělce, kteří se dobrovolně vzdají pěstování koky a přejdou na jiný způsob obživy. Náklady na Národní plán alternativního rozvoje jsou odhadovány na 500 mil. USD na roky 2000-2003.¹²⁴

5) Mírový proces

Vnitřní ozbrojený konflikt je v Kolumbii již dlouhou dobu velkým problémem a dosažení míru je dlouhodobým cílem. Tato část plánu je zaměřena na uzavření příměří s povstaleckými skupinami a ukončení činnosti paramilitárních organizací. Příměří by mělo umožnit státním autoritám opět získat kontrolu nad územím státu a své síly zaměřit prvotně na boj proti obchodu s drogami. Dále by mělo také přispět ke snížení zločinnosti a omezení ohrožení občanů státu.

4.4 Podpora USA a proces přidělování finančních prostředků

Plán Kolumbie měl podporu USA a to nejen v podobě spolupráce při jeho vypracování ale i v podobě finančních prostředků. V lednu 2000 začal proces schvalování finančního balíčku na Plán Kolumbie v Kongresu USA. Tento proces trval 6 měsíců, jednalo se o výši poskytnutých prostředků, o částkách poskytnutých na jednotlivé programy a o podmínkách pro poskytnutí financí.

Jednání v Kongresu ovlivnilo mnoho faktorů – jejich uvedení je poměrně důležité, neboť neovlivňují pouze jednání v Kongresu, ale mají všeobecný vliv na vzájemné vztahy mezi Kolumbií a USA:

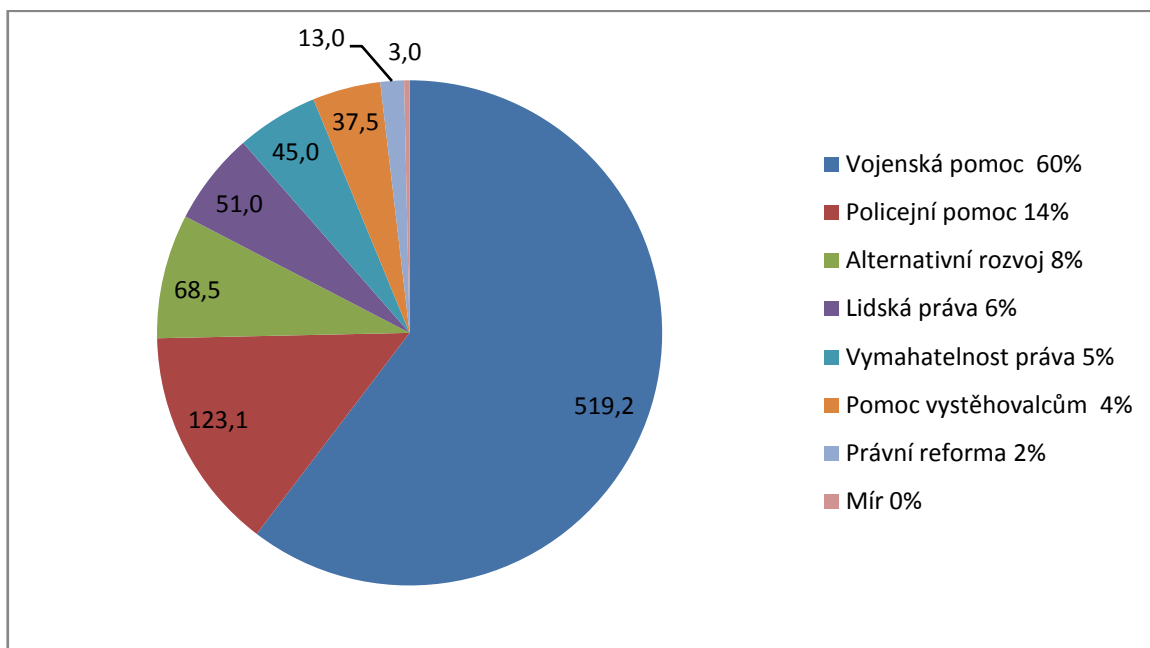
¹²⁴ Center for International Policy: *Plan Colombia*, dostupné z: <http://www.ciponline.org/colombia/plancoles.htm>, [cit. 17.prosinec 2008] s. 25

- Zbrojařská lobby – Čím větší část finančních prostředků bude věnována na vojenské účely, tím větší zisk pro zbrojařské společnosti
- Lobby ropných společností – Guerilly již dlouho dobu podnikaly útoky na ropovody amerických ropných společností v Kolumbii.
- Prezidentské volby v USA – Ani jedno politické uskupení nechtělo být označeno jako příliš slabé ve vztahu k drogové problematice, což vedlo k schválení velké proporce finanční pomoci na vojenské účely.
- Lidská práva – Negativní vliv na navýšení vojenské finanční pomoci měli časté obvinění kolumbijské armády z porušování lidských práv
- Mírový proces v Kolumbii – Obavy, že navýšení vojenské pomoci, by znamenalo ztrátu kreditibility v očích vůdců guerill při mírovém vyjednávání. Nebo dle různých názorů naopak posílení vyjednávací pozice z hlediska síly při úspěšných vládních ofenzivách.
- Kolumbijská vláda (prezident) – Finanční podpora od USA jako prostředek dosažení volebních slibů.
- Média – Články ve prospěch či proti Plánu Kolumbie
- Veřejné mínění - Problém s konzumací drog v USA

V červnu 2000 schválil Kongres USA balíček finančních prostředků ve výši \$1,3 mld. určených na uskutečnění *Plánu Kolumbie* (na roky 2000 a 2001) (Public Law 106-246). Většina prostředků poskytnutých USA byla věnována na vojenské účely. Právě tento fakt byl jedním z důvodů, proč evropské země (s výjimkou Španělska) tento plán nepodpořili.¹²⁵

¹²⁵ Center for International Policy: *Plan Colombia: The Debate in Congress, 2000*, dostupné z: <http://www.ciponline.org/colombia/IPRPlan%20Colombia.pdf>, [cit. 17.prosinec 2008]

Graf 2: Alokace finančních prostředků poskytnutých Kolumbii od USA v mil. USD (2000- 2001)

Zdroj: Center for International Policy: *The Contents of the Colombia Aid Package*

Graf číslo 2 dokumentuje pomoc Spojených států Kolumbii. Z grafu je jasně patrné, že většina finančních prostředků poskytnutá Spojenými státy byla věnovaná na vojenské účely – 60%. Zajímavá je také, skutečnost, že z celkové finanční částky \$1,3 mld. bylo pro Kolumbii určeno pouze \$860 mil., ostatní finanční prostředky byly věnovány sousedním státům a úřadům USA na protidrogové operace.¹²⁶

Dva měsíce po přidělení peněžních prostředků pro Kolumbii, 29. srpna 2000, přijíždí prezident Clinton do Kolumbie, aby vysvětlil motivy USA pro poskytnutí finančních prostředků Kolumbii a vyvrátil obavy občanů Kolumbie, že jde pouze jen o získání dalšího vlivu a pokračování amerického imperialismu.

Hned v úvodu tiskové konference prohlásil: „Tohle není Vietnam a nejedná se ani o žádný Yankee imperialismus. Podmínkou poskytnutí podpory pro Plán Kolumbie je to, že nevyústí ve skutečnou válku (...). Doufám, že občané Kolumbie budou mít trpělivost s prezidentem Pastranou, protože se snaží vyřešit najednou dvě věci, které ještě nikdo

¹²⁶ Center for International Policy: *Plan Colombia: The Debate in Congress, 2000*, dostupné z: <http://www.ciponline.org/colombia/IPRPlan%20Colombia.pdf>, [cit. 17.prosinec 2008]

před ním vyřešit nedokázal – vymýtit obchod s drogami a zároveň ukončit občanské nepokoje, jež sužují Kolumbii už 40 let (...).¹²⁷

Ale právě trpělivost došla o rok později samotným Spojeným státům reprezentovaným v této době již novým americkým prezidentem Georgem Bushem. V listopadu 2001 přijel prezident Pastrana na další státní návštěvu do Spojených států. Situace v USA se však od schválení Plánu Kolumbie změnila a nešlo jen o změnu na prezidentském postu. Události, jež se odehrály 11. září 2001, změnily nejen USA ale i celý svět. Washingtonská administrativa se v té době soustředila na boj proti terorismu, který představovala mimo jiné válka v Afganistánu. Prezident Pastrana musel v USA čelit kritice, v očích Spojených států ztratil kredibilitu. Objem drog proudící do USA od doby schválení finanční podpory na Plán Kolumbie neklesl a navíc se opět množily případy porušování lidských práv kolumbijskou armádou. USA začaly upírat svou pozornost na kolumbijskou politickou scénu v hledání nového partnera pro další vyjednávání o řešení situace v Kolumbii - nového kolumbijského prezidenta, jež měl vzejít z voleb 2002.

4.5 Prezident Uribe a jeho politika

Roku 2002 vyhrál prezidentské volby v Kolumbii Álvaro Uribe. Na rozdíl od předchozího prezidenta spoléhajícího na neúspěšný mírový proces se rozhodl uplatňovat tvrdou linii politiky vůči guerillám. Svou politiku nazval “La Política de Defensa y Seguridad Democrática” (Politika obrany a demokratické bezpečnosti - PSDS). Prezentoval ji jako komplement k Plánu Kolumbie.

Demokratická bezpečnost je bezpečností pro všechny tj. stát ochraňuje všechny občany stejně a bez rozdílů. „Politika demokratické bezpečnosti si klade za cíl ustavení právního státu na celém státním území a to skrze: upevnění demokratických autorit, svobodného výkonu vůle institucí, vlády zákona a aktivní účasti občanů na záležitostech společného zájmu.“¹²⁸ PSDS se liší od koncepcí předchozích vlád tím, že nepovažuje určitou politickou stranu nebo skupinu za nepřítel státu. Ale naopak staví na solidaritě

¹²⁷ CNN: *Clinton leaves Colombia after defending aid package*, dostupné z: <http://archives.cnn.com/2000/WORLD/americas/08/30/colombia.clinton.06/index.html>, [cit.18.prosinec 2008]

¹²⁸ Presidencia de la República: *Política de Defensa y Seguridad Democrática*, dostupné z: http://www.presidencia.gov.co/seguridad_democratica.pdf, [cit. 3. květen 2009] s. 12

mezi občany, solidaritě s veřejnou mocí a také solidaritě ostatních států, jež mohou společně bojovat proti terorismu. Zatímco terorismus je protipólem demokratické společnosti, neboť usiluje o prosazení své vůle násilím za cenu tisíce životů.¹²⁹

PDSO je přehledný, dobře strukturovaný dokument. V úvodu vysvětluje, co se skrývá pod pojmem demokratické bezpečnosti (demokracie, lidská práva, kontrola státního území, spolupráce, solidarita, efektivnost, důslednost, transparentnost, zákonnost, národní obrana, bezpečnost a rozvoj...). V další části charakterizuje hlavní hrozby bezpečnosti a demokracie v Kolumbii: terorismus, obchod s drogami, obchod se zbraněmi, nezákonně získané peněžní prostředky, únosy, vydírání a vraždy. Dále se věnuje strategickým cílům, kterých má být dosaženo, aby byly eliminovány výše uvedené hrozby: konsolidace kontroly státního území, ochrana obyvatel, eliminace obchodu s drogami, ochrana hranic, efektivnost, transparentnost a přičitatelnost.

Možnosti, jak těchto cílů dosáhnout jsou následující:

- 1) Koordinovat akce státu – efektivní koordinace činnosti státních institucí s cílem zvýšení bezpečnosti ve státu
- 2) Posílit státních instituce – zlepšení činnosti armády, policie a zpravodajské služby, vytvoření právního systému usnadňujícího boj proti terorismu
- 3) Konsolidovat kontrolu území státu – obnovení, udržení a konsolidace kontroly státního území
- 4) Chránit občany a národní infrastrukturu – ochrana proti terorismu, ochrana před kriminální činností, ochrana demobilizovaných, ochrana dětí před naverbováním a ochrana ekonomické infrastruktury
- 5) Spolupracovat pro bezpečnost všech – poskytování informací, jež by mohli pomoci dopadení a usvědčení teroristů a jiných zločinců, spolupráce s místními autoritami a také mezinárodní spolupráce
- 6) Vyhlášovat politiky a akce státu – zveřejňování cílů a výsledků PDSO, objasňován problémů Kolumbie diplomatickými cestami¹³⁰

¹²⁹ Presidencia de la República: *Política de Defensa y Seguridad Democrática*, dostupné z: http://www.presidencia.gov.co/seguridad_democratica.pdf, [cit. 3. květen 2009] s. 12

¹³⁰ Presidencia de la República: *Política de Defensa y Seguridad Democrática*, dostupné z: http://www.presidencia.gov.co/seguridad_democratica.pdf, [cit. 3. květen 2009]

4.6 Srovnání Plánu Kolumbie a Politiky demokratické bezpečnosti

Z globálního hlediska se ztotožňují s názorem kolumbijské politoložky Diany Marcely Rojas o podobnosti obou plánů: „Navzdory odlišnostem v terminologii a použitých výrazech mají Plán Kolumbie a Politika demokratické bezpečnosti stejné cíle a podobné strategie k jejich dosažení.“¹³¹ Což je také jedním z důvodů, proč jsou často výsledky Politiky demokratické bezpečnosti prezentovány jako výsledky *Plánu Kolumbie*.

Nicméně i přesto lze nalézt mezi oběma plány určité rozdíly. PDSD je delším a také lépe členěným dokumentem, na rozdíl od plánu Kolumbie však neobsahuje žádný kvantifikovatelný cíl. PDSD zdůrazňuje především boj proti terorismu a předpokládá souvislost mezi kolumbijskými ozbrojenými skupinami, teroristy a obchodem s drogami, zatímco plán Kolumbie staví hlavně na boji proti drogám. Tento rozdíl je dán především tím, že plán Kolumbie byl zpracován ještě před rokem 2001. Jedním z hlavních elementů *Plánu Kolumbie* je mírový proces, zatímco PDSD se o mírovém procesu zmiňuje pouze okrajově. PDSD více apeluje na národní soudržnost všech občanů a jejich spolupráci se státními autoritami.

USA od počátku podporovaly kolumbijskou iniciativu vývoje plánu revitalizace státu. V tomto případě by se dalo mluvit nejen o podpoře, ale přímo o ovlivňování skladby a cílů plánu v souladu se zájmy Spojených států a o tom svědčí i alokace poskytnutých prostředků (60% financí bylo věnováno na vojenské účely).¹³² „Plán Kolumbie byl původně prezidentem Pastranou navržen a zamýšlen jako program sociální a ekonomické revitalizace země, ukončení ozbrojeného konfliktu a vytvoření protidrogové strategie. Samotný plán byl vypracován ve Washingtonu a jeho konečná verze se značně liší od původní Pastranovy, která např. vůbec nepočítala s vojenskými operacemi proti partyzánům, ale podporovala mírová jednání.“¹³³ Klíčovou otázkou

¹³¹ Red de Revistas Científicas de América Latina y el Caribe, España y Portugal: *Plan Colombia II: Más de lo Mismo*, dostupné z: <http://redalyc.uaemex.mx/redalyc/src/inicio/ArtPdfRed.jsp?iCve=81206502>, [cit. 2. květen]

¹³² Center for International Policy: *The Contents of the Colombia Aid Package*, dostupné z: <http://www.ciponline.org/colombia/IPRPlan%20Colombia.pdf> [cit. 10. leden 2009]

¹³³ Kolektiv autorů. *Politické systémy Latinské Ameriky*. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2006. ISBN 80 245 1107-X. s. 166

nicméně zůstává: Jak by tento ambiciózní plán dopadl, kdyby na něj USA neposkytly finanční prostředky? Byla by předchozí koncepce prezidenta Pastrany efektivnější?

Je zřejmé, že bez podpory USA by Kolumbii scházelo \$1,3 mld. na uskutečnění plánu. Zároveň je však možné, že pokud by Spojené státy plán nepodpořily, pravděpodobně by Kolumbie získala větší podporu od EU a to by mohlo přiblížit charakter plánu více k předchozí koncepci prezidenta Pastrany.

Co se týče efektivity plánu – domnívám se, že koncepce prezidenta Pastrany mohla být efektivnější, protože je více zaměřená na řešení příčin problémů tj. sociální, ekonomické programy a příměří. Zatímco konečná verze *Plánu Kolumbie* podporovaná USA je cílená spíše na řešení příčin problémů: boj s guerillami a drogový problém.

5 Kolumbie a drogy – vztahy k USA

5.1 Obecná charakteristika drog

K hlubšímu pochopení celé komplexnosti drogového problému bude nejlepší začít s uvedením definice drog, jejich rozdělení a účinků.

Definice drogy: „Drogu, chápeme-li pod tímto termínem omamnou či psychotropní látku, můžeme definovat dvěma hlavními znaky:

1. Jedná se o látku, která má psychotropní efekt, tj. ovlivňuje nebo mění naše vnímání a prožívání reality. Změna se nejčastěji týká emočního (citového) prožívání. Jednotlivé látky vyvolávají charakteristickou změnu emočního stavu. Změna bývá obvykle příjemná, ale nemusí to být pravidlem.
2. Druhým znakem nezbytným pro to, abychom nějakou látku mohli označit jako drogu, je schopnost vyvolat závislost. Závislostní potenciál je také charakteristický pro každou látku. Některé vyvolávají závislost relativně snadno (například heroin), u jiných látek se závislost vyskytuje spíše výjimečně (kanabinoidy, LSD).“¹³⁴

Základní rozdělení drog dle převládajících účinků:

- a) Tlumivé látky: opium, heroin, braun, codein, morfin, alkohol,...
- b) Stimulační látky: pervitin, kokain, crack,...
- c) Halucinogeny: marihuana, LSD, lysohlávky,...¹³⁵

Proč dochází k užívání drog?

Lidé užívají drogy, neboť vyvolávají pocit euforie a nechávají je zapomenout na jejich všední život (strach, stres,...). Některé drogy zvyšují duševní i fyzickou aktivitu. Jejich uživatelé překypují silou a energií. Vyvolávají u nich pocit neporazitelnosti. Jiné drogy vedou k odlišnému vnímání reality. Dochází k ostřejšímu vnímání barev, člověku se

¹³⁴ O drogách.cz – Informační portál primární prevence: *Drogy – definice a druhy*, dostupné z: <http://www.odrogach.cz/index.php?p=1&sess=&disp=texty&offset=181&list=115&shw=100001>, [cit. 1. duben 2010]

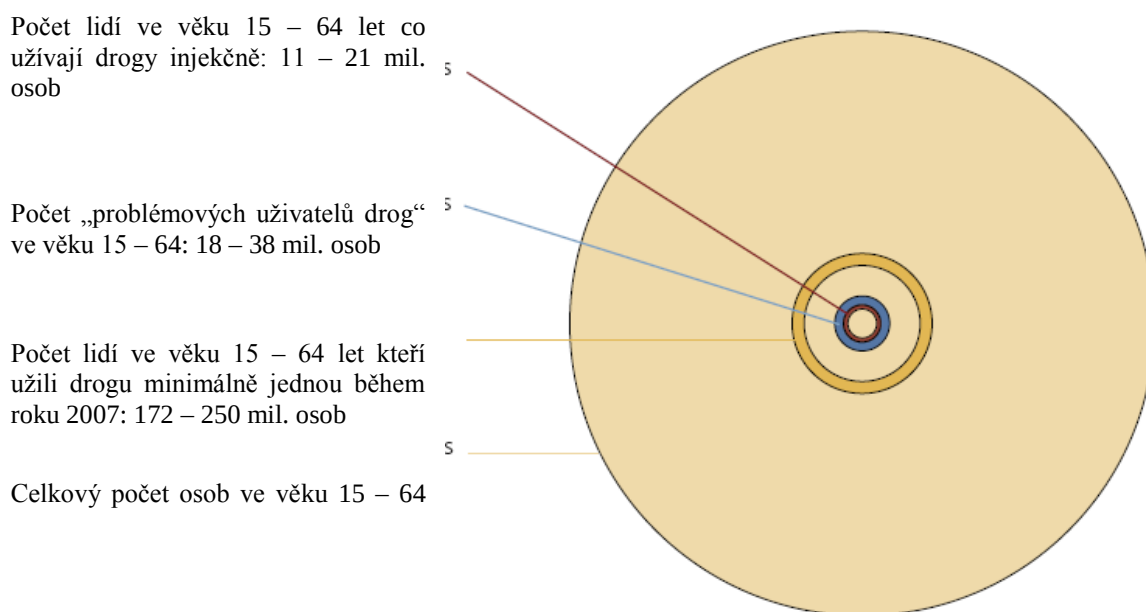
¹³⁵ Drogová poradna: *O drogách obecně*, dostupné z: <http://www.drogovaporadna.cz/rubrika.php?rubrika=1>, [cit. 1. duben 2010]

zdá, že kolem hraje krásná hudba. Drogy vyvolávají i halucinace, kdy neživé předměty ožívají a s člověkem komunikují. Všechny tyto příjemné pocity vedou mnoho lidí k tomu, že sahají po drogách znovu a znovu. Ke stejnému pocitu uspokojení je však třeba požití větší a větší dávky Příležitostné užívání drog je velice ošidnou záležitostí a velice často vede k drogové závislosti.

5.2 Mezinárodní problém

Zneužívání drog je v současné době velkým celosvětovým problémem. Dle údajů Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC) bralo roku 2007 nelegální drogy cca 172 – 250 mil. osob (viz. graf 3).¹³⁶

Graf 3: Užívání nelegálních drog ve světovém měřítku v roce 2007

Zdroj: United Nations Office of Drugs and Crime: *World Drug Report 2009*, 2009. dostupné z: http://www.unodc.org/documents/wdr/WDR_2009/WDR2009_eng_web.pdf, [cit. 7. listopadu 2009]

Jaké jsou vlastně negativní účinky zneužívání drog? Zneužívání drog představuje vážnou hrozbu lidskému zdraví. Drogy poškozují jedince nejen po fyzické, ale i psychické stránce. Mohou vyvolat vážné duševní poruchy. Dlouhodobé užívání vede

¹³⁶ United Nations Office of Drugs and Crime: *World Drug Report 2009*, dostupné z: http://www.unodc.org/documents/wdr/WDR_2009/WDR2009_eng_web.pdf, [cit. 7. listopad 2009] s. 20

k poškození nervového systému. Předávkování drogou může vést k úmrtí. Poškozené zdraví drogově závislých vede k vyšším výdajům zdravotního zabezpečení. Drogově závislí také často selhávají v sociální oblasti. Nejsou schopni normálně fungovat, chodit do práce, do školy apod. Nakonec bývají vyloučeni ze společnosti a žijí na jejím okraji ve vlastních drogově závislých komunitách. Ve chvíli, kdy dojdou drogově závislým jedincům finanční prostředky na drogy, často páchají trestné činy, aby si opět na drogy vydělali. Přepadávají lidi na ulici, přepadávají obchody, provozují prostituci, prodávají drogy apod. Tyto problémy však nejsou pouze záležitostí několika izolovaných států, ale právě naopak žijeme v globalizovaném světě a tento fakt se netýká pouze legálního obchodu, ale i obchodu nelegálního (např. obchodu s drogami).

Ve chvíli, kdy domácí poptávka po drogách překročí nabídku, začíná zde působit transnacionální aspekt. Drogy z producentských států překračují hranice a dováží se do států s vysokou poptávkou po drogách tj. do spotřebitelských států. Vznikají celé sítě obchodníků s drogami. Organizovaný zločin spojovaný s drogami, již není pouze domácím organizovaným zločinem, naopak objevují se celé mezinárodní zločinecké skupiny. Vznikají celé struktury producentů, přepravců, prodejců drog. Nelegální obchod s drogami provází praní špinavých peněz, korupce, násilí a často i obchod se zbraněmi.

5.3 Vývoj války proti drogám v USA

Prvním prezidentem Spojených států, jež považoval zneužívání drog za jednu ze svých hlavních priorit byl Richard Nixon. Prezident Nixon také jako první použil termín „válka proti drogám“.¹³⁷ V tomto období nebyly však Spojené státy ve svém boji zaměřené, ani na Kolumbii a dokonce ani na kokain. Středem zájmu bylo zneužívání heroinu se zdrojovými zeměmi typu Turecka, Francie a Mexika.¹³⁸ Protidrogová politika neměla zdaleka takový rozsah, jako tomu bylo za administrativy Ronalda Reagana. Ronald Reagan byl dalším americkým prezidentem, který kladl důraz na boj proti drogám. V sedmdesátých letech zaznamenala spotřeba drog v USA nárůst. Na počátku osmdesátých let, když nastoupil Ronald Reagan do funkce prezidenta, bylo

¹³⁷ Carpenter, T.G: *Bad Neighbor Policy: Washington's Futile War of Drugs in Latin America*. USA: Palgrave MacMillan, 2003. s. 12

¹³⁸ Carpenter, T.G: *Bad Neighbor Policy: Washington's Futile War of Drugs in Latin America*. New York: Palgrave MacMillan, 2003. 1-4039-6137-9. s. 12

v USA už 20 mil. uživatelů marihuany a zhruba 3 až 5 mil. uživatelů kokainu.¹³⁹ Roku 1982 vyhlásil prezident Reagan ve svém projevu válku drogám: „Nebudeme před obchodem s drogami nadále kapitulovat, právě tato kapitulace totiž umožnila narůst obchodu s drogami. Teď jdeme opět do války.“¹⁴⁰ Během volebního období prezidenta Reagana byla válka proti drogám prioritou nejen domácí, ale i zahraniční politiky. Protidrogový boj byl zaměřen na producentské země. Hlavní nástroje protidrogové politiky byli: eradikace drogových plodin, přerušení drogových tras a substituce drogových plodin. Boj proti drogám vrcholil v roce 1986, kdy prezident Reagan podepisuje Národní bezpečnostní direktivu číslo 221 (National Security Decision Directive), ve které prezident označuje obchod s drogami za hrozbu národní bezpečnosti.¹⁴¹ Uvádí se zde, že se jedná o zvláště velkou hrozbu, jejíž zdroj je mimo hranice Spojených států. Tato hrozba je velice závažná ve státech, kde obchodníci s drogami, povstalecké skupiny a teroristé ohrožují stabilitu místních vlád.¹⁴² Direktiva 221 vede k ještě větší militarizaci a radikalizaci boje proti drogám. Roku 1986 je přijat také zákon proti zneužívání drog (Anti-Drug Abuse Act), jež stanovuje výši trestů pro obchodníky s drogami, přijímá přísnější opatření proti praní špinavých peněz. Bohužel opatření přijatá za vlády prezidenta Reagana nedosahují žádných úspěchů.

Reaganovým nástupcem je prezident George Bush senior. Během jeho mandátu válka proti drogám ještě více přirostne. Neefektivnost politiky prezidenta Reagana, vede k přesvědčení, že je třeba sáhnout při boji proti drogám k ještě účinnějším opatřením. Militarizace války proti drogám se za podpory veřejného mínění ještě dále zvyšuje. Do Latinské Ameriky jsou poslány vojenské jednotky Spojených států a poradci. Dle průzkumu veřejného mínění podporuje poslání vojenských poradců do Kolumbie 74% obyvatel USA.¹⁴³ Představitelé armády se k myšlence účasti vojenských jednotek na válce proti drogám staví ještě během osmdesátých let dosti zdrženlivě. Ministr obrany USA, Caspar Weinberger (1981 – 1987) prohlašuje, že: „ plné využití vládních obranných prostředků ve válce proti drogám (...) by bylo špatnou národní bezpečnostní

¹³⁹ Carpenter, T.G: *Bad Neighbor Policy: Washington's Futile War of Drugs in Latin America*. New York: Palgrave MacMillan, 2003. 1-4039-6137-9s. 20

¹⁴⁰ Carpenter, T.G: *Bad Neighbor Policy: Washington's Futile War of Drugs in Latin America*. New York: Palgrave MacMillan, 2003. 1-4039-6137-9. s. 19

¹⁴¹ Tamtéž s. 29

¹⁴² Federation of American Scientists: *National Security Decision Directive Number 221*, dostupné z: <http://www.fas.org/irp/offdocs/nsdd/nsdd-221.htm>, [cit. 5. duben 2010]

¹⁴³ Carpenter, T.G: *Bad Neighbor Policy: Washington's Futile War of Drugs in Latin America*. New York: Palgrave MacMillan, 2003. 1-4039-6137-9. s. 39

politikou a jistě by zaručilo selhání v protidrogové kampani.¹⁴⁴ Po studené válce však dochází k obratu v jejich postoji. Nepřítel v podobě Sovětského svazu mizí a vznikají obavy v obranném aparátu ze snižování zdrojů a pracovních míst. Ve válce proti drogám začínají spatřovat jakýsi substitut studené války. Dick Cheney, ministr obrany Bushova kabinetu uvedl: „Válka proti drogám je pro nás velmi důležitou misí a proto se zaslouží lepší alokaci zdrojů v podobě – času, energie, vybavení, jednotek a personálu než tomu bylo dříve.“¹⁴⁵

Roku 1989 měsíc po atentátu na kolumbijského prezidentského kandidáta Luise Carlose Galána vyhláší prezident Bush starší Andskou iniciativu. Jedná se o pětiletý plán zaměřený na omezení produkce drog a obchodu s nimi v zemích Andského regionu (Bolívii, Kolumbii a Peru). Právě z těchto zemí pocházela většina kokainu a dalších drog dovážených do Spojených států. Na uskutečnění Andské iniciativy bylo vynaloženo 2,1 mld. USD, z toho dostala Kolumbie téměř 608 mil. USD na vojenskou pomoc, ekonomickou pomoc a na programy zaměřené na zlepšení vymahatelnosti práva v oblasti.¹⁴⁶ Další značně medializovanou akcí ve válce proti drogám byl hned po Andské iniciativě také tzv. drogový summit v Cartageně v Kolumbii. Summit v Cartageně se konal v únoru 1990, účastnily se ho Spojené státy, Kolumbie, Peru a Bolívie.¹⁴⁷ Na summitu byla podepsána Deklarace z Cartageny, která založila tzv. protidrogový kartel skládající se z účastnických států. Tento protidrogový kartel přijal boj proti obchodu s drogami jako svůj závazek.

Nástupcem prezidenta Bushe staršího byl prezident Bill Clinton. Prezident Clinton na rozdíl od svého předchůdce tolik nemedializoval válku proti drogám (s výjimkou Plánu Kolumbie ke konci svého volebního období).¹⁴⁸ Faktem je, že většina opatření, z nichž se skládá Plán Kolumbie, byla uskutečňována již před jeho zahájením (např. eradikace drogových plodin). Dalším rozdílem v přístupu obou prezidentů je také menší tendence Clintonovy administrativy posílat americké vojenské jednotky přímo do Latinské Ameriky. Prezident Clinton více upřednostňoval hl. trénink latinskoamerických

¹⁴⁴ Carpenter, T.G.: *Bad Neighbor Policy: Washington's Futile War of Drugs in Latin America*. New York: Palgrave MacMillan, 2003. 1-4039-6137-9. s. 43

¹⁴⁵ Carpenter, T.G.: *Bad Neighbor Policy: Washington's Futile War of Drugs in Latin America*. New York: Palgrave MacMillan, 2003. 1-4039-6137-9. s. 39

¹⁴⁶ Congressional Budget Office: *The Andean Initiative: Objectives and support*, dostupné z: <http://www.cbo.gov/ftpdocs/48xx/doc4885/doc10.pdf>, [cit. 1. prosinec 2008], s.13

¹⁴⁷ Carpenter, T.G.: *Bad Neighbor Policy: Washington's Futile War of Drugs in Latin America*. New York: Palgrave MacMillan, 2003. 1-4039-6137-9. s. 50

¹⁴⁸ Tamtéž s. 52

vojenských jednotek a poskytování logistické podpory pro jejich akce.¹⁴⁹ Kromě výše uvedených rozdílů nevykazuje přístup prezidenta Clintona žádné větší změny oproti kurzu nastaveného prezidentem Bushem.

5.4 Zrod obchodu s drogami v Kolumbii

Koka je tradiční plodinou Andského regionu. Její listy žvýkali Indiáni ještě před příchodem Evropanů do Jižní Ameriky. Žvýkání koky potlačovalo jejich hlad a zvyšovalo odolnost v tamních nepříznivých horských podmínkách. V roce 1860 extrahoval německý chemik Albert Niemann z kokových listů kokain.¹⁵⁰ Kokain se používal dlouhou dobu pro léčení řady nemocí a také jako anestetikum.

Zneužíván jako droga začíná být ve větší míře užíván americkými vojáky během války ve Vietnamu. A záhy si získává i velkou popularitu mezi mládeží ve Spojených státech (především díky nástupu hipies).¹⁵¹ Dochází k vytváření infrastruktur, jež bude schopná tuto nově vzniklou poptávku uspokojit. V Kolumbii jsou ideální podmínky pro pěstování koky – špatně dostupné oblasti v Amazonii ponechané prakticky bez přítomnosti státních autorit, navíc má i příznivou polohu pro zásobování USA a přístavy na pobřeží Atlantického a Tichého oceánu. Dle zprávy CIA o potenciálu pro pěstování koky – je pro pěstování koky vhodných 90% území Kolumbie.¹⁵² Pěstování koky se stává zdrojem obživy pro kolumbijské rolníky, navíc jim nedostatky v technické a ekonomické infrastruktuře neumožňují uživit se pěstováním legálních plodin. Pěstování koky je novým odvětvím „černé ekonomiky“.

V osmdesátých letech dochází k prudkému rozmachu obchodu s kokainem. Drogové kartely (hlavně z Cali a Medellín¹⁵³) jsou stále silnější a postupně monopolizují trh s kokainem v USA. Působí v odlehlých oblastech, kde je neomezuje žádná státní autorita, vytváří v Kolumbii prakticky své vlastní státy. Pronikají do politiky a

¹⁴⁹ Carpenter, T.G: *Bad Neighbor Policy: Washington's Futile War of Drugs in Latin America*. New York: Palgrave MacMillan, 2003. 1-4039-6137-9. s. 54

¹⁵⁰ Iversen, L. *Léky a drogy*. Přel. I. Kmínek. Praha: Nakladatelství Dokořán, 2006. ISBN 80-7363-061-3. s. 21

¹⁵¹ García Hoyos, J.C. *De la coca a la cocaína: Una historia por comprender*. México: Ediciones del Mileno, 2002. ISBN 968 7419 27 X. s. 114

¹⁵² Directorate of Intelligence: *Potential Coca Growing Areas in Bolivia, Colombia, Ecuador and Peru*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov/>, [cit. 25. únor 2010]

¹⁵³ Organizace zabývající se obchodem s drogami, jež vznikli původně v oblasti Medellín a Cali v Kolumbii

korumpují státní úředníky. Roku 1988 je Kolumbie největším zpracovatelským a exportním centrem kokainu do USA.¹⁵⁴ Drogové kartely však nejsou jediným aktérem na kolumbijském drogovém trhu. Guerillové skupiny jako FARC a ELN také těží z pěstování a výroby drog na kolumbijském území. FARC, ELN i AUC uvalují jakýsi druh daní za ochranu pěstitelů koky a jejich laboratoří např. FARC vybírají za každý kilogram kokové báze vyrobené v oblasti pod jejich kontrolou 20 USD, za každý kilogram kokainu 30 USD a za přistání letadel převážejících kokain 2500 USD.¹⁵⁵ Existují dokonce i důkazy, že FARC a ELN nejen zdaňují obchodníky s drogami, ale přímo samy s drogami obchodují.¹⁵⁶

Drogové kartely se projevují velice násilně a jsou zvyklé své odpůrce buď zkorumpovat nebo zavraždit. Roku 1984 se spáchán pravděpodobně kartelem z Medellínu atentát na ministra spravedlnosti Laru. Roku 1985 je zavražděn medellínským kartelem soudce Alvaro Medina Ochoa a M-19 přepadávají Justiční palác a zabíjení 12 soudců vrchního soudu, existuje domněnka, že celou akci financoval kartel z Medellínu.¹⁵⁷ 18.8. 1989 je spáchán atentát na jednoho z prezidentských kandidátů Luise Carlose Galána (Galán byl zastáncem tvrdého kurzu vůči obchodníkům s drogami a také souhlasil s vydáváním těchto obchodníků do Spojených států) pravděpodobně Medellínským kartelem. Od té doby vyhlásil prezident Virgilio Barco Vargas drogovým kartelům otevřenou válku.¹⁵⁸ Prezident Barco vyhláší stav nouze a přijímá dekret o extradici. Na to reaguje kartel z Medellínu vydáním komuniké, že odted vyhláší vládě vendetu.¹⁵⁹ Začíná nekrvavější etapa kolumbijské historie. V prosinci podniká kartel z Medellínu jeden z největších útoků, před policejním ústředím v Bogotě je vyhozen do vzduchu automobil plný výbušnin, zhruba 60 lidí je zabito a cca 1000 lidí je zraněno.¹⁶⁰

Činy drogových kartelů vedou kolumbijskou vládu s podporou USA k jejich eliminaci. Roku 1993 je zavražděn Pablo Escobar (jeden z vůdců Medellínského kartelu), stejně

¹⁵⁴ García Hoyos, J.C. *De la coca a la cocaína: Una historia por comprender*. México: Ediciones del Milenio, 2002. ISBN 968 7419 27 X. s. 131

¹⁵⁵ Carpenter, T.G: *Bad Neighbor Policy: Washington's Futile War of Drugs in Latin America*. New York: Palgrave MacMillan, 2003. 1-4039-6137-9. s. 68

¹⁵⁶ Tamtéž

¹⁵⁷ Directorate of Intelligence: *Terrorism review 1985*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov/>, [cit. 25. únor 2010]

¹⁵⁸ Opatrný, J. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Nakladatelství Libri, 1998. ISBN 80-85983-42-7. s. 274

¹⁵⁹ Carpenter, T.G: *Bad Neighbor Policy: Washington's Futile War of Drugs in Latin America*. New York: Palgrave MacMillan, 2003. 1-4039-6137-9. s. 156

¹⁶⁰ Tamtéž

dopadají i ostatní vůdci Medellínského kartelu a celý kartel se téměř rozpadá. Na přelomu let 1994 a 1995 se Kolumbie zaměřuje na druhý nejvýznamnější kartel z Cali. Na konci roku 1996 jsou členové obou drogových kartelů hledaní, zatčeni a nebo mrtví.¹⁶¹ Od té doby se obchodu s drogami věnuje větší počet menších organizací, jež se na rozdíl od svých předchůdců zdržují spektakulárních činů. Existuje zde pouze jeden větší drogový kartel – kartel z Norte del Valle. Právě roztržitost obchodu s drogami je jedním z důvodů, proč je tak těžké ho v Kolumbii eliminovat.

5.5 Certifikace¹⁶²

Je právní institut definovaný ve Smlouvě o mezinárodní pomoci z roku 1961 (Foreign Assistance Act 1961) vztahující se na hlavní státy produkující drogy a hlavní státy, přes které transitují drogy (major illicit drug producing and drug-transit countries). Ve smlouvě je stanoveno, že prezident USA musí každý rok Kolumbii udělit tzv. certifikát, jež ji opravňuje k čerpání pomoci od USA. Tento certifikát je udělován na základě toho, zda uvedený stát plně spolupracuje s USA nebo přijímá sám taková opatření, aby dosáhl cílů stanovených v Konvenci OSN o obchodu s narkotiky a psychotropními látkami (United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances). K udělení certifikátu může také dojít i pokud stát tyto kritéria nesplní a prezident dojde k závěru, že ukončení pomoci USA tomuto státu je v rozporu se zájmy Spojených států (k tomu došlo v případě Kolumbie v roce 1995).¹⁶³ Při odebrání certifikátu dochází k aplikaci povinných sankcí a dle uvážení je možné aplikovat i nepovinné sankce (nepovinné sankce mají především ekonomický charakter).

Povinné sankce:

- a) ukončení většiny forem mezinárodní pomoci
- b) pozastavení půjček

¹⁶¹ Carpenter, T.G.: *Bad Neighbor Policy: Washington's Futile War of Drugs in Latin America*. New York: Palgrave MacMillan, 2003. 1-4039-6137-9. s. 52

¹⁶² USAID: *Legislation on Foreign Relations Through 2002: Foreign Assistance Act of 1961*, dostupné z: <http://www.usaid.gov/policy/ads/faa.pdf>, [cit. 1. listopadu 2009] s. 196-201

¹⁶³ United States General Accounting Office: *Drug Control: U.S. Counternarcotics Efforts in Colombia Face Continuing Challenges*, dostupné z <http://www.gao.gov/archive/1998/ns98060.pdf> [cit. 5. říjen 2009]. s. 21

c) hlasování USA proti udělení úvěrů od Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj, Mezinárodní rozvojové asociace, Meziamerické rozvojové banky, Evropské banky pro obnovu a rozvoj, Africké rozvojové banky a Asijské rozvojové banky.

Povinné sankce se nevztahují na protidrogovou pomoc v rámci Mezinárodního programu pro kontrolu narkotik (State's International Narcotics Control Program), na humanitární pomoc a pomoc po kalamitách. V případě Kolumbie nedošlo ani k aplikaci nepovinných sankcí.

V srpnu 1997 udělil prezident Bill Clinton Kolumbii výjimku z decertifikace (presidential waiver) z důvodu národních zájmů tj. schválil pomoc kolumbijské policii a armádě ve výši \$30 mil.¹⁶⁴ Důvodem k tomuto kroku byla stále více se vyhrocující bezpečnostní situace v Kolumbii, ve které selhávala kolumbijská armáda i policie. Spojené státy chtěly těmito financemi také pomoci při zajištění bezpečnosti při nadcházejících volbách do lokální samosprávy naplánovaných na říjen 1997. FARC i ELN oznámily několik měsíců před volbami, že je budou bojkotovat. Vyhrožovali kandidátům, důsledkem čehož jich 217 odstoupilo a 25 jich bylo zavražděno.¹⁶⁵ V těchto volbách byla poměrně úspěšná Liberální strana, zatímco Konzervativní strana hodně svých předchozích mandantů ztratila.¹⁶⁶

5.6 Výsledky drogové politiky v rámci Plánu Kolumbie

Plán Kolumbie je stěžejním dokumentem v boji proti drogám. Ve svém textu předpokládá snížení pěstování, distribuce a výroby drog v Kolumbii o 50% během 6 let. Kolumbijská vláda se pokouší dosáhnout tohoto cíle prostřednictvím:

- Eradikace drogových porostů
- Práškování drogových plodin
- Konfiskace drog či látek sloužících pro jejich výrobu

¹⁶⁴ United States General Accounting Office: *Drug Control: U.S. Counternarcotics Efforts in Colombia Face Continuing Challenges*, dostupné z <http://www.gao.gov/archive/1998/ns98060.pdf> [cit. 5. říjen 2009] s. 31

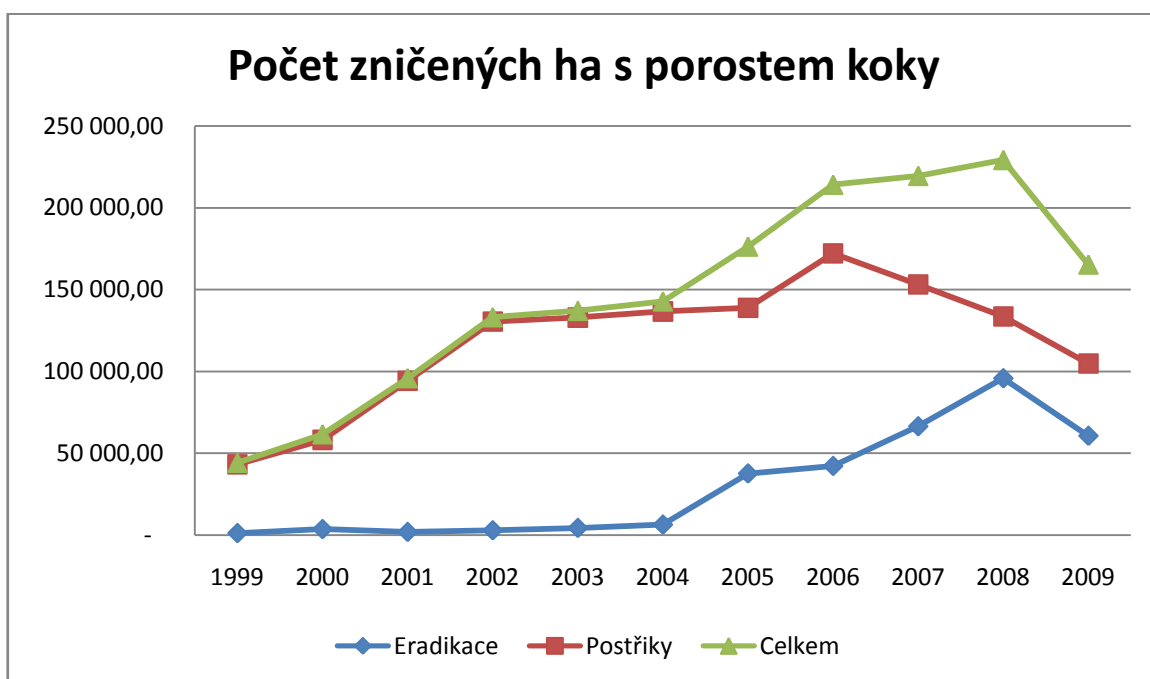
¹⁶⁵ Ferrer, Y. Fresh Outbreaks of Violence on Eve of Elections. *Inter Press Service*, 1997

¹⁶⁶ Boudon, L. Party system deinstitutionalization. *Journal of Interamerican Studies and World Affairs*, 2000, dostupné z: http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3688/is_200010/ai_n8910035/?tag=content;coll, [cit. 25. říjen 2009]

- Ničení laboratoří, ve kterých dochází k výrobě drog
- Odhalování tranzitních cest sloužících k pašování drog

Nejkontroverznější částí *Plánu Kolumbie* je program eradikace a práškování drogových porostů. Často se stává, že práškovací aktivity zasáhnou kromě drogových porostů i legálně pěstované plodiny a připravují tím kolumbijské rolníky o jejich obživu. Jako opačný argument je však třeba uvést, že farmáři sami maskují koku, tím že ji pěstují uprostřed legálních plodin. Některé deníky označují práškovací program za spiknutí vlády za účelem přinutit rolníky opustit své pole pod kterými se s největší pravděpodobností nacházejí lukrativní naleziště ropy.¹⁶⁷ Na celém programu vydělává také americká společnost Monsanto Chemicals, jež dodává herbicid používaný při práškování polí. Bylo prokázáno, že tento herbicid poškozuje lidské zdraví, zabíjí farmářům dobytek a ryby v řekách umírají.¹⁶⁸ V letech 2000 – 2009 bylo zničena koka pěstovaná na ploše o rozsahu 1,6 mil. ha (viz. graf 4). Tyto aktivity mají za následek postupný pokles plochy na které se pěstuje koka (viz. graf 5).

Graf 4: Počet zničených hektarů koky v letech 1999-2009

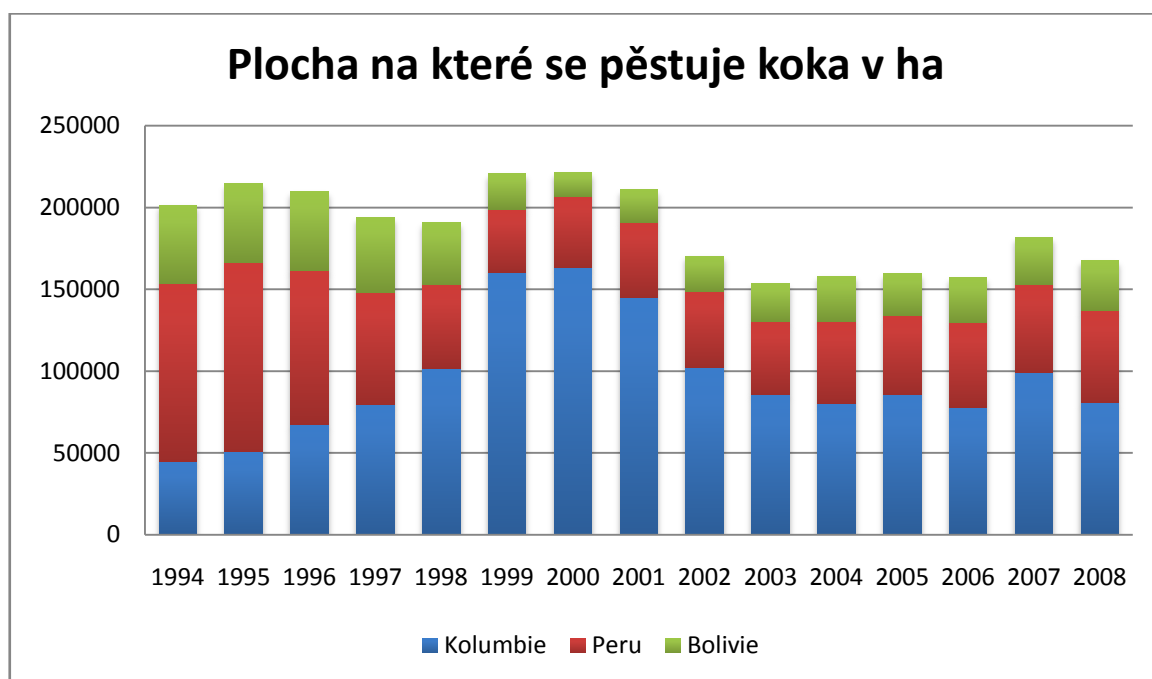
Zdroj: Observatorio de Drogas de Colombia: *Estadísticas*, 2010. dostupné z: <http://odc.dne.gov.co/spip.php?rubrique7>, [cit. 3. duben 2010]

¹⁶⁷ DRIVER, F.T. Colombia's war, *Christian Century*, 7. Listopadu 2001. dostupné z databáze ProQuest: <http://proquest.umi.com/pqdweb>, [cit. 7. prosince 2008]

¹⁶⁸ DRIVER, F.T. Colombia's war, *Christian Century*, 7. Listopadu 2001. dostupné z databáze ProQuest: <http://proquest.umi.com/pqdweb>, [cit. 7. prosince 2008]

V roce 2008 dokonce došlo k poklesu plochy, na níž se pěstovala koka v Kolumbii o 18%, což byl hlavní důvod poklesu celková celosvětová plochy s kokou o 8% (viz. graf 5). Nicméně zde je nutné uvést, že dochází k efektu přelévání a tudíž v Bolívii došlo k 6% nárůstu a v Peru k nárůstu 4% (viz. graf 5). Tento efekt přelévání probíhá nejen mezi jednotlivými státy, ale i mezi jednotlivými regiony v rámci Kolumbie, zatímco v regionech Meta-Guaviare a Putumayo-Caquetá pěstování koky klesá, v oblasti Pacifiku naopak roste (viz. příloha 2).¹⁶⁹ I navzdory výše popsanému poklesu zůstává Kolumbie stále největším pěstitelem koky na světě. Navíc přes postupný pokles plochy, na níž roste koka, nedochází ke stejně velkému poklesu v produkci kokainu (viz. graf 6).

Graf 5: Plocha, na které se pěstuje koka v ha

Zdroj: United Nations Office of Drugs and Crime: *World Drug Report 2009*, 2009. dostupné z: http://www.unodc.org/documents/wdr/WDR_2009/WDR2009_eng_web.pdf, [cit. 7. listopadu 2009]

Navzdory veškerým snahám (např. 20 000 zničeným laboratořím na výrobu drog – viz. tabulka 3) produkce kokainu v Kolumbii nedoznala až do roku 2007 žádného

¹⁶⁹ United Nations Office of Drugs and Crime: *World Drug Report 2009*, 2009. dostupné z: http://www.unodc.org/documents/wdr/WDR_2009/WDR2009_eng_web.pdf, [cit. 7. listopadu 2009]

významnějšího poklesu. Teprve po zveřejnění výsledků za rok 2008 se zdá, že válka proti drogám konečně přinesla své výsledky. V roce 2008 byla potenciální produkce kokainu v Kolumbii odhadována na 430 t, oproti roku 2000 se jedná o pokles ve výši 38%. Zatímco produkci kokainu se podařilo výrazněji omezit teprve roku 2008, v případě produkce opia (využívajícího se k výrobě morfinu, kodeinu a v Kolumbii především k výrobě heroinu) byl pokles produkce patrný už v roce 2004 a roku 2005 bylo dosaženo cíle *Plánu Kolumbie* produkce opia klesla ve srovnání s rokem 2000 dokonce o 72% (viz. tabulka 4).

Tabulka 3: Počet zničených laboratoří

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Laboratoře	285	645	1572	1448	1489	1825	1965	2295	2295	3451	3037

Zdroj: Observatorio de Drogas de Colombia: *Estadísticas*, 2010. dostupné z: <http://odc.dne.gov.co/spip.php?rubrique7>, [cit. 3. duben 2010]

Tabulka 4: Potenciální produkce opia v tunách v Kolumbii

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Opium	88	88	80	52	50	49	24	13	14	10

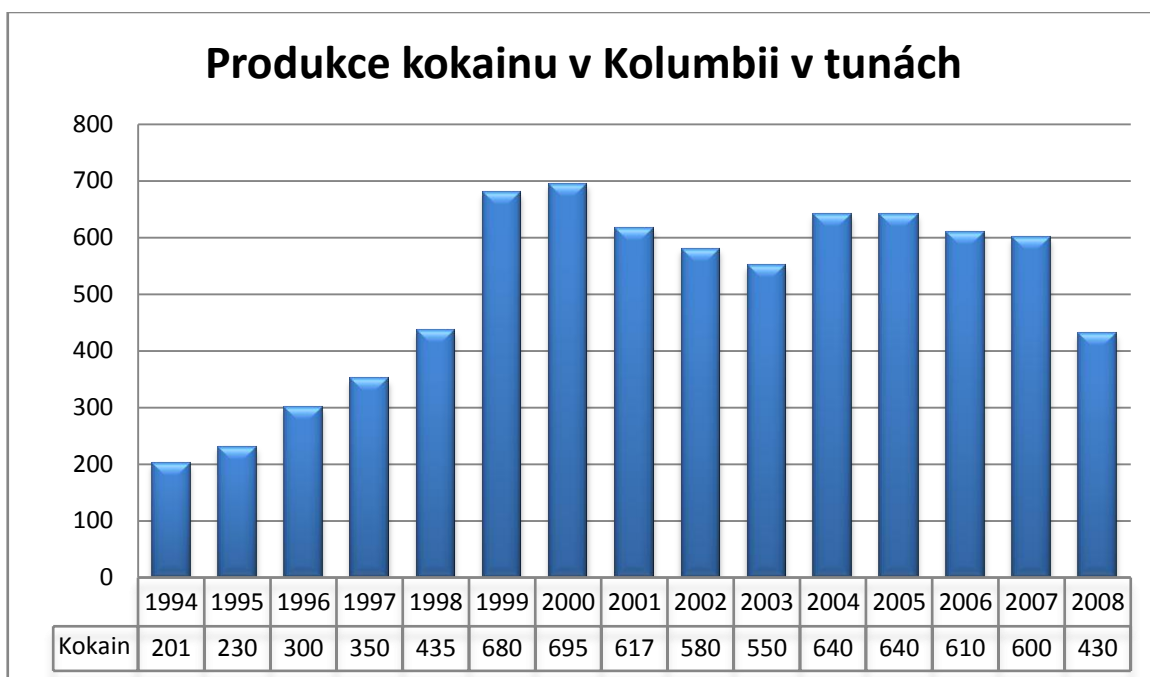
Zdroj: United Nations Office of Drugs and Crime: *World Drug Report 2009*, 2009. dostupné z: http://www.unodc.org/documents/wdr/WDR_2009/WDR2009_eng_web.pdf, [cit. 7. listopadu 2009]

Prodeji již vyrobených drog konečným uživatelům na kolumbijském trhu a dalšímu vývozu zabráňuje odhalování drogových zásilek a jejich zabavování. V letech 2000 – 2009 bylo zabaveno 1 340 tun kokainu, 1 418 tun marihuany a 6,75 tun heroinu (viz. tabulka 5). Navzdory tomu je stále Kolumbie zdrojem 90% kokainu a 60% heroinu zabaveného v USA, ačkoli spotřeba kokainu v USA mírně poklesla (viz. tabulka 6), jsou Spojené státy stále největším odbytovým trhem kokainu na světě a předním dovozcem heroinu.^{170 171}

¹⁷⁰ United States Department of State: *2010 International Narcotics Control Strategy Report*, dostupné z: <http://www.state.gov/documents/organization/138548.pdf>, [cit. 1. duben 2010], s. 206

¹⁷¹ United Nations Office on Drugs and Crime: *The Threat of Narco-trafficking in the Americas*, říjen 2008. http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/OAS_Study_2008.pdf, [cit. 19. ledna 2010], s. 6

Graf 6: Potenciální produkce kokainu v Kolumbii v tunách

Zdroj: United Nations Office of Drugs and Crime: *World Drug Report 2009*, 2009. dostupné z: http://www.unodc.org/documents/wdr/WDR_2009/WDR2009_eng_web.pdf, [cit. 7. listopadu 2009]

Tabulka 5: Zabavené drogy v tunách v letech 1999-2009

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kokain	43,6	87,3	57,2	95,3	113,1	149,3	168,5	130,9	131,4	201	205,7
Marihuana	69,1	75,2	86,6	77	135	152,3	129	109,6	183,2	254,7	215,2
Heroin	0,584	0,567	0,788	0,777	0,629	0,767	0,762	0,515	0,527	0,678	0,741

Zdroj: Observatorio de Drogas de Colombia: *Estadísticas*, 2010. dostupné z: <http://odc.dne.gov.co/spip.php?rubrique7>, [cit. 3. duben 2010]

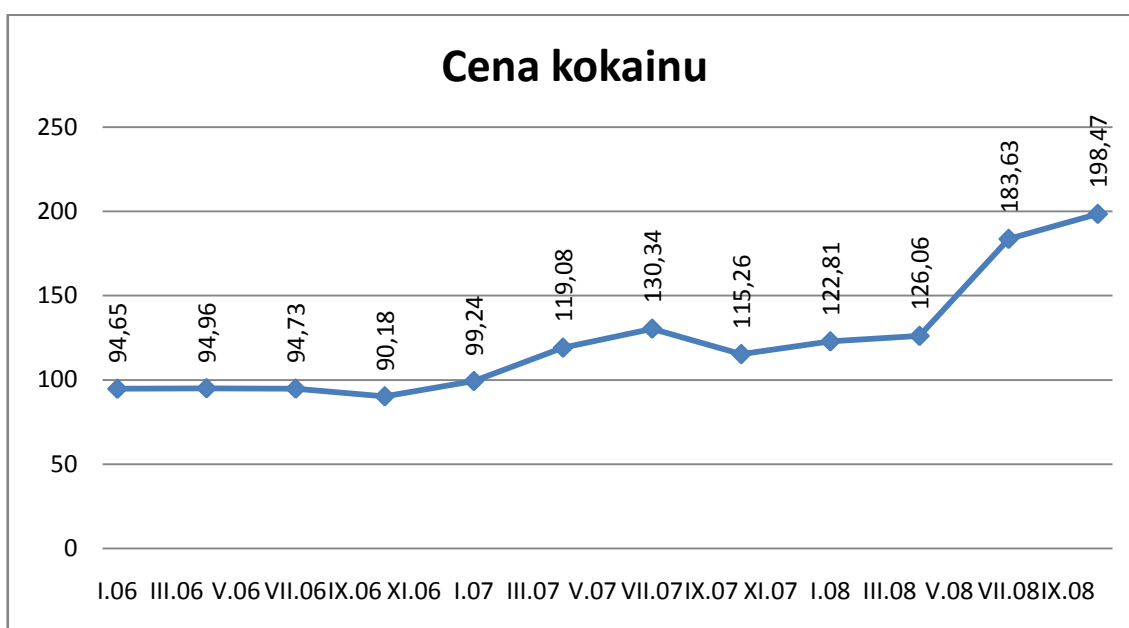
Tabulka 6: Počet lidí v miliónech ve věku 12 let a starších, co užívali drogy v USA

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Drogy	24,54	28,41	35,13	34,99	34,81	35,04	35,78	35,69	35,52
Kokain	3,33	4,19	5,90	5,91	5,66	5,52	6,07	5,74	5,26

Zdroj: U. S. Department of Health and Human Services: *Illicit Drug Use Tables*, 2008. Dostupné z: http://www.oas.samhsa.gov/NHSDA/2k1NHSDA/vol2/appendixh_1.htm, [cit 25. ledna 2010] a U. S. Department of Health and Human Services: *Results from the 2008 National Survey on Drug Use and Health: National Findings*, 2009. dostupné z: http://www.oas.samhsa.gov/NHSDA/2k1NHSDA/vol2/appendixh_1.htm, [cit. 25. ledna 2010]

Při bližším pohledu na trh kokainu ve Spojených státech je patrné, že společná válka proti drogám v Kolumbii a USA, začíná přinášet konečně výsledky. Dostupnost kokainu ve Spojených státech od roku 2006 klesá.¹⁷² Trh s kokainem v USA je označován jako trh tažený nabídkou tzn. pokud cena kokainu roste, čistota klesá a spotřeba také klesá.¹⁷³ Cena kokainu v USA zaznamenala nárůst z 94,65 USD za gram v prvním čtvrtletí roku 2006 až na téměř 199 USD na konci roku 2008 (viz. graf 7). Přičemž čistota kokainu klesla z 68,6% na 44,8% (viz. graf 8). Počet uživatelů kokainu v USA klesl o 483 000 osob z 5,74 mil. lidí na 5,26 mil.(viz. tabulka 6).

Graf 7: Cena za gram kokainu v USA v letech 2006 - 2008

Zdroj: U.S. Department of Justice: *National Drug Threat Assesment 2010*, 2010. dostupné z: <http://www.justice.gov/ndic/pubs38/38661/38661p.pdf>, [cit. 3. duben 2010]. s. 28

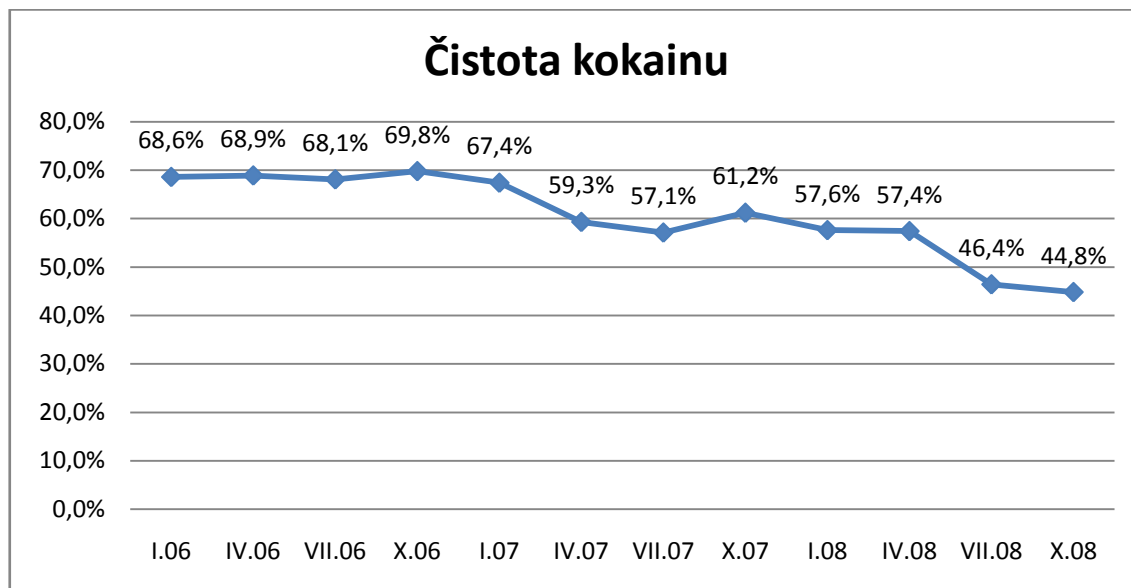
Dle závěrů ministerstva spravedlnosti USA nelze označit pouze jeden faktor, který by byl zodpovědný za změny za trhu kokainu, ale hned několik: pokles produkce kokainu v Kolumbii (zapříčinil redukcí v kokainu dostupném pro celosvětový trh), nárůst

¹⁷² U.S. Department of Justice: *National Drug Threat Assesment 2010*, dostupné z: <http://www.justice.gov/ndic/pubs38/38661/38661p.pdf>, [cit. 3. duben 2010]. s. 27

¹⁷³ Institute for Defence Analyses: *The Price and Purity of Illicit Drugs 1981 - 2007*, dostupné z: http://www.ondcp.gov/publications/price_purity/price_purity07.pdf, [cit. 16. leden 2010] s. 10

poptávky po kokainu v Evropě a zkonfiskované dodávky kokainu odhalené policejními složkami při dopravě do USA.¹⁷⁴

Graf 8: Čistota kokainu prodáváného v USA v procentech (2006 - 2008)

Zdroj: U.S. Department of Justice: *National Drug Threat Assesment 2010*, 2010. dostupné z: <http://www.justice.gov/ndic/pubs38/38661/38661p.pdf>, [cit. 3. duben 2010]. s. 28

Navzdory značným úspěchům při práškování kokových polí, ničení laboratoří na výrobu koky a zabavenému množství kokainu se až do roku 2008 nepodařilo dosáhnout výraznějšího snížení produkce kokainu v Kolumbii. Obrat nastal teprve v roce 2008, kdy poklesla produkce kokainu na 430 tun, oproti roku 2000 se jednalo o pokles ve výši 38%. Příčiny tohoto poklesu jsou dle mého názoru následující:

- Roku 2008 poklesla plocha, na které se pěstuje koka o 18% (viz. graf 5).
- Bylo zabaveno velké množství kokainu - více než 200 tun kokainu (viz. tabulka 5).
- Bylo zničeno nejvíc laboratoří na zpracování drogy za posledních 10 let – tj. 3 451 laboratoří (viz. tabulka 3).
- Jeden z hlavních aktérů obchodu s drogami FARC – utrpěly roku 2008 značné oslabení.
- Roku 2008 bylo na ekonomický a sociální rozvoj alokováno 40 % prostředků poskytnutých z USA (roku 2007 to bylo jen 20% - viz. tabulka 8)

¹⁷⁴ U.S. Department of Justice: *National Drug Threat Assesment 2010*, 2010. dostupné z: <http://www.justice.gov/ndic/pubs38/38661/38661p.pdf>, [cit. 3. duben 2010]

Díky poklesu v potenciální produkci kokainu se došlo ke snížení dostupnosti kokainu na trhu ve Spojených státech. Množství uživatelů kokainu v USA se snížilo o 480 000 osob (viz. tabulka 6). Cena za gram kokainu vzrostla na téměř 200 USD za gram a čistota se snížila na pouhých 44% (viz. graf 7 a 8). Zdá se, že válka proti drogám se Spojeným státům konečně začíná vyplácet. Klíčovou otázkou však nadále zůstává, zda je pokles v produkci kokainu nový trend a bude pokračovat, nebo zda se jedná, pouze o krátkodobý výkyv a produkce bude i nadále růst. Ačkoliv nejsou zatím známy žádné budoucí prognózy, domnívám se, že produkce kokainu v Kolumbii za rok 2009 zůstane zhruba na stejné hladině jako v roce 2008.

6 Vztahy a bezpečnost

6.1 Bezpečnostní situace

Bezpečnostní situace v Kolumbii je závažným problémem. Stát selhává v jedné ze svých základních povinností – zajištění bezpečnosti občanů a vymahatelnosti jejich základních práv. Uplatňování státní moci je také velmi problematické zvláště v některých špatně dostupných oblastech, kde jsou občané prakticky ponecháni na pospas nátlaku ozbrojených skupin. V Kolumbii bují korupce. Celou situaci ještě navíc stěžuje obchod s drogami.

Do této nepřehledné situace navíc zasahují také USA. Finančně podporují kolumbijskou armádu a policii. Řada kolumbijských vojáků a policistů je školena ve Spojených státech, USA mají v Kolumbii vojenské poradce. Spojené státy také dováží do Kolumbie vojenské vybavení. Je v zájmu USA, aby se situace v Kolumbii stabilizovala. Kolumbie sousedí s Panamou a navíc mezi oběma státy panují vřelé vztahy. Kolumbie je zároveň největším dovozcem kokainu do USA. V případě, že by se podařilo obnovit přítomnost státních autorit na celém území spolu s vymahatelností práva, pravděpodobně by došlo k vymýcení obchodu s drogami a pěstování koky v Kolumbii, což by pomohlo USA omezením dovozu kokainu.

6.2 Aktéři konfliktu

Vzhledem ke komplikované a nepřehledné situaci v Kolumbii bude zajisté užitečné věnovat se nejprve jednotlivým aktérům konfliktu, jejich vzniku a cílům. Současně je však třeba uvést, že guerillových organizací působilo v Kolumbii již od 60. let několik desítek. Níže uvedené organizace jsou dnes považovány za hlavní aktéry konfliktu, neboť páchají nejvíc útoků a mají nejvíc členů.

6.2.1 FARC

FARC neboli Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia) mají své kořeny v období la Violencia, kdy v Kolumbii působily liberální

guerilly. Později se od nich oddělilo jejich levicové křídlo a převzalo marxistickou ideologii, jež díky nespokojenosti rolníků a jejich nesplněných požadavků na pozemkovou reformu dobře rezonovala na venkově. Nicméně se jejich vznik pod názvem Revoluční ozbrojené síly Kolumbie datuje teprve roku 1966.

V sedmdesátých letech podnikaly FARC pouze občasné útoky a zdržovaly se především ve venkovských oblastech. Postupně však nabývaly na síle a podnikaly čím dál tím častější útoky. V osmdesátých letech modifikovaly svou strategii a svůj název na FARC-EP (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Ejército del Pueblo = Revoluční ozbrojené síly Kolumbie – Lidová armáda), snažily se rozšířit svůj vliv do měst a pak rozložit stát na malé kousky.¹⁷⁵ Dalo by se říci, že postupně přešly od defenzivy k ofenzivě. Navíc se také postupně zapojily i do obchodu s drogami (vybíraly daně od pěstitelů koky apod.), z kterého získávají značné finanční prostředky. Jednání o příměří s prezidentem Betancourem jim poskytlo možnost vytvořit svou vlastní politickou stranu Unión Patriótica (UP). Vyjednávání však zkrachovalo a na hodně členů UP byly spáchány atentáty, což prakticky znamenalo ukončení její činnosti. Další neúspěšné mírové jednání s FARC vedli prezidenti Virgilio Barco a Andreas Pastrana.

Dnes jsou FARC nejstarší, největší a nejlépe vybavenou partyzánskou organizací v Latinské Americe.¹⁷⁶ Věnují se únosům, vraždám, vydírání, útokům proti státním činitelům a obchodu s drogami. 8. Října 1997 byly přidány na seznam teroristických organizací.¹⁷⁷ V současné době mají FARC 9 000 – 12 000 členů.¹⁷⁸

6.2.2 ELN

Ejército de Liberación Nacional neboli Hnutí národního osvobození vzniklo stejně jako FARC v šedesátých letech a svou inspiraci spatřovalo v kubánské revoluci. V sedmdesátých letech bylo ELN státními autoritami téměř zničeno, ale nakonec se mu podařilo toto období překonat. ELN je známé hlavně svými útoky na kolumbijskou infrastrukturu především na ropovody a také díky únosům zaměstnanců těžařských

¹⁷⁵ Dudley, S. *Walking Ghosts*. New York: Routledge, 2006. ISBN 0-415-93304-8. s. 53

¹⁷⁶ U.S. Department of State: *Country Reports on Terrorism 2008*, dostupné z <http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2008/122449.htm>, [cit. 18. říjen 2009] s. 324

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 324

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 325

společností, jež pro ně představují velký zdroj příjmů.¹⁷⁹ Další zdroj jejich příjmů je stejně jako u FARC obchod s drogami. V současné době se jedná o druhou největší partyzánskou organizaci v Kolumbii, nicméně počet jejich příznivců klesá. 8. Října 1997 bylo ELN přidáno na seznam teroristických organizací.¹⁸⁰ Dle odhadů z roku 2008 má ELN zhruba 2000 členů.¹⁸¹

6.2.3 AUC

Autodefensas Unidas de Colombia neboli Spojené sebeobránné síly Kolumbie jsou organizací zastřešující polovojenské jednotky působící na území Kolumbie. Jejich počátky můžeme datovat do období la Violencia, kdy působili tzv. pájaros – nájemní vrazi sloužící k zastrašování, vyhánění a eliminaci venkovského obyvatelstva, jež podporovala vláda.¹⁸²

AUC vznikly roku 1997, kdy kulminovaly útoky guerillových skupin, aby chránily své příznivce před násilím páchaným guerillami, neboť stát ve své základní roli (ochraně života občanů) bohužel selhával. Tento vznešený cíl se však postupně ztratil a AUC začaly stejně jako předtím guerillové organizace obchodovat s drogami a porušovat lidská práva. Základním problémem však v případě AUC zůstává fakt, že původně šlo o legální státem ochraňovanou organizaci a někteří státní úředníci se ještě stále nevymanili z tohoto starého paradigmatu a s AUC i nadále spolupracují. 10. září 2001 byly AUC přidány ve Spojených státech na seznam teroristických organizací.¹⁸³ V letech 2003 – 2006 probíhala jejich demobilizace. S výjimkou několika polovojenských oddílů, které se odmítly demobilizovat, AUC již nadále oficiálně neexistují.¹⁸⁴

¹⁷⁹ U.S. Department of State: *Country Reports on Terrorism 2008*, dostupné z <http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2008/122449.htm>, [cit. 18. říjen 2009] s. 314

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 314

¹⁸¹ Tamtéž, s. 165

¹⁸² Němec, J. *Politické systémy Latinské Ameriky*. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2006. ISBN 80 245 1107-X. s. 182

¹⁸³ U.S. Department of State: *Country Reports on Terrorism 2008*, dostupné z: <http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2008/122449.htm>, [cit. 18. říjen 2009] s. 328

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 329

6.3 Vývoj bezpečnostní situace od konce 90. let

V devadesátých letech dochází k prudkému zhoršení, jak bezpečnostní, tak ekonomické situace v Kolumbii. Roku 1994 vyhrává prezidentské volby Ernesto Samper. Zanedlouho po jeho zvolení se objevuje zpráva, že jeho volební kampaň finančně podporoval drogový kartel z Cali. Začíná tzv. „Proces 8000“ (vyšetřování politiků, státních úředníků, členů armády a policie z možného napojení na kartel z Cali), je obviněno několik nejbližších spolupracovníků prezidenta Sampera včetně vedoucího jeho volební kampaně. Nakonec je uvězněno 36 lidí včetně 12 členů Kongresu spolu s ministrem obrany Fernandem Boterem.¹⁸⁵ Důkazy o podplácení kartelem z Cali byly dokonce shromážděny i proti samotnému prezidentovi. Nicméně vzhledem k tomu, že pravomoc odvolat prezidenta má Sněmovna reprezentantů a v té měli většinový podíl prezidentovi příznivci, nebyl Samper ze své funkce odvolán. Kolumbie začala být díky tomuto drogovému skandálu označována jako narkodemokracie.¹⁸⁶

Proces „8000“ samozřejmě nezůstal ani bez povšimnutí USA. Spojené státy požadovaly od Kolumbie, aby důsledně pokračovala v boji proti obchodu s drogami a učinila jasné opatření proti korupci. Přes veškeré snahy považovaly Spojené státy její postup vůči obchodníkům s drogami za nedostatečný. Odebraly Kolumbii v březnu 1996 a únoru 1997 certifikát (tj. Kolumbie již nebyla oprávněná k čerpání finančních prostředků od USA). Prezidentu Samperovi a dalším kolumbijským politikům odebraly víza do USA. Kolumbie se cítila takovýmto postupem zrazena ve společném boji proti drogám a došlo k podstatnému ochlazení vzájemných vztahů.

Z ochromení kolumbijské exekutivy těžily především guerilly. Pod svou kontrolu získávaly stále větší území a na stávajících teritoriích upevňovaly svou kontrolu. Byly čím dál tím víc sofistikovanější a představovaly čím dál tím větší hrozbu pro kolumbijskou armádu. Od konce studené války do roku 1998 se počet jejich členů až ztrojnásobil (FARC měly roku 1998 14 000 členů a ELN měly 5 000 členů), území, které guerilly ovládaly, bylo ve srovnání s rokem 1989 až čtyřikrát větší (mělo zhruba velikost Španělska).¹⁸⁷ Navíc rostlo zapojení FARC i ELN do obchodu s drogami (viz.

¹⁸⁵ Larmer B. - Ambrus S. *The Tears of Nation*. Newsweek. New York: 1998 (Proquest)

¹⁸⁶ Mora, M. (ed.) *Los Actores sociales y políticos en los procesos de transformación en América Latina*. Buenos Aires: CIEDLO, 1997. ISBN 950-9431-60-5. s. 136

¹⁸⁷ Larmer B. - Ambrus S. *The Tears of Nation*. Newsweek. New York: 1998 (Proquest)

mapa 5 – znázorňující oblasti s působením guerill a jejich překrývání s poli s kokou), což si USA vysvětlují ukončením finanční podpory ze strany Sovětského svazu a Kuby po studené válce.¹⁸⁸ FARC a ELN ochraňovaly pěstitele koky, laboratoře na zpracování drog a transporty s drogami a z toho získávaly peněžní prostředky. FARC získaly z těchto aktivit za rok 1995 dle odhadů zhruba 647 mil. USD.¹⁸⁹

Mapa 5: Oblasti pěstování koky a přítomnosti FARC a ELN

Zdroj: United States General Accounting Office: *Drug Control: U.S. Counternarcotics Efforts in Colombia Face Continuing Challenges*, únor 1998. dostupné z: <http://www.gao.gov/archive/1998/ns98060.pdf>, [cit. 28. Prosince 2009]

¹⁸⁸ United States General Accounting Office: *Drug Control: U.S. Counternarcotics Efforts in Colombia Face Continuing Challenges*, únor 1998. dostupné z <http://www.gao.gov/archive/1998/ns98060.pdf>, [cit. 5. říjen 2009]

¹⁸⁹ Tamtéž

V roce 1998 probíhaly volby do kolumbijského Kongresu a prezidentské volby. Novým kolumbijským prezidentem se nakonec stal Andrés Pastrana. Jeho zvolení umožnilo výrazné zlepšení vztahů mezi USA a Kolumbií. Krátce po svém zvolení vyjel prezident Pastrana na státní návštěvu do Spojených států. Jednalo se o první návštěvu kolumbijského prezidenta v USA za posledních 23 let.¹⁹⁰ Prezident Bill Clinton a Andrés Pastrana podepsali dohodu o spolupráci v boji proti drogám a prezident Clinton slíbil Kolumbii 280 mil. USD.¹⁹¹

Co se týče vztahu partyzánských skupin k novému prezidentovi, tak FARC i ELN již před prezidentskými volbami deklarovaly, že jsou připraveny vyjednávat s novým prezidentem o příměří.¹⁹² (Vždyť prezidentu samotnému k jeho zvolení napomohl plán řešení situace v Kolumbii a dosažení míru, jež oznámil v červenci 1998 před druhým kolem voleb a jež nazval Marshallův plán pro Kolumbii.¹⁹³) FARC si zahájení vyjednávání o příměří podmiňovaly vytvořením demilitarizované zóny (bez přítomnosti armády a policie) v jižní části Kolumbie. Neboť chtěl prezident Pastrana vyjádřit svou ochotu k vyjednání příměří, tak na tento požadavek přistoupil a do 7.11.1998 stáhl veškeré příslušníky armády a policie z oblasti a území označované jako „Despeje“ (= vyklizená oblast) zanechal pod kontrolou FARC (viz. mapa 6). Tento krok (vytvoření *Despeje*) však velice znepokojil USA, protože se obávaly, že tam guerilly okamžitě začnou pěstovat bez veškerých omezení ještě větší množství koky než doposud. Navíc se také domnívaly, že se jedná o přílišné ustupování guerillám.

¹⁹⁰ Santina, P. *Army of Terror*. Harvard International Review, 1998 (Proquest).

¹⁹¹ The Miami Herald: *Colombia's Pastrana, Clinton sign anti-drug pact*, dostupné z: <http://www.latinamericanstudies.org/colombia/pact.htm>, [cit. 18.prosinec 2008]

¹⁹² Ferrer, Y. *Presidential Hopefuls Agree on Peace*. Inter Press Service, 1998 (Proquest)

¹⁹³ Tickner, A.B. *Tensiones y Contradicciones en Los Objetivos de la Política Exterior Estadounidense en Colombia*. Revista Colombia International, dostupné z: <http://www.lablaa.org/blaavirtual/revistas/colinter/arlene.htm>, [cit. 3. říjen 2009]

Mapa 6: Despeje

Zdroj: GARCÍA, V. *In the Spotlight: Revolutionary Armed Forces of Colombia*. 7. května 2002. dostupné z: <http://www.cdi.org/terrorism/farc.cfm>, [cit. 5. června 2009]

Situace v Kolumbii se však i přes zahájení mírových vyjednávání nezlepšovala (viz. graf 8 a graf 9). Zóna *Despeje* se pro FARC stala vyloženě zemí zaslíbenou.¹⁹⁴ Mírová vyjednávání využívaly FARC ve svůj prospěch k výcviku svých členů, dalšímu získávání zbraní a pěstování koky. V březnu 1999 zavraždily FARC 3 americké aktivisty a existuje domněnka, že byly zodpovědné i za útok na americké letadlo v červenci, při kterém zemřelo 5 Američanů.¹⁹⁵ USA to nesly se značnou nelibostí, podle nich to znamenalo, že velitelé FARC nejsou schopni uhlídat své podřízené a že jsou tudíž naprosto nevěrohodným partnerem pro jakákoliv mírová vyjednávání, ba co víc, že si dokonce z prezidenta Pastrany tropí blázny.¹⁹⁶ Navíc během mírových rozhovorů probíhajících v květnu nebylo dosaženo žádné řešení, podařilo se dosáhnout pouze dohody, že veškeré vyjednávání bude odloženo do října 1999. Počet útoků

¹⁹⁴ Tickner, A.B. *Tensiones y Contradicciones en Los Objetivos de la Política Exterior Estadounidense en Colombia*. Revista Colombia International, dostupné z: <http://www.lablaa.org/blaavirtual/revistas/colinter/arlene.htm>, [cit. 3. říjen 2009]

¹⁹⁵ Ambrus, S. – Larmer, B. *The story of Colombia's 1,5 million forgotten refugees.; Casualties of War*. Newsweek, 1999 (ProQuest)

¹⁹⁶ Tickner, A.B. *Tensiones y Contradicciones en Los Objetivos de la Política Exterior Estadounidense en Colombia*. Revista Colombia International, dostupné z: <http://www.lablaa.org/blaavirtual/revistas/colinter/arlene.htm>, [cit. 3. říjen 2009]

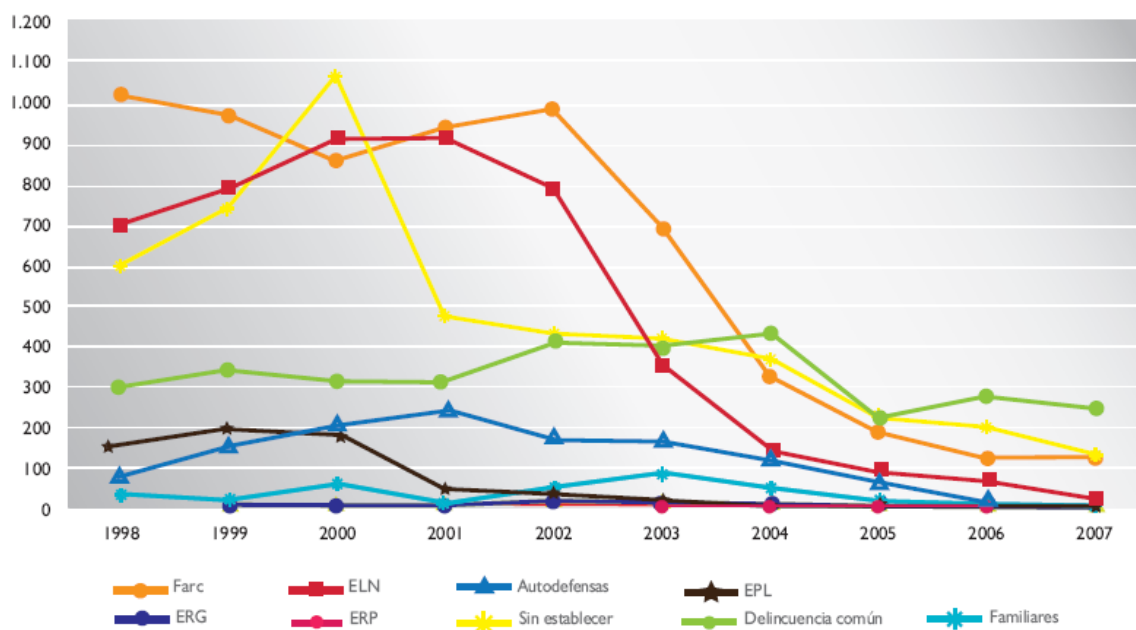
spáchaných FARC sice mírně klesl stejně jako počet únosů, nicméně se jednalo jen o mírný pokles (viz. graf 7 a 9). Mírový proces s druhou největší kolumbijskou guerillou ELN byl také neúspěšný. Poté, co vláda odmítla demilitarizovat pro ELN zónu pro mírové rozhovory (jako to předtím udělala pro FARC), rozhodlo se ELN demonstrovat svou sílu a uneslo letadlo společnosti Avianca Airlines spolu s 41 pasažéry a posádkou na palubě.¹⁹⁷ Roku 1999 měly ELN a FARC pod kontrolou 40% území Kolumbie.¹⁹⁸

Tabulka 7: Počet únosů v Kolumbii (1996 – 2004)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Únosy	1038	1624	2860	3204	3572	2917	2882	2121	1440

Zdroj: Fondelibertad: *Avances en Defensa de la Libertad*, březen 2009. dostupné z: http://www.fondelibertad.gov.co/cautivos2009/datos/documentos/Boletin_secuestro_marzo%20_2009.pdf, [cit. 1.listopad 2009]

Graf 9: Počet únosů dle organizace za ně zodpovědné (1998-2007)

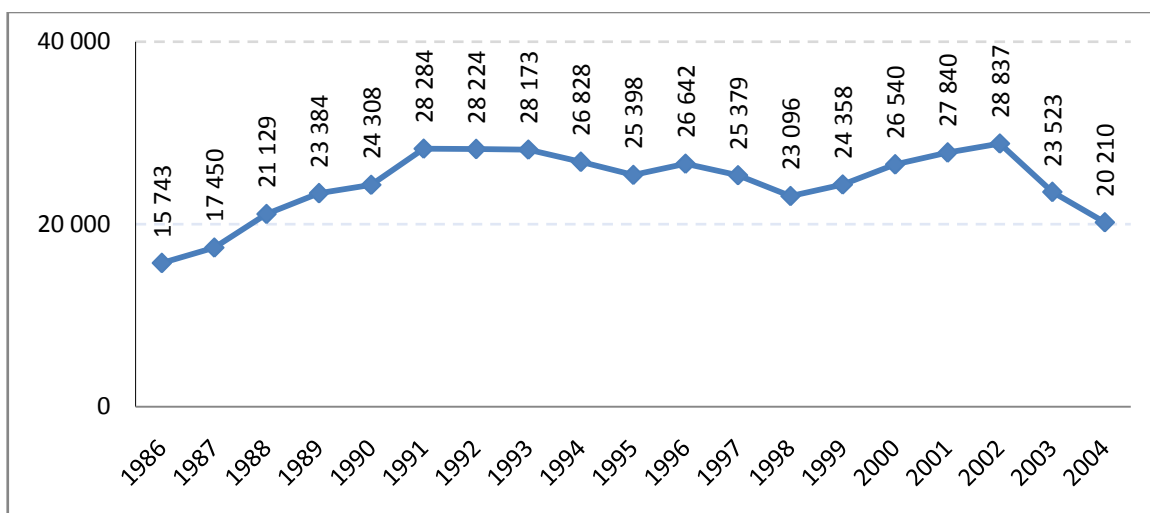

Zdroj: Vicepresidencia de la República: *Impacto de la Política de Seguridad Democrática: Sobre la confrontación armada, el narcotráfico y los derechos humanos*, 2008. dostupné z: http://www.derechoshumanos.gov.co/observatorio_de_DDHH/publicaciones/estu_tematicos/impacto_pol_i_segdemocratica.pdf, [cit.1. prosinec 2008]

¹⁹⁷ Ambrus, S. *Colombia's other guerrillas hijack a plane – and lose the respect They crave; Terror on Flight 9463*, Newsweek. New York, 1999 (ProQuest)

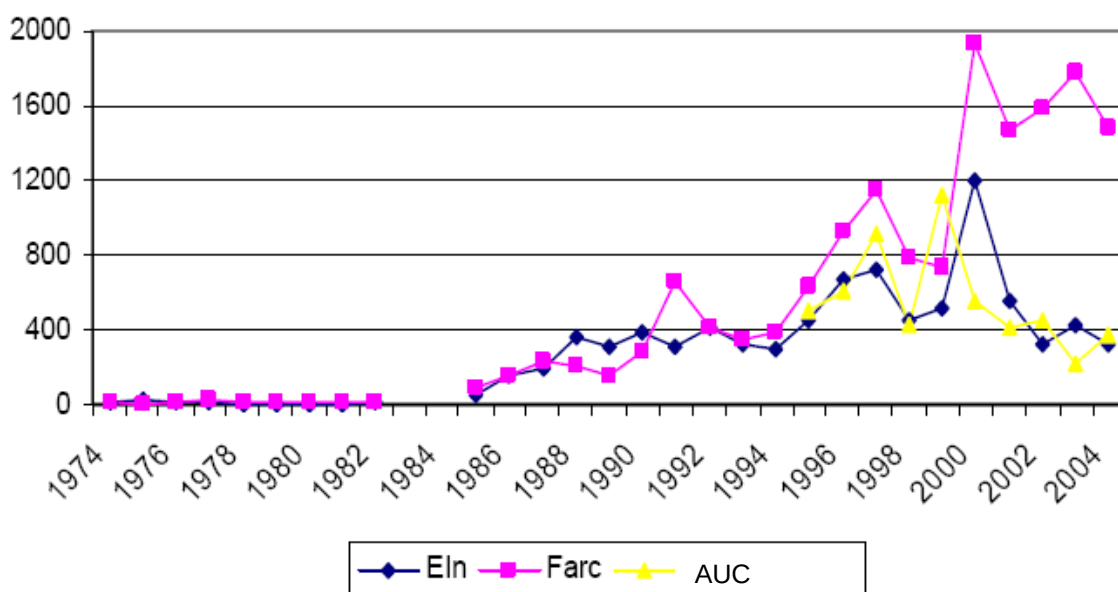
¹⁹⁸ Ambrus, S. – Larmer, B. *The story of Colombia's 1,5 million forgotten refugees.; Casualties of War*. Newsweek, 1999 (ProQuest)

Graf 10: Počet vražd v Kolumbii v letech 1986 - 2004

Zdroj: Policía Nacional de Colombia: *Crime Report 2006*, dostupné z: http://www.policia.gov.co/portal/page/portal/Observatorio_del_delito/home/CRIME%20REPORT%202006.pdf, [cit. 2. listopad 2009]

Graf 11: Počet útoků spáchaných FARC, ELN, AUC v letech 1974 - 2004

Zdroj: TORRES, F.S.: *El conflicto como obstáculos para la superación de la pobreza y la desigualdad*, 17.11. 2007. dostupné z: <http://www.usembassy.gov/posts/co1/wwwfseriehouston2007cede.pdf>, [cit. 20. říjen 2008]

Situace v Kolumbii dle USA vyžadovala komplexnější řešení. Což vedlo k vyhotovení nového plánu kolumbijskou a americkou vládou společně – *Plánu Kolumbie*. V červnu 2000 schválil Kongres USA 1,3 mld. USD na uskutečnění *Plánu Kolumbie*.

Financováním této ambiciózní iniciativy se USA staly dalším stranou kolumbijského konfliktu.

Ale ani s podporou Spojených států se nepodařilo prezidentovi Pastranovi dosáhnout zlepšení bezpečnostní situace v Kolumbii. Jeho prezidentský mandát trval od roku 1998 až do roku 2002 a z hlediska bezpečnosti to bylo jedno z nejhorších období v kolumbijské historii. FARC, ELN i AUC stupňovaly svou činnost (viz. graf 4). Od roku 1998 do roku 2002 bylo 130 671 osob zavražděno a 15 435 uneseno (viz. tabulka 8 a graf 8). Bylo více než jasné, že vyjednávání prezidenta s guerillami nepřináší žádné výsledky.

Ačkoliv se zpočátku snažila Clintonova administrativa zdůrazňovat, že finanční prostředky z USA budou použity pouze na boj proti drogám. Tento pohled byl velice krátkozraký, teritorium guerill se často překrývalo s oblastmi, kde se pěstovaly drogy a zajistit to, že vojenské vybavení bude použito výhradně na boj proti drogám a ne proti guerillám bylo prakticky nemožné. George Bush junior byl již ve své prezidentské kampani opačného názoru, podporoval pomoc USA kolumbijské vládě v jejím boji s guerillami, zdůrazňoval, že „podpora USA pomůže kolumbijské vládě chránit její obyvatele, bojovat s obchodem s drogami a zadržet guerillové hnutí.“¹⁹⁹

6.4 Válka proti terorismu

Události, jež se staly na počátku 21. století, směřovaly k přehodnocení zahraniční politiky Spojených států vůči Kolumbii směrem k zapojení americké armády do boje s guerillami. V srpnu 2001 byli v Bogotě zadrženi 3 členové Irské republikánské armády (IRA). Tito tři teroristé předtím pobývali v *Despeje*. Kolumbijské úřady je podezřívaly z výcviku členů FARC v zacházení s výbušninami, oni však tvrdili, že důvodem jejich pobytu v *Despeje* byla ekoturistika. Další indicií o spolupráci IRA a FARC mělo být i zefektivnění taktiky FARC, v jehož důsledku bylo v posledních 18 měsících zabito cca 400 příslušníků armády a policie.²⁰⁰ Kontakty FARC s tak nebezpečnou a úspěšnou teroristickou skupinou znamenají ohrožení bezpečnosti celé

¹⁹⁹ Carpenter, T.G.: *Bad Neighbor Policy: Washington's Futile War of Drugs in Latin America*. New York: Palgrave MacMillan, 2003. 1-4039-6137-9. s. 62

²⁰⁰ Center for Defense Information: *Globalizing Terrorism: The FARC – IRA Connection*: dostupné z: <http://www.cdi.org/terrorism/farc-ira.cfm>, [cit. 31. březen 2010]

západní hemisféry a především USA. O měsíc později dochází k útokům na World Trade Center. USA vyhlásují válku proti terorismu. Francis X. Taylor, jeden z vysokých činitelů z Úřadu vlády v protiteroristické oblasti se vyjadřuje o FARC jako o: „nejnebezpečnější teroristické skupině na západní polokouli.“²⁰¹ Počátkem roku 2002 naprosto ztroskotaly mírové rozhovory s FARC. Již nic nebrání ještě většímu zabřednutí USA do kolumbijského konfliktu. V březnu 2002 žádá prezident Bush Kongres USA o zrušení omezení americké pomoci pouze na protidrogové operace a její rozšíření i na akce proti guerillám. Roku 2004 navíc dochází k navýšení stropu týkajícího se počtu amerického vojenského personálu v Kolumbii z 320 členů vojenského personálu na 800 a ze 400 civilního smluvního personálu na 600.²⁰²

Nová politika USA spočívající ve válce proti terorismu dobře rezonuje u nové kolumbijské administrativy. V srpnu 2002 se totiž prezidentského úřadu v Kolumbii ujímá Álvaro Uribe Vélez. Prezident Uribe je zastáncem tvrdé linie, odmítá vyjednávat s guerillami a paramilitárními jednotkami (považuje je za teroristy) a posiluje kolumbijskou armádu. Stává se z něj největší spojenec USA ve válce proti terorismu na západní polokouli. Jeho hlavním programem ve válce proti terorismu je Politika demokratické bezpečnosti (viz. podkapitola 4.5). V roce 2002, kdy nastupuje do prezidentského úřadu, bezpečnostní situace v Kolumbii doslova graduje: je spácháno 1645 teroristických útoků, zavražděno téměř 29 000 lidí a uneseno 2 882 osob (viz. tabulka 7, graf 10 a 11). Právě díky jeho nekompromisnímu přístupu vůči guerillám a polovojenským organizacím a díky značné finanční pomoci ze Spojených států dochází ke zlepšení bezpečnostní situace.

Jedním z důvodů zlepšení bezpečnostní situace je jistě také demobilizace jednotek AUC (AUC byly zodpovědné za 70% masakrů v Kolumbii), která začíná roku 2003.²⁰³ Kolumbijský kongres přijímá Zákon o spravedlnosti a míru (Ley de Justicia y Paz), jež zaručuje demobilizovaným členům AUC téměř beztrestnost a také to, že nebudou vydáni do Spojených států. Doposud bylo demobilizováno zhruba 31 000 členů těchto paramilitárních jednotek.²⁰⁴ Demobilizace AUC je velice diskutabilní záležitostí, neboť

²⁰¹ Carpenter, T.G.: *Bad Neighbor Policy: Washington's Futile War of Drugs in Latin America*. New York: Palgrave MacMillan, 2003. 1-4039-6137-9. s. 63

²⁰² The Library of Congress – American Memory: *Country Profile: Colombia*, únor 2007. dostupné z: <http://memory.loc.gov/frd/cs/profiles/Colombia.pdf>, [cit. 22. března 2010]

²⁰³ Hrabálek, M. *Andean Community of Nations: the member states in the 21st century*. Brno: Centre for the Study of Democracy and Culture, 2009. ISBN 978-80-7325-7. s. 72

²⁰⁴ Tamtéž

zaručuje členům AUC, jež spáchali závažné zločiny téměř beztrestnost. Za další problém je považovaná reintegrace demobilizovaných členů do společnosti. Reintegrace je pro ně velice složitá, často se jedná o lidi, kteří celý život neměli žádné zaměstnání a nic jiného než bojovat neumí, nemají žádné vzdělání a žádné sociální zázemí. Také se stává, že již demobilizovaní členové AUC se demobilizovali pouze na oko, ve skutečnosti však dál pokračují v nelegální činnosti.²⁰⁵

Navíc propukl v roce 2006 skandál označovaný jako *Parapolitics* (Parapolitika). Více než 30 politiků, kteří byli zvoleni roku 2006 do Kongresu, bylo zadrženo za spolupráci s AUC včetně prezidentova bratrance Maria Uribe.²⁰⁶ Tento skandál vrhl podezření i na prezidenta samotného, nicméně nebyly nikdy nalezeny důkazy o jakémkoliv spojení prezidenta s AUC a i navzdory tomuto skandálu prezident Uribe požívá v Kolumbii stále velkou podporu cca 84%.²⁰⁷

Prezidentovi Uribe se také podařilo uspět i v boji s FARC. Dlouhou dobu nepodnikly žádný větší útok a jejich teritorium se zmenšilo. Nejvíce úspěchů v boji proti FARC dosáhly vládní síly roku 2008. Zemřel vůdce FARC Manuel Marulanda. V březnu podnikla kolumbijská armáda operaci *Phoenix*, v níž byl zabit Manuel Reyes a zajati i další členové FARC. V červenci 2008 byla kolumbijskou armádou provedena operace *Jaque* (Šach), při které byla zachráněna řada rukojmí držených FARC včetně Íngrid Betancourt (kandidátky v prezidentských volbách roku 2002 – téhož roku byla i unesena) a tří občanů USA.²⁰⁸ Na přelomu let 2009 a 2010 se však zdá, že FARC začínají opět konsolidovat své síly. V prosinci 2009 FARC unesly a v zapětí zabily Luise Francisco Cuellara, guvernéra regionu Caqueta. Jedná se o první únos vysokého kolumbijského politika od roku 2002 (od té doby, co nastoupil prezident Uribe do

²⁰⁵ BRICE, A. Gangs tied to paramilitaries cited to Colombia violence, CNN, 3. února 2010. dostupné z: <http://edition.cnn.com/2010/WORLD/americas/02/03/colombia.violence/index.html>, [cit. 11. března 2010]

²⁰⁶ Gurdian: *Colombia's 'parapolitics' scandal casts shadow over president*, dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2008/apr/23/colombia>, [cit. 2. duben 2010]

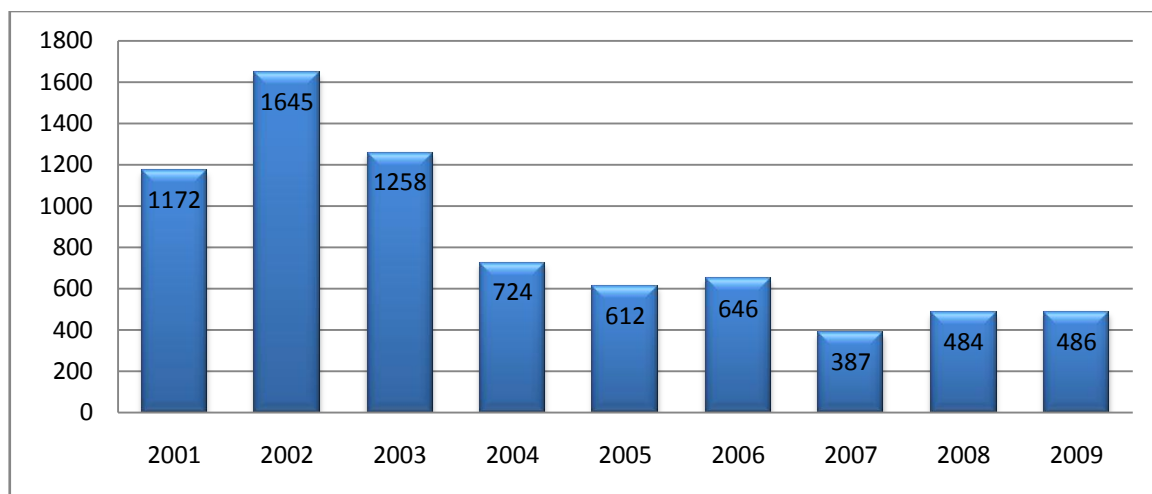
²⁰⁷ Gurdian: *Colombia's 'parapolitics' scandal casts shadow over president*, dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2008/apr/23/colombia>, [cit. 2. duben 2010]

²⁰⁸ HRABÁLEK, M. – SPRINGEROVÁ, P. – STOJAROVÁ, V. *Andean Community of Nations: the member states in the 21st century*. Brno: Centre for the Study of Democracy and Culture, 2009. ISBN 978-80-7325-7. s. 69

funkce).²⁰⁹ V březnu 2010 ve městě Buenaventura byl vyhozen do vzduchu automobil, 6 lidí zemřelo a cca 30 bylo zraněno.²¹⁰ Odpovědnost za tento útok se připisuje FARC.

Od nástupu prezidenta Uribe do funkce se bezpečnostní situace v Kolumbii ve všech ohledech zlepšila. Od roku 2002 až do současnosti klesal počet zavražděných a unesených osob, celkově poklesl počet zavražděných o 45% a unesených o 92% (viz. graf 11 a 12). Teroristické útoky klesly z 1 645 v roce 2002 na 486 v roce 2009 (viz. graf 10). Tyto úspěchy byly umožněny (kromě jiných výše uvedených faktorů) navýšením počtu vojáků a policistů z 313 406 osob v roce 2002 na 448 869 na počátku roku 2010. Růst počtu vojáků a policistů zvýšil akceschopnost státních sil ve střetech s guerillami a polovojenskými organizacemi a zlepšil schopnost státu kontrolovat své území.²¹¹ Kolumbijské vojenské a policejní oddíly jsou však také často spojovány s porušováním lidských práv. Roku 2008 byli členové armády obviněni z toho, že zabili 19 civilistů a vydávali je za členy guerill, aby zvýšili statistiku počtu dopadených rebelů.²¹²

Graf 12: Počet teroristických útoků v Kolumbii (2001 - 2009)

Zdroj: Ministerio de Defensa Nacional: *Resultados de Fuerza Pública – Violencia y Criminalidad – Terrorismo*, 10. března 2010. dostupné z: <http://www.mindefensa.gov.co/index.php?page=457>, [cit. 26. března 2010]

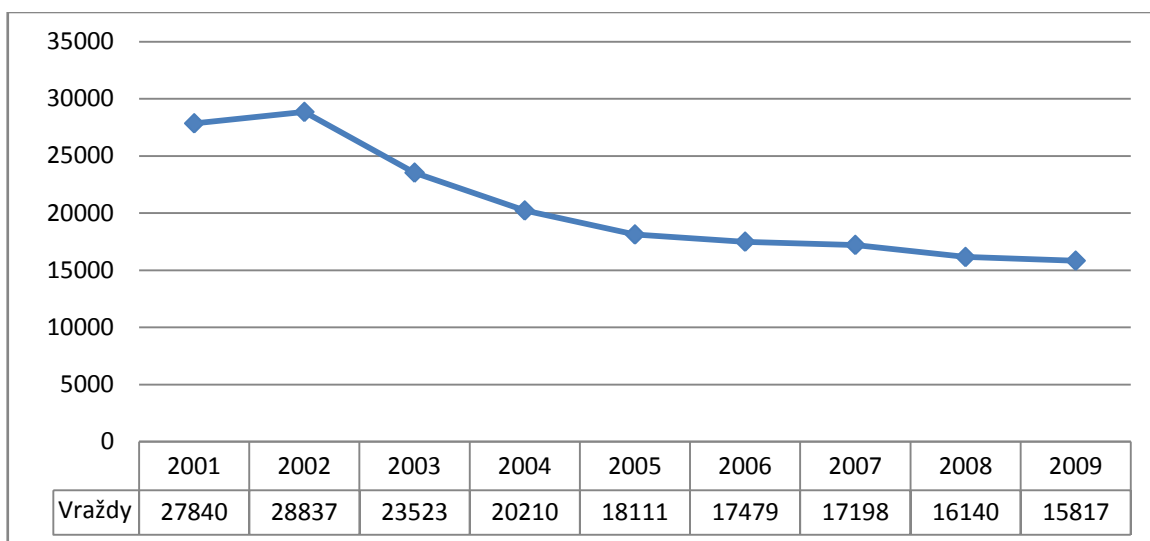
²⁰⁹ BBC News: *Kidnapped Colombian governor found with throat slit*, dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/8427582.stm>, [cit. 3. duben 2010]

²¹⁰ BBC News: *Car boxing kills six in Colombian port of Buenaventura*, dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/8585645.stm>, [cit. 3. duben 2010]

²¹¹ Ministerio de Defensa Nacional: *Logros de la Política de Consolidación de la Seguridad Democrática*, březen 2010, Dostupné z: http://www.mindefensa.gov.co/descargas/Sobre_el_Ministerio/Planeacion/ResultadosOperacionales/Resultados%20Operacionales%20Ene%20-%20Mar%202010.pdf, [cit. 23. března 2010]

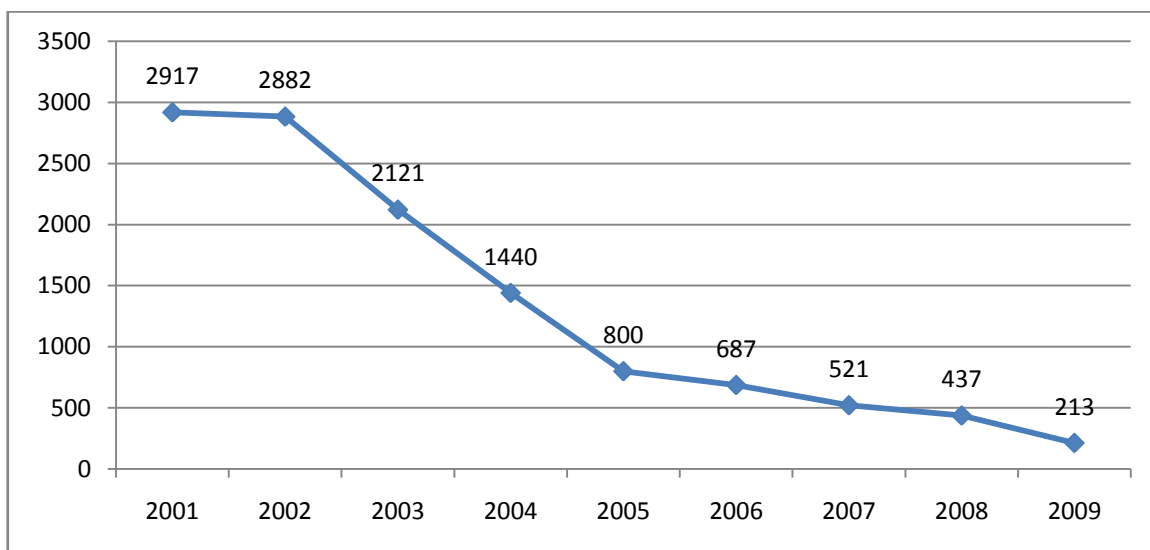
²¹² HRABÁLEK, M. – SPRINGEROVÁ, P. – STOJAROVÁ, V. *Andean Community of Nations: the member states in the 21st century*. Brno: Centre for the Study of Democracy and Culture, 2009. ISBN 978-80-7325-7. s. 67

Graf 13: Počet vražd spáchaných v Kolumbii (2001-2009)

Zdroj: Ministerio de Defensa Nacional: *Resultados de Fuerza Pública – Violencia y Criminalidad – Terrorismo*, 10. března 2010. dostupné z: <http://www.mindefensa.gov.co/index.php?page=457>, [cit. 26. března 2010]

Graf 14: Počet únosů v letech 2001 - 2009

Zdroj: Ministerio de Defensa Nacional: *Resultados de Fuerza Pública – Violencia y Criminalidad – Terrorismo*, 10. března 2010. dostupné z: <http://www.mindefensa.gov.co/index.php?page=457>, [cit. 26. března 2010]

6.5 Pomoc USA

Od roku 2000 do roku 2009 obdržela Kolumbie od Spojených států 6,7 mld. USD, z této částky bylo 5,2 mld. USD alokováno na vojenskou a policejní pomoc tj. válku

proti drogám a později proti terorismu.²¹³ Kolumbie je největším příjemcem pomoci Spojených států na západní polokouli a je na třetím místě ve světě hned za Izraelem a Egyptem.²¹⁴ Tyto finanční prostředky umožnily Kolumbii zefektivnit činnost jejich armády a policie a napomohly k výraznému zvýšení bezpečnosti v zemi.

Spojené státy však nepomáhají Kolumbii pouze poskytováním finančních prostředků, ale také výcvikem kolumbijských vojáků a policistů. V letech 2000 – 2009 vycvičily USA zhruba 68 000 kolumbijských vojáků a policistů. To je největší počet vycvičených vojáků a policistů ze všech latinskoamerických států.²¹⁵ Instituce, jež zaujímá největší podíl na jejich výcviku se jmenuje Institut západní polokoule pro bezpečnostní spolupráci (Western Hemisphere Institute for Security Cooperation).

Tabulka 8: Finanční pomoc poskytnutá USA v miliónech USD

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Vojenská a policejní	309,7	771,5	223,9	388,6	605,6	594,3	578,9	581,8	602,6	395,2	400,5
Sociální a ekonomická	8,6	231,4	1,4	115,5	136,7	134,5	134,7	143	149,7	251,5	243,5
Celkem	318,3	1002,9	225,3	504,1	742,3	728,7	713,6	724,8	752,3	646,7	644

Zdroj: Just the Facts: *U.S. Aid to Colombia, All Programs, 1999 – 2009*, dostupné z: <http://justf.org/Country?country=Colombia&year1=1999&year2=2011&funding=All+Programs&x=36&y=15>, [cit. 3. března 2010]

Armáda Spojených států podporuje kolumbijskou válku proti terorismu také přímo v Kolumbii. Tyto aktivity řídí Jižní velitelství USA (United States Southern Command, USSOUTHCOM). USSOUTHCOM provádí výcvik kolumbijských jednotek, pomáhá jim s plánováním různých operací, provádí trénink protiteroristických jednotek a

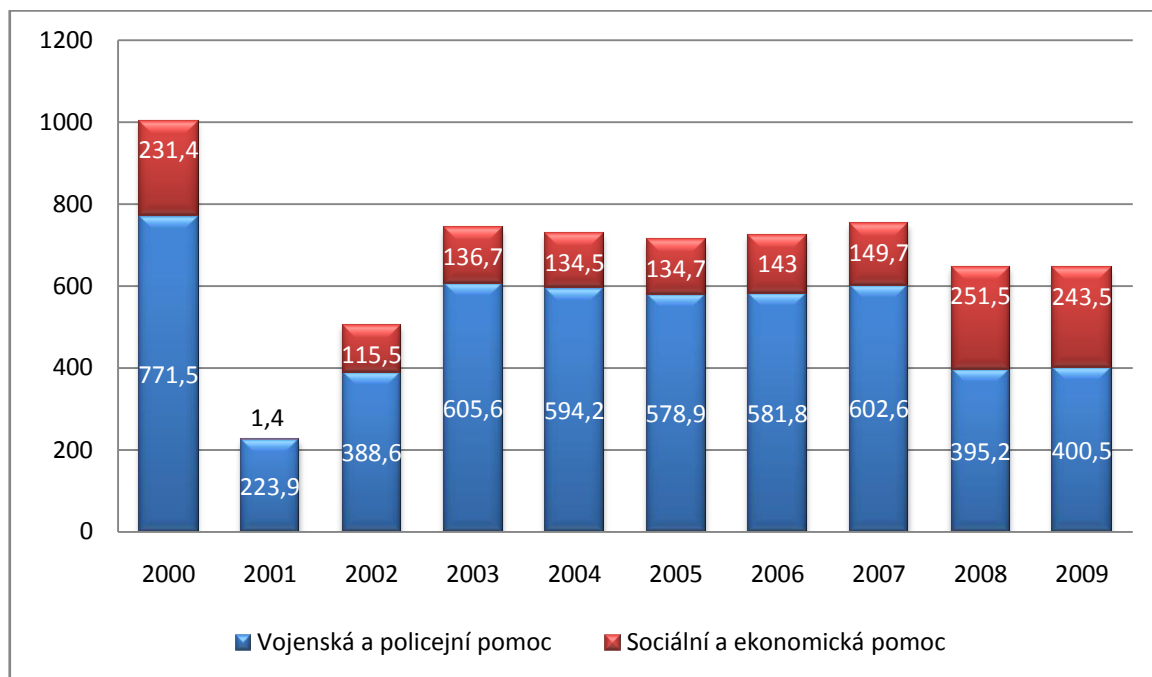
²¹³ Just the Facts: *U.S. Aid to Colombia, All Programs, 1999 – 2009*, dostupné z: <http://justf.org/Country?country=Colombia&year1=1999&year2=2011&funding=All+Programs&x=36&y=15>, [cit. 3. března 2010]

²¹⁴ Center for International Policy: *Plan Colombia: The Debate in Congress, 2000*, dostupné z: <http://www.ciponline.org/colombia/IPRPlan%20Colombia.pdf>, [cit. 17. prosinec 2008]

²¹⁵ Just the Facts: *U.S. Aid to Colombia, All Programs, 1999 – 2009*, dostupné z: <http://justf.org/Country?country=Colombia&year1=1999&year2=2011&funding=All+Programs&x=36&y=15>, [cit. 3. března 2010]

letectva, trénink v oblasti lidských práv, poskytuje podporu ve formě helikoptér, špionážního vybavení, pohonných hmot a munice.²¹⁶

Graf 15: Finanční pomoc z USA pro Kolumbii vyjádřeno v miliónech USD

Zdroj: Just the Facts: *U.S. Aid to Colombia, All Programs, 1999 – 2009*, dostupné z: <http://justf.org/Country?country=Colombia&year1=1999&year2=2011&funding=All+Programs&x=36&y=15>, [cit. 3. března 2010]

Podpora americké armády má však i své stinné stránky. Američtí vojáci podléhají tlaku kolumbijských ozbrojených skupin a nechávají se zkorumpovat. V roce 2006 byl obviněn americký voják působící v Kolumbii z pašování a spolupráce s AUC.²¹⁷

Podpora Spojených států nespočívá pouze v poskytování financí a výcviku Kolumbijců. Kolumbie dováží z USA také zbraně a vojenské vybavení. Kolumbijská vláda nakoupila v letech 2000-2009 v USA zbraně a vojenské vybavení v hodnotě 1,8 mld. USD (viz. tabulka 10).

²¹⁶ United States Southern Command: *USSOUTHCOM Support to Colombia*, 2007. dostupné z: <http://www.southcom.mil/AppsSC/factFiles.php?id=35>, [cit. 27. březen 2010]

²¹⁷ CALDWELL, A. Soldier's Trial Begins in Colombian Drug Smuggling Case, *Associated Press*, 23. ledna 2006. dostupné z: http://www.csdp.org/news/news/ap_colombia_012306.htm, [cit. 22. února 2010]

Tabulka 9: Zbraně a vojenské vybavení prodané z USA do Kolumbie (uvedeno v mil. USD)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
zbraně	47,57	46,60	296,07	99,03	71,29	85,03	112,81	362,23	333,65	419,15

Zdroj: Just the Facts: *U.S. Aid to Colombia, All Programs, 1999 – 2009*, dostupné z: <http://justf.org/Country?country=Colombia&year1=1999&year2=2011&funding=All+Programs&x=36&y=15>, [cit. 3. března 2010]

Na válce proti terorismu také vydělává řada amerických společností např. DynCorp nebo MPRI. DynCopr je společností uskutečňující především veřejné zakázky zadané vládou USA. V Kolumbii se zabývá především práškovacím programem. Zaměstnává piloty, práškující pole s kokou a také letecké mechaniky.²¹⁸ Zaměstnanci firmy MPRI zase pracují v Kolumbii jako poradci armády a policie v oblasti logistiky, plánování a organizace.²¹⁹

Ozbrojený konflikt v Kolumbii trvá již přes čtyřicet let. Přestože se v posledních letech situace v Kolumbii velice zlepšila, nedomnívám se, že je pravděpodobné brzké ukončení konfliktu. Konflikt v Kolumbii má hluboké kořeny: velkou společenskou stratifikaci a nerovnost v rozdělení půdy.²²⁰ Pokud nedojde k vyřešení sociálních problémů, tak tento konflikt neskončí.

Dle mého názoru bylo dosaženo úspěchů v bezpečnostní situaci v Kolumbii z následujících důvodů:

- Finanční podpora ze strany USA. Kolumbijská armáda a policie získala 5,2 mld. USD v letech 2000 – 2009 (viz. tabulka 8).
- Výcvik Kolumbijců experty ze Spojených států.
- Nekompromisní přístup prezidenta Uribe a jeho Politika demokratické bezpečnosti.

²¹⁸ TAMAYO, J. O. Colombia: Private Firms Také on U.S. Military Role in Drug War, *Miami Herald*, 22. května 2001. dostupné z: <http://www.corpwatch.org/article.php?id=11094>, [cit. 7. ledna 2010]

²¹⁹ TAMAYO, J. O. Colombia: Private Firms Také on U.S. Military Role in Drug War, *Miami Herald*, 22. května 2001. dostupné z: <http://www.corpwatch.org/article.php?id=11094>, [cit. 7. ledna 2010]

²²⁰ TORRES, F.S.: *El conflicto como obstáculos para la superación de la pobreza y la desigualdad*, 17.11. 2007. dostupné z: <http://www.usembassy.gov/posts/co1/wwwfseriehouston2007cede.pdf>, [cit. 20. říjen 2008]

- Zvýšení výdajů na kolumbijskou armádu a policii zhruba na 3,8% HDP.²²¹
- Početní navýšení počtu členů armády a policie na 448 869 osob.²²²
- Demobilizace AUC
- Mírný pokles počtu obyvatel žijících v chudobě.²²³
- Úspěšné operace prováděné kolumbijskou armádou např. *Jaque*

Podpora ze strany Spojených států udělala z kolumbijské armády jednu z největších a nejefektivnějších armád v celé Latinské Americe. Kolumbie je v současné době jedním z klíčových spojenců Spojených států v boji proti terorismu. V říjnu 2009 podepsaly Kolumbie a Spojené státy novou „Dohodu v spolupráci ve věcech obrany“ (Defense Cooperation Agreement).²²⁴ Navíc vyšle Kolumbie své jednotky na pomoc do Afganistánu.²²⁵

Činnost kolumbijské policie a armády má však stále i své stinné stránky v podobě porušování lidských práv a obvinění z korupce (spolupráce s guerillami či polovojskými jednotkami).

²²¹ Ministerio de Defensa Nacional: *Logros de la Política de Consolidación de la Seguridad Democrática - PCSD*, březen 2010, Dostupné z: http://www.mindefensa.gov.co/descargas/Sobre_el_Ministerio/Planeacion/ResultadosOperacionales/Resultados%20Operacionales%20Ene%20-%20Mar%202010.pdf, [cit. 23.března 2010]

²²² Tamtéž

²²³ Economic Commission for Latin America and the Caribbean: *Social Panorama of Latin America 2009*, dostupné z: <http://www.eclac.org/publicaciones/xml/0/37840/PSI2009-Sintesis-Lanzamiento.pdf>, [cit. 3. březen 2010]

²²⁴ MILES, D. Gates Praises Colombia as „Exporter of Security“. American Forces Press Service, 15. dubna 2010. dostupné z: <http://www.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=58770>, [cit. 20. Dubna 2010]

²²⁵ Tamtéž

Závěr

Spojené státy byly stejně jako latinskoamerické státy koloniemi evropských mocností. USA se vymanily z koloniální nadvlády dříve než Latinská Amerika. Během 19. století konsolidovaly své území a už na přelomu 19. a 20. století zahájily svou imperialistickou politiku. Začalo období neustálých intervencí do vnitřních záležitostí latinskoamerických států založené na Monroeově doktríně a ospravedlňované ochranou národních zájmů USA. Spojené státy se snažily omezit vliv evropských států na dění v Latinské Americe jak po politické tak po ekonomické stránce v duchu Monroeovy doktríny. Z ekonomického hlediska Spojené státy pronikaly do ekonomik latinskoamerických států, využívaly jejich zásoby strategicky důležitých surovin a snažily se je tak ovládnout. Po druhé světové válce byly ekonomiky latinskoamerických států naprosto závislé na USA. Ale poté co si Spojené státy vybudovaly jakýsi speciální vztah tím, že vytlačily z oblasti Latinské Ameriky jakékoliv konkurenty, nechaly latinskoamerické státy doslova napospas místních diktátorů, kterým poskytovaly vojenskou pomoc.

Dle mého názoru byly vztahy mezi USA a Latinskou Amerikou vždy provázeny základním střetem zájmů. Latinskoamerické státy očekávaly od USA pomoc na svůj ekonomický a sociální rozvoj, zatímco pro Spojené státy byla klíčová bezpečnost hemisféry a proniknutí do latinskoamerických ekonomik. Latinskoamerické státy se paradoxně více než možné intervence ze strany států mimo západní polokouli nebo pronikání komunismu na západní hemisféru obávaly intervenování z USA. Neustálým vměšováním do záležitostí Latinské Ameriky a podporou diktátorů Spojené státy pouze zapříčinily rostoucí antiamerikanismus.

Vztahy mezi USA a Kolumbií byly od konce 2. světové války ovlivněny třemi základními koncepty: nejdříve se jednalo o společný boj proti komunismu, poté o válku proti drogám a později o válku proti terorismu. Zde je třeba poznamenat, že ve všech případech byl nepřítel více méně stejný.

Válka proti drogám získala ve vztazích mezi USA a Kolumbií na významu v 80. letech. Následovalo množství společných programů a iniciativ (např. programy eradikace nebo Andská iniciativa). Tyto programy a iniciativy však nedostály svému účelu a Kolumbie

se z největšího světového zpracovatelského a exportního centra kokainu stala na konci devadesátých let jeho největším světovým producentem. Klíčovým momentem ve společné válce proti drogám byl *Plán Kolumbie*. Jeho výjimečnost nespočívala ani tak v opatřeních navržených k jeho uskutečnění (jednalo se o opatření, jež Kolumbie prováděla již dříve např. eradikaci), ale spíše ve výši finančních prostředků, jež na něj poskytly USA a jež udělaly z Kolumbie třetího největšího příjemce americké pomoci hned po Egyptu a Izraeli. Tento objem finančních prostředků poskytnutých USA byl však ze strany Kolumbie vykoupen řadou kompromisů v zaměření *Plánu Kolumbie*. Opět zde totiž došlo ke střetu základních zájmů USA a latinskoamerického státu (Kolumbií). Původní záměr kolumbijského prezidenta byl pojmout *Plán Kolumbie* jako program sociálního a ekonomického rozvoje po vzoru Marshallova plánu, ale vlivem Spojených států se z něj stal program cílený na podporu kolumbijské armády a policie. Dle mého názoru je to, že 80% prostředků určených na *Plán Kolumbie* bylo alokováno na vojenskou a policejní pomoc, hlavním důvodem úspěchů dosažených v bezpečnostní oblasti, ale zároveň i hlavním důvodem omezených úspěchů v redukci produkce kokainu.

První úspěchy ve válce proti drogám vedené společně USA a Kolumbií se projevily teprve v roce 2008. Poprvé za posledních deset let došlo k výraznému poklesu v produkci kokainu v Kolumbii. Ve Spojených státech klesl počet uživatelů kokainu a došlo také k poklesu čistoty kokainu na drogovém trhu v USA a k nárůstu jeho ceny. Hlavními důvody tohoto pozitivního vývoje jsou dle mého mínění tyto:

- V roce 2008 byla zničena největší plocha s kokovým porostem v celé historii eradikačního a práškovacího programu (téměř 230 000 ha – viz. graf 4).
- Kolumbijské ozbrojené složky podnikly řadu úspěšných akcí proti guerillám (*operace Phoenix a Jaque*).
- V roce 2008 se také demobilizovalo nejvíce členů guerill (3 430 osob – viz. příloha 3)
- USA přehodnotily alokaci finančních prostředků pro Kolumbii (roku 2008 bylo určeno na sociální a ekonomickou pomoc 40% veškerých prostředků poskytnutých USA, předchozí rok to bylo pouze 20% - viz. tabulka 8).

Přes tento dílčí úspěch se domnívám, že drogový problém nemůže být nikdy zcela odstraněn, pokud nebude vyřešena sociální situace Kolumbie (velká chudoba,

nerovnoměrnost rozdělení příjmů, nerovnoměrnost v rozdělení půdy). Právě sociální a ekonomický rozvoj je oblastí, na kterou by se měly Spojené státy soustředit, jestliže chtějí omezit produkci drog v Kolumbii.

Ve válce proti terorismu dosáhla Kolumbie vynikajících výsledků (teroristické útoky klesly ve srovnání s rokem 2002 o 70%, vraždy o 45% a únosy dokonce o 92%). Takových výsledků bylo dosaženo díky podpoře Spojených států, jež poskytly kolumbijské armádě a policii v letech 2000 – 2009 více než 5 mld. USD (viz. tabulka 9). Tato podpora spolu s programem prezidenta Uribe udělala z kolumbijské armády jednu z největších a nejefektivnějších armád na západní hemisféře.

Vliv USA na bezpečnostní situaci však není pouze pozitivní. Řada členů armády a policie vycvičená v USA je obviňována z častého porušování lidských práv. Ozbrojené střety mezi kolumbijskou armádou a guerillami zapříčiňují odchod kolumbijských rolníků z postižených oblastí a jsou důvodem vysoké vnitřní migrace. Navíc z války proti terorismu v Kolumbii těží řada amerických společností (DynCorp, MPRI).

Plán Kolumbie jsem si vybrala, neboť lze na něm názorně vysvětlit vliv Spojených států na situaci v Kolumbii. Tento vliv je, jak již uvádím výše poměrně rozporuplný. USA se sice rozhodly uvolnit velké prostředky na jeho realizaci, ale většina prostředků byla alokována na vojenskou a policejní pomoc a jen malé množství směřovalo do ekonomického a sociálního rozvoje. Vzhledem k omezeným výsledkům v oblasti produkce kokainu však došlo k přehodnocení tohoto postoje a od roku 2008 je přes 40% prostředků věnováno na sociální a ekonomickou pomoc (viz. tabulka 8). Nakonec jsem došla k závěru, že *Plán Kolumbie* - společná iniciativa USA a Kolumbie přinesl dobré výsledky v oblasti bezpečnosti a částečné výsledky ve snížení produkce kokainu.

Použitá literatura

Tištěné publikace

CONNELL-SMITH, G. *The United States and Latin America*. 1.vyd. London: Heinemann Educational Books, 1974. ISBN 435 32212 5

DUDLEY, S. *Walking Ghosts*. 1.vyd. New York: Routledge, 2006. ISBN 0-415-93304-8

GARCÍA, J.C. *De la coca a la cocaína: Una historia por comprender*. 1.vyd. México: Ediciones del Mileno, 2002. ISBN 968 7419 27 X

HEIDEKING, J. *Američtí prezidenti*. Praha: Prostor, 1999

HRABÁLEK, M. – SPRINGEROVÁ, P. – STOJAROVÁ, V. *Andean Community of Nations: the member states in the 21st century*. 1.vyd. Brno: Centre for the Study of Democracy and Culture, 2009. ISBN 978-80-7325-7

IVERSEN, L. *Léky a drogy*. Přel. I.Kmínek. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Dokořán, 2006. ISBN 80-7363-061-3

KRÁTKÝ, K. *Program Spojenectví pro pokrok*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1965

KRIEGER, J. (ed.) *The Oxford companion to politics of the world*. New York: Oxford University Press, 1993. ISBN 0195059344

MCPHERSON, A. *Intimate Ties, Bitter Struggles. The United States and Latin America Since 1945*. 1.vyd. Washington D.C.: Potomac Books, Inc, 2006. ISBN 1-57488-876-5

MORA, M. (ed.) *Los Actores sociales y políticos en los procesos de transformación en América Latina*. 1. vyd. Buenos Aires: CIEDLO, 1997. ISBN 950-9431-60-5

MORRIS, R. (ed.) *Encyclopedia of American history*. 7.vyd. New York: HarperCollins Publishers, 1996. ISBN 0062700553

NÁLEVKA, V. *Světová politika ve 20.století (I.)*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan ml., 2000. ISBN 80-902261-4-0

NÁLEVKA, V. *Světová politika ve 20.století (II.)*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan ml., 2000. ISBN 80-902261-6-7

NĚMEC, J. *Politické systémy Latinské Ameriky*. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1107-X

OPATRŇÝ, J. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Nakladatelství Libri, 1998. ISBN 80-85983-42-7

OPATRŇÝ, J. *Stručná historie států – Panama*. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-216-3

OPATRŇÝ, J. – RAVAKOVÁ, S. *Stručná historie států – USA*. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-157-4

STOKES, D. *America's Other War: terrorizing Colombia*. New York: Zed Books Ltd, 2005. ISBN 1-84277-547-2

Publikace dostupné on-line

Ambrose Video: *Original 13 British Colonies*, dostupné z:
<http://www.ambrosevideo.com/resources/documents/112.jpg>, [cit. 18. listopadu 2008]

AMBRUS, S. *Colombia's other guerrillas hijack a plane – and lose the respect They crave; Terror on Flight 9463*, Newsweek. New York, 1999. dostupné z databáze ProQuest: <http://proquest.umi.com/pqdweb/>, [cit. 7. prosince 2008]

AMBRUS, S. – LARMER, B. *The story of Colombia's 1,5 million forgotten refugees.; Casualties of War*. Newsweek, 1999. dostupné z databáze ProQuest: <http://proquest.umi.com/pqdweb/>, [cit. 7. prosince 2008]

American Rhetoric: *The Trumann Doctrine*, dostupné z:
<http://www.americanrhetoric.com/speeches/harrystrumantrumanddoctrine.html>, [cit. 7. března 2010]

BBC News: *Car boxing kills six in Colombian port of Buenaventura*, dostupné z:
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/8585645.stm>, [cit. 3. dubna 2010]

BBC News: *Kidnapped Colombian governor found with throat slit*, dostupné z:
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/8427582.stm>, [cit. 3. dubna 2010]

The Americas: Milton's Progress. Time, 1953, dostupné z:
<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,822833,00.html>, [cit. 5. března 2010]

BETHELL, L. – ROXBOROUGH, I. *Origins of the Cold War*. 2.vyd. New York: Routledge, 2005, dostupné z:
http://books.google.com/books?id=bue45MG0cMgC&pg=PA311&lpg=PA311&dq=%22the+preservation+and+defence+of+democracy+in+america%22&source=bl&ots=PzF2QI_O36&sig=JmUctbT3UilPwCidegu03EJh_DU&hl=en&ei=7bygS9yzGYyUnwOWwtjyDA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CAYQ6AEwAA#v=onepage&q=%22the%20preservation%20and%20defence%20of%20democracy%20in%20america%22&f=false

BOUDON, L. *Party system deinstitutionalization*. *Journal of Interamerican Studies and World Affairs*, 2000, dostupné z:
http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3688/is_200010/ai_n8910035/?tag=content;coll, [cit. 25. října 2009]

BRICE, A. *Gangs tied to paramilitaries cited to Colombia violence*, CNN, 3. února 2010. dostupné z: <http://edition.cnn.com/2010/WORLD/americas/02/03/colombia.violence/index.html>, [cit. 11. března 2010]

CALDWELL, A. *Soldier's Trial Begins in Colombian Drug Smuggling Case*, *Associated Press*, 23. ledna 2006. dostupné z: http://www.csdp.org/news/news/ap_colombia_012306.htm, [cit. 22. února 2010]

CARPENTER, T.G: *Bad Neighbor Policy: Washington's Futile War of Drugs in Latin America*. New York: Palgrave MacMillan, 2003. ISBN 1-4039-6137-9. dostupné z: http://sigma.nkp.cz/F/MTXFMLY4IQ8KEB1JDFCV3QKVQXUVJ92DUL8AVLR3C_NLPGD618F-49403?func=full-set-set&set_number=027015&set_entry=000007&format=999, [cit. 2. února 2010]

Cartography Associates: *David Rumsey Map Collection*, dostupné z: <http://www.davidrumsey.com/luna/servlet/detail/RUMSEY~8~1~20069~590062:Carta-de-la-Republica-de-Colombia-d>, [cit. 1. února 2009]

Congressional Budget Office: *The Andean Initiative: Objectives and support*, dostupné z: <http://www.cbo.gov/ftpdocs/48xx/doc4885/doc10.pdf>, [cit. 1. prosinec 2008]

Center for Defense Information: *Globalizing Terrorism: The FARC – IRA Connection*: dostupné z: <http://www.cdi.org/terrorism/farc-ira.cfm>, [cit. 31. března 2010]

Center for International Policy: *Erasing the Lines*, dostupné z: <http://www.ciponline.org/facts/0512eras.pdf>, [cit. 29. listopadu 2008]

Center for International Policy: *Plan Colombia*, 1998. dostupné z: <http://www.ciponline.org/colombia/plancolombia98.pdf>, [cit. 17. prosinec 2008]

Center for International Policy: *Plan Colombia*, 1999. dostupné z: <http://www.ciponline.org/colombia/plancoles.htm>, [cit. 17. prosinec 2008]

Center for International Policy: *Plan Colombia: The Debate in Congress, 2000*, dostupné z: <http://www.ciponline.org/colombia/IPRPlan%20Colombia.pdf>, [cit. 17. prosinec 2008]

Center for International Policy: *The Contents of the Colombia Aid Package*, dostupné z: <http://www.ciponline.org/colombia/IPRPlan%20Colombia.pdf>, [cit. 18. prosinec 2008]

Central Intelligence Agency: *The World Factbook: Colombia*, dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/co.html>, [cit. 2. března 2010]

CNN: *Clinton leaves Colombia after defending aid package*, dostupné z: <http://archives.cnn.com/2000/WORLD/americas/08/30/colombia.clinton.06/index.html>, [cit. 18. prosinec 2008]

Directorate of Intelligence: *A Survey of Communism in Latin America*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov/search.asp?pageNumber=3&freqReqRecord=undefined&refinedText=undefined&freqSearchText=undefined&txtSearch=a+survey+of+communism+in+latin&exactPhrase=undefined&allWords=undefined&anyWords=undefined&withoutWords=undefined&documentNumber=undefined&startCreatedMonth=&startCreatedDay=&startCreatedYear=&endCreatedMonth=&endCreatedDay=&endCreatedYear=0&startReleasedMonth=&startReleasedDay=&startReleasedYear=&endReleasedMonth=&endReleasedDay=&endReleasedYear=0&sortOrder=DESC>, [cit. 25. únor 2010]

Directorate of Intelligence: *Banditry and Insurgency in Colombia*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov/search.asp>, [cit. 25. únor 2010],

Directorate of Intelligence: *Economic and Political Pressures on Colombian Government*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov/search.asp?pageNumber=6&freqReqRecord=undefined&refinedText=undefined&freqSearchText=undefined&txtSearch=economic+and+political+pressures+on+colombi&exactPhrase=undefined&allWords=undefined&anyWords=undefined&withoutWords=undefined&documentNumber=undefined&startCreatedMonth=&startCreatedDay=&startCreatedYear=&endCreatedMonth=&endCreatedDay=&endCreatedYear=0&startReleasedMonth=&startReleasedDay=&startReleasedYear=&endReleasedMonth=&endReleasedDay=&endReleasedYear=0&sortOrder=DESC>, [cit. 25. únor 2010]

Directorate of Intelligence: *Foreign and Domestic Influences on the Colombian Communist Party, 1957 – August 1966*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov/search.asp?pageNumber=5&freqReqRecord=undefined&refinedText=undefined&freqSearchText=undefined&txtSearch=colombia+1964&exactPhrase=undefined&allWords=undefined&anyWords=undefined&withoutWords=undefined&documentNumber=undefined&startCreatedMonth=&startCreatedDay=&startCreatedYear=&endCreatedMonth=&endCreatedDay=&endCreatedYear=0&startReleasedMonth=&startReleasedDay=&startReleasedYear=&endReleasedMonth=&endReleasedDay=&endReleasedYear=0&sortOrder=DESC>, [cit. 25. únor 2010]

Directorate of Intelligence: *Instability in Latin America*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov/search.asp?pageNumber=6&freqReqRecord=undefined&refinedText=undefined&freqSearchText=undefined&txtSearch=instability+in+latin+america&exactPhrase=undefined&allWords=undefined&anyWords=undefined&withoutWords=undefined&documentNumber=undefined&startCreatedMonth=&startCreatedDay=&startCreatedYear=&endCreatedMonth=&endCreatedDay=&endCreatedYear=0&startReleasedMonth=&startReleasedDay=&startReleasedYear=&endReleasedMonth=&endReleasedDay=&endReleasedYear=0&sortOrder=ASC>, [cit. 25. únor 2010]

Directorate of Intelligence: *Potential Coca Growing Areas in Bolivia, Colombia, Ecuador and Peru*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov/search.asp?pageNumber=7&freqReqRecord=undefined&refinedText=undefined&freqSearchText=undefined&txtSearch=coca+growing+potential&exactPhrase=undefined&allWords=undefined&anyWords=undefined&withoutWords=undefined&documentNumber=undefined&startCreatedMonth=&startCreatedDay=&startCreatedYear=&endCreatedMonth=&endCreatedDay=&endCreatedYear=0&startReleasedMonth=&startReleasedDay=&startReleasedYear=&endReleasedMonth=&endReleasedDay=&endReleasedYear=0&sortOrder=DESC>, [cit. 25. únor 2010]

Directorate of Intelligence: *Terrorism review for 8 September 1988*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov/search.asp?pageNumber=5&freqReqRecord=undefined&refinedText=undefined&freqSearchText=undefined&txtSearch=terrorism+in+colombia&exactPhrase=undefined&allWords=undefined&anyWords=undefined&withoutWords=undefined&documentNumber=undefined&startCreatedMonth=&startCreatedDay=&startCreatedYear=&endCreatedMonth=&endCreatedDay=&endCreatedYear=0&startReleasedMonth=&startReleasedDay=&startReleasedYear=&endReleasedMonth=&endReleasedDay=&endReleasedYear=0&sortOrder=DESC>, [cit. 25. únor 2010]

Directorate of Intelligence: *Terrorism review – Terrorism in Colombia and Prospects for Peace*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov/search.asp?pageNumber=9&freqReqRecord=undefined&refinedText=undefined&freqSearchText=undefined&txtSearch=terrorism+in+colombia&exactPhrase=undefined&allWords=undefined&anyWords=undefined&withoutWords=undefined&documentNumber=undefined&startCreatedMonth=&startCreatedDay=&startCreatedYear=&endCreatedMonth=&endCreatedDay=&endCreatedYear=0&startReleasedMonth=&startReleasedDay=&startReleasedYear=&endReleasedMonth=&endReleasedDay=&endReleasedYear=0&sortOrder=DESC>, [cit. 25. únor 2010]

Directorate of Intelligence: *Terrorism review 1985*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov/search.asp?pageNumber=2&freqReqRecord=undefined&refinedText=undefined&freqSearchText=undefined&txtSearch=medellin+m%2D19&exactPhrase=undefined&allWords=undefined&anyWords=undefined&withoutWords=undefined&documentNumber=undefined&startCreatedMonth=&startCreatedDay=&startCreatedYear=&endCreatedMonth=&endCreatedDay=&endCreatedYear=0&startReleasedMonth=&startReleasedDay=&startReleasedYear=&endReleasedMonth=&endReleasedDay=&endReleasedYear=0&sortOrder=DESC>, [cit. 25. únor 2010]

Directorate of Intelligence: *Weekly summary – The Latin American Guerrilla Today*, dostupné z: <http://www.foia.cia.gov/search.asp?pageNumber=12&freqReqRecord=undefined&refinedText=undefined&freqSearchText=undefined&txtSearch=latin+american+guerrilla&exactPhrase=undefined&allWords=undefined&anyWords=undefined&withoutWords=undefined&documentNumber=undefined&startCreatedMonth=&startCreatedDay=&startCreatedYear=&endCreatedMonth=&endCreatedDay=&endCreatedYear=0&startReleasedMonth=&startReleasedDay=&startReleasedYear=&endReleasedMonth=&endReleasedDay=&endReleasedYear=0&sortOrder=ASC>, [cit. 25. únor 2010]

DRIVER, F.T. Colombia's war. *Christian Century*, 7. Listopadu 2001. dostupné z databáze ProQuest: <http://proquest.umi.com/pqdweb>, [cit. 7. prosince 2008]

Drogová poradna: *O drogách obecně*, dostupné z: <http://www.drogovaporadna.cz/rubrika.php?rubrika=1>, [cit. 1. duben 2010]

Economic Commission for Latin America and the Caribbean: *Social Panorama of Latin America 2009*, dostupné z: <http://www.eclac.org/publicaciones/xml/0/37840/PSI2009-Sintesis-Lanzamiento.pdf>, [cit. 3. března 2010]

Economic Commission for Latin America and the Caribbean: *Social Panorama of Latin America 2000-2001*, dostupné z:

http://www.eclac.org/publicaciones/xml/1/7961/PSI2001_chap1.pdf, [cit. 28.listopad 2008]

Economic Commission for Latin America and the Caribbean: *Statistical Yearbook for Latin America and the Caribbean*, 2009, dostupné z: http://www.eclac.org/publicaciones/xml/9/38409/LCG2430b_1.pdf, [cit. 3. březen 2010]

El Tiempo.com / Archivo: Pastrana Explicó Plan Marshall A Los Alumnos De La Universidad De Georgetown, dostupné z: <http://www.eltiempo.com/archivo/documento/MAM-812451>, [cit. 3. říjen 2009]

El País: *El Plan Colombia*, dostupné z: http://www.elpais.com/articulo/internacional/COLOMBIA/PLAN_COLOMBIA/Plan/Colombia/ANDRES/PASTRANA/ARANGO/elpepiint/20000221elpepiint_23/Tes, [cit. 5.květen 2009]

Federation of American Scientists: *National Security Decision Directive Number 221*, dostupné z: <http://www.fas.org/irp/offdocs/nsdd/nsdd-221.htm>, [cit. 5. duben 2010]

FERRER, Y. Fresh Outbreaks of Violence on Eve of Elections. *Inter Press Service*, 1997 dostupné z databáze ProQuest: <http://proquest.umi.com/pqdweb/>, [cit. 7. prosince 2008]

FERRER, Y. Presidential Hopefuls Agree on Peace. *Inter Press Service*, 1998 dostupné z databáze ProQuest: <http://proquest.umi.com/pqdweb/>, [cit. 7. prosince 2008]

Fondelibertad: *Avances en Defensa de la Libertad*, březen 2009. dostupné z: http://www.fondelibertad.gov.co/cautivos2009/datos/documentos/Boletin_secuestro_mazzo%20_2009.pdf, [cit. 1.listopad 2009]

GAO: *Drug Control*, březen 1988. Dostupné z: <http://archive.gao.gov/d34t11/135305.pdf>, [cit. 2. ledna 2010]

GARCÍA, V. *In the Spotlight: Revolutionary Armed Forces of Colombia*. 7. května 2002. dostupné z: <http://www.cdi.org/terrorism/farc.cfm>, [cit. 5. června 2009]

Gurdian: *Colombia's 'parapolitics' scandal casts shadow over president*, dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2008/apr/23/colombia>, [cit. 2. duben 2010]

International Foundation for Electoral System: *Election profile: Colombia*, dostupné z: <http://www.electionguide.org/results.php?ID=870>, [cit. 10.prosinec 2008]

International Monetary Fund: *Colombia 2008 Article IV Consultation*, dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2009/cr0923.pdf>, [cit. 3. březen 2010]

International Monetary Fund: *Colombia 2002 Article IV Consultation and Request for Stand-by Arrangement – Staff Report*, dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2003/cr0319.pdf>, [cit. 17.listopadu 2006]

International Monetary Fund: *Colombia 2005 Article IV Consultation and Forth Review Under the Stand-by Arrangement*, dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05154.pdf>, [cit. 20. prosinec 2006]

International Monetary Fund: *Report for Selected Countries and Subjects*, dostupné z: http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/weorept.aspx?sy=1980&ey=2014&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=233&s=NGDP_R%2CNGDP_RPCH%2CNGDP%2CNGDPD%2CNGDP_D%2CNGDPRPC%2CNGDPDPPC%2CNGDPDPC%2CPPPGDP%2CPPPPC%2CPPPSH%2CPPPEX%2CPCPI%2CPCPIPCH%2CPCPIE%2CPCPIEPCH%2CLP%2CBCA%2CBCA_NGDPD&grp=0&a=&pr1.x=35&pr1.y=19, [cit. 20. prosinec 2010]

Just the Facts: *U.S. Aid to Colombia, All Programs, 1999 – 2009*, dostupné z: <http://justf.org/Country?country=Colombia&year1=1999&year2=2011&funding=All+Programs&x=36&y=15>, [cit. 3. března 2010]

Kofas, J. *The Sword of Damocles: U.S. Financial Hegemony in Colombia and Chile, 1950-1970*. USA: Praeger Publishers, 2002. (google books)
http://books.google.com/books?id=4JeYR_CgQawC&pg=PA84&lpg=PA84&dq=nelson+rockefeller+colombia+1969&source=bl&ots=C670KYVsIo&sig=UbS99uxu6liPaq3KoD_cheb_JZE&hl=en&ei=LQCmS4zoDIvWmwPkh6SYCw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=6&ved=0CBAQ6AEwBTgK#v=onepage&q=nelson%20rockefeller%20colombia%201969&f=false

LARMER, B. – AMBRUS, S. *The Tears of Nation*. *Newsweek*. New York: 1998
dostupné z databáze ProQuest: <http://proquest.umi.com/pqdweb/>, [cit. 7. prosince 2008]

Maps of World: *Colombia Map*, 2009. dostupné z: <http://www.mapsofworld.com/colombia/>, [cit. 3. ledna 2010]

Media Maps: *Colombia*. <http://media.maps.com/magellan/Images/colombiarah.gif>, [cit. 3. ledna 2010]

MILES, D. Gates Praises Colombia as „Exporter of Security“. American Forces Press Service, 15. dubna 2010. dostupné z: <http://www.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=58770>, [cit. 20. dubna 2010]

Ministerio de Defensa Nacional: *Logros de la Política de Consolidación de la Seguridad Democrática –PCSD*, září 2008. dostupné z: http://colombiaemb.org/docs/Plan%20Colombia%20Documents/5625_Logros_de_la_Politica_de_Consolidacion_de_Defensa_y_Seguridad_Democratica_-_Power_point%20SEPTIEMBRE%202008.pdf, [cit. 1. prosinec 2008]

Ministerio de Defensa Nacional: *Logros de la Política de Consolidación de la Seguridad Democrática - PCSD*, březen 2010, Dostupné z: http://www.mindefensa.gov.co/descargas/Sobre_el_Ministerio/Planeacion/ResultadosOperacionales/Resultados%20Operacionales%20Ene%20-%20Mar%202010.pdf, [cit. 23. března 2010]

Ministerio de Defensa Nacional: *Resultados de Fuerza Pública – Violencia y Criminalidad – Terrorismo*, 10. března 2010. dostupné z: <http://www.mindefensa.gov.co/index.php?page=457>, [cit. 26. března 2010]

O drogách.cz – Informační portál primární prevence: *Drogy – definice a druhy*, dostupné z: <http://www.odrogach.cz/index.php?p=1&sess=&disp=texty&offset=181&list=115&show=100001>, [cit. 1. duben 2010]

Observatorio de Drogas de Colombia: *Estadísticas*, 2010. dostupné z: <http://odc.dne.gov.co/spip.php?rubrique7>, [cit. 3. duben 2010]

Offnews.info: Brazil, Colombia - A Deal Signals Strategic Cooperation, dostupné z: <http://www.offnews.info/verArticulo.php?contenidoID=13234>, [cit. 21. únor 2010]

Organization of American States: *Charter of The Organization of American States*, dostupné z: http://www.oas.org/dil/treaties_A-41_Charter_of_the_Organization_of_American_States.htm#ch1, [cit. 2. březen 2010]

Organization of American States: *Inter-American Treaty of Reciprocal Assistance*, dostupné z: <http://www.oas.org/juridico/english/treaties/b-29.html>, [cit. 2. březen 2010]

Policía Nacional de Colombia: *Crime Report 2006*, dostupné z: http://www.policia.gov.co/portal/page/portal/Observatorio_del_delito/home/CRIME%20REPORT%202006.pdf, [cit. 2. listopad 2009]

Presidencia de la República: *Política de Defensa y Seguridad Democrática*, dostupné z: http://www.presidencia.gov.co/seguridad_democratica.pdf, [cit. 3. květen 2009]

Presidencia de la República: *Democratic Security Results*, dostupné z: http://www.presidencia.gov.co/resultados/english/01_security/security_081124.pdf, [cit. 5. prosinec 2008]

Red de Revistas Científicas de América Latina y el Caribe, España y Portugal: *Plan Colombia II: Más de lo Mismo*, dostupné z: <http://redalyc.uaemex.mx/redalyc/src/inicio/ArtPdfRed.jsp?iCve=81206502>, [cit. 2. květen]

SANTINA, P. Army of Terror. *Harvard International Review*, 1998. dostupné z databáze ProQuest: <http://proquest.umi.com/pqdweb/>, [cit. 7. prosince 2008]

TAMAYO, J. O. Colombia: Private Firms Take on U.S. Military Role in Drug War, *Miami Herald*, 22. května 2001. dostupné z: <http://www.corpwatch.org/article.php?id=11094>, [cit. 7. ledna 2010]

The Miami Herald: *Colombia's Pastrana, Clinton sign anti-drug pact*, dostupné z: <http://www.latinamericanstudies.org/colombia/pact.htm>, [cit. 18. prosinec 2008]

The Library of Congress – American Memory: *Country Profile: Colombia*, únor 2007. dostupné z: <http://memory.loc.gov/frd/cs/profiles/Colombia.pdf>, [cit. 22. březen 2010]

The National Atlas of the United States of America: *Territorial Acquisitions*, prosinec 2008. dostupné z: <http://www.nationalatlas.gov/printable/images/pdf/territory/pagetacq3.pdf>, [cit. 12. prosince 2008]

TICKNER, A.B. *Tensiones y Contradicciones en Los Objetivos de la Política Exterior Estadounidense en Colombia*. Revista Colombia International, dostupné z: <http://www.lablaa.org/blaavirtual/revistas/colinter/arlene.htm>, [cit. 3. říjen 2009]

TORRES, F.S.: *El conflicto como obstáculos para la superación de la pobreza y la desigualdad*, 17.11. 2007. dostupné z: <http://www.usembassy.gov/posts/co1/wwwfseriehouston2007cede.pdf>, [cit. 20. říjen 2008]

Travel & History: *Map of Spanish America*, dostupné z: <http://www.u-s-history.com/pages/h1148.html>, [cit. 19. listopadu 2008]

United Nations Office on Drugs and Crime: *The Threat of Narco-trafficking in the Americas*, říjen 2008. http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/OAS_Study_2008.pdf, [cit. 19. ledna 2010]

United Nations Office of Drugs and Crime: *World Drug Report 2009*, 2009. dostupné z: http://www.unodc.org/documents/wdr/WDR_2009/WDR2009_eng_web.pdf, [cit. 7. listopadu 2009]

USAID: *Legislation on Foreign Relations Through 2002: Foreign Assistance Act of 1961*, dostupné z: <http://www.usaid.gov/policy/ads/faa.pdf>, [cit. 1. listopadu 2009]

United States Southern Command: *USSOUTHCOM Support to Colombia*, dostupné z: <http://www.southcom.mil/AppsSC/factFiles.php?id=35>, [cit. 27. března 2010]

United States General Accounting Office: *Drug Control: U.S. Counternarcotics Efforts in Colombia Face Continuing Challenges*, únor 1998. dostupné z: <http://www.gao.gov/archive/1998/ns98060.pdf>, [cit. 28. prosince 2009]

United States Government Accountability Office: *PLAN COLOMBIA: Drug Reduction Goals Were Not Fully Met, but Security Has Improved*, říjen 2008. dostupné z: http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PCAAB806.pdf, [cit. 10. prosinec 2008]

United States Institute of Peace: *Plan Colombia: Plan for Peace, Prosperity, and the Strengthening of the State*, dostupné z: http://www.usip.org/library/pa/colombia/adddoc/plan_colombia_101999.html#peace, [cit. 1. prosinec 2008]

U. S. Department of Health and Human Services: *Illicit Drug Use Tables*, 2008. Dostupné z: http://www.oas.samhsa.gov/NHSDA/2k1NHSDA/vol2/appendixh_1.htm, [cit 25. ledna 2010]

U. S. Department of Health and Human Services: *Results from the 2008 National Survey on Drug Use and Health: National Findings*, 2009. dostupné z:

http://www.oas.samhsa.gov/NHSDA/2k1NHSDA/vol2/appendixh_1.htm, [cit. 25. ledna 2010]

U.S. Department of Justice: *National Drug Threat Assesment 2010*, 2010. dostupné z: <http://www.justice.gov/ndic/pubs38/38661/38661p.pdf>, [cit. 3. duben 2010]

U.S. Department of State: *Country Reports on Terrorism 2008*, duben 2009. dostupné z: <http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2008/122449.htm>, [cit. 18. říjen 2009]

U.S. Government Publications: *Foreign Operations, Export Financing, and Related Programs Appropriations Act, 1997 (Public Law 104-208)*, dostupné z: <http://www.gpoaccess.gov/serialset/cdocuments/sd104-31/pdf/221-282.pdf>, [cit. 15. prosinec 2008]

Vicepresidencia de la República: *Impacto de la Política de Seguridad Democrática: Sobre la confrontación armada, el narcotráfico y los derechos humanos*, 2008. dostupné z: http://www.derechoshumanos.gov.co/observatorio_de_DDHH/publicaciones/estudios/tematicos/impacto_poli_segdemocratica.pdf, [cit. 1. prosinec 2008]

Washington Post: *U.S. Ready to Boost Aid to Troubled Colombia*, dostupné z: <http://pqasb.pqarchiver.com/washingtonpost/access/44136343.html?dids=44136343:44136343&FMT=ABS&FMTS=ABS:FT&date=Aug+23%2C+1999&author=Douglas+Farah&pub=The+Washington+Post&edition=&startpage=A.01&desc=U.S.+Ready+to+Boost+Aid+to+Troubled+Colombia>, [cit. 2. Květen 2009]

Yale Law School: *Monroe Doctrine*, dostupné z: http://avalon.law.yale.edu/19th_century/monroe.asp, [cit. 5. únor 2009]

Přílohy

Seznam příloh

Příloha 1: Teritoriální zisky USA od roku 1783	103
Příloha 2: Politická mapa Kolumbie	104
Příloha 3: Počet individuálně demobilizovaných členů FARC, ELN a AUC v letech 2002 - 2009	105
Příloha 4: Kolumbijští vojáci a policisté vycvičení USA v letech 1999 - 2008	105

Příloha 1: Teritoriální zisky USA od roku 1783

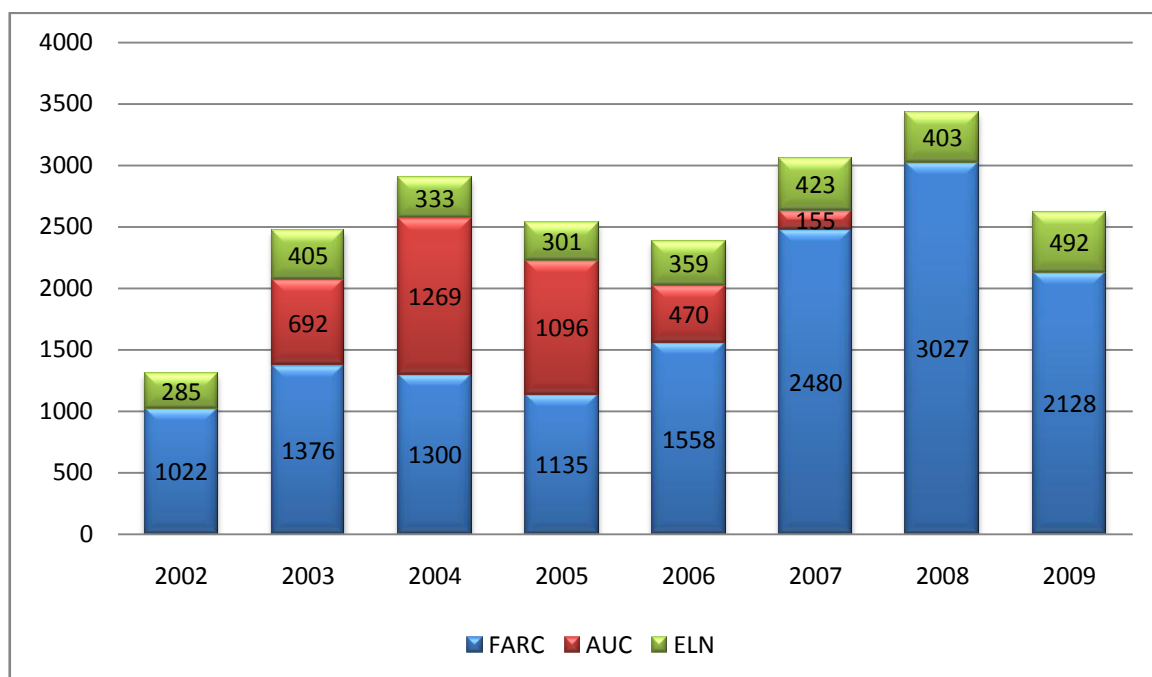
Zdroj: The National Atlas of the United States of America: *Territorial Acquisitions*, prosinec 2008
dostupné z: <http://www.nationalatlas.gov/printable/images/pdf/territory/pagetacq3.pdf>, [cit. 12. Prosince
2008]

Příloha 2: Politická mapa Kolumbie

Zdroj: Maps of World: *Colombia Map*, 2009. dostupné z: <http://www.mapsofworld.com/colombia/>, [cit. 3.ledna 2010]

Příloha 3: Počet individuálně demobilizovaných členů FARC, ELN a AUC v letech 2002 - 2009

Zdroj: Ministerio de Defensa Nacional: *Logros de la Política de Consolidación de la Seguridad Democrática*, březen 2010. dostupné z:

http://www.mindefensa.gov.co/descargas/Sobre_el_Ministerio/Planeacion/ResultadosOperacionales/Resultados%20Operacionales%20Ene%20-%20Mar%202010.pdf, [cit. 23.března 2010]

Příloha 4: Kolumbijští vojáci a policisté vycvičení USA v letech 1999 - 2008

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet vycvičených	2476	1241	6300	6477	12947	8801	10393	7729	14460	104

Zdroj: Just the Facts: *U.S. Aid to Colombia, All Programs, 1999 – 2009*, dostupné z: <http://justf.org/Country?country=Colombia&year1=1999&year2=2011&funding=All+Programs&x=36&y=15>, [cit. 3. března 2010]